

Ціна 3.00 дол.

# НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLI

ГРУДЕНЬ — 1990 — DECEMBER

№ 490



A Ukrainian Monthly published  
every month except August by  
the Nowi Dni Co. Ltd.  
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

**NOWI DNI**  
P.O.Box 400, Stn „D“  
TORONTO, ONT., CANADA  
M6P 3J9

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number  
ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney  
Business & Advertising manager:  
A. Horhota  
Fax (416) 535-6667

**1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:**

CANADA: \$25.00  
U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ  
\$23.00 American or equivalent  
Avio — \$60.00 American or equivalent

**НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:**

**AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:**

F. Habelko, 61 Lawson Ave.,  
Frankston 3199, VIC. Australia  
Tel.: 03-783 7782

**Аделеїда і Півд. Австралія:**

Mr. M. Waksutenko, 28 Alguna Cres.,  
Rostrevor, SA 5073

**GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:**

Mr. A. Bondarenko,  
78 Kensington Park Rd.  
London W. 11. England

**U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:**

**Чикаго і околиці:**

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street  
River Grove, Ill. 60171, USA

**Бостон і околиці:**

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.  
Stoughton, Mass., 02072, USA

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповіальністю

**Мар'ян Дальний — головний редактор**

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,  
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

**У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:**

Іван Малкович — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ .....	1
Лідія Чуковська — ІЗ ЗБІРКИ «ПО ЦЬОМУ БОЦІ СМЕРТИ» .....	2
Леся Богуславець — ХАМЕЛЕОН (оповідання) .....	4
Вадим Сварог — «СВІТО-ВІД» ШУКАЄ СВОГО ОБЛИЧЧЯ .....	5
Юрій Соловій — СВІТОВА ТАЄМНИЦЯ .....	10
Дмитро Обяк — «ВОНИ ВИСТАВILI ПРОТИ ІМПЕРІЇ ЗЛА...» .....	13
I. Лепша, M. Чубук — ОЙ У ЛУЗІ ЧЕРВОНА КАЛИНА... .....	14
Йосип Гошуляк — ВРАЖЕННЯ З УКРАЇНИ .....	16
Володимир Мокрій — УКРАЇНСЬКА ФУНDAЦІЯ В КРАКОВІ .....	18
Мар'ян Дальний — МАЙСТРОВІ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА .....	19
Дмитро Обяк — ПАМ'ЯТНИК СЛАВЕТНОМУ ПАТРІОТОВІ .....	21
Микола Костюк — З ЖИТТЯ АКАДЕМІКА Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО ..	22
Валерій Остапенко — НА КОРОТКИХ ХВИЛЯХ .....	26
Наталя Кібець — СЕЛЯНСЬКИЙ ПОЛКОВОДЕЦЬ МУХА .....	29
Іл. Чолган — УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ АРХІВ ч. 11 .....	31
Ол. Коновал — АРХІВИ І. БАГРЯНОГО Й УРДП ПЕРЕДАНО ДО УВАН .....	32
Л. Храплива-Шур — КНИЖКА, ЯКОЇ ВЖЕ НЕМА .....	33
Стефанія Гурко — МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ АВТОРІВ... .....	34
Ігор Калинець — НЕВИГОЛОШЕНЕ ПЕРЕДНЕ СЛОВО .....	35
Лев Яцкевич — ФАНТАСТИЧНА ПОДОРОЖ ДО СЕРЕДИНИ ЛЮДСЬКОГО ТІЛА .....	36
Дмитро Ціпивник — СЛОВО ПІД ЧАС ВІДПРАВИ В БЕНФІ .....	37
Євген Гаран — ОБМІН УЧНЯМИ .....	38
М. Костка-Понятовський — ДЕ НЕЗГОДА В РОДИНІ .....	38
О. Журавський, Б.А. Пилипчук і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ .....	39



На першій сторінці обкладинки: Пам'ятник Маркіянові Шашкевичу  
у Львові (чит. статтю Дм. Обяка, стор. 21).

## Література, наука, мистецтво, суспільне життя

### З АНТОЛОГІЇ «НОВИХ ДНІВ»

Іван МАЛКОВИЧ

### ВШАНУВАННЯ СТАРОВИННИХ МОТИВІВ

О прадіди, незлії люди,  
яка тяжка (а ми ж малі!)  
хвилина вашої полути —  
на рідній живемо землі  
в страхах, знущаннях, як приблуди.  
Не маєм права право мати —  
ще й осміхаємось при тім  
в своїм терпінні золотім,  
чужі пущуючи гармати,  
і роздираєм власне тіло,  
як пану раптом закортіло  
печінки нашої, і знову,  
за язика продавши мову,  
ми рідну землю, як шинкарку,  
братушці старшому — за чарку  
віддачували — хай жирує —  
а ми собі помаршируєм  
(і раз, і два!) — хохли хохлами —  
отак її — в живіт, ногами,  
щоб діток більше не родила,  
а нас, народжених — усіх! —  
(хоч безхребетних, та своїх)  
в дністрах реакторів топила,  
як байстрючат, — о горе, горе! —  
нас жаль жере, нас прірва горне,  
а наша мама, щастям п'яна,  
бреде цим світом, як селом,  
усіх минає, і регоче,  
і позолоченим ярмом,  
немов коралями, грімкоче...

### НАПУЧУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ

Хай це, можливо, і не найсуттєвіше,  
але ти, дитино,  
покликана захищати своїми долоньками  
крихітну свічечку букви «ї»,  
а також,  
витягнувшись на пальчиках,  
оберігати місячний серпик  
буки «є»,

що зрізаний з неба  
разом із ниточкою.

Бо кажуть, дитино,  
Що мова наша — солов'їна.  
Правильно кажуть.

Але затям собі,  
що колись  
можуть настати і такі часи,  
коли нашої мови  
не буде пам'ятати  
навіть найменший соловейко.  
Тому не можна покаладатися  
тільки на солов'їв,  
дитино.

### ВШАНУВАННЯ ПЕРШОДЖЕРЕЛ

Жаль ся, Боже України...  
Іван Мазепа

Сплять птахолови край діброви,  
ось-ось устануть косарі  
і кобзарі, і пазурі:  
задумано великі лови...  
Наш бідний Боже України,  
чи ти збайдужів, а чи спиш,  
чи між богами ти, як миш,  
тремтиш залякано й мовчиш,  
що весь твій люд нечистим стіни  
мурує, здурений... Дивись,  
та сам собі тепер молись.  
Нас — лисий Фауст взяв до спілки:  
й по нині у ясну майбутнь  
з його скаженої пробірки  
гомункули червоні пруть,  
а ліра — тужить гопака  
і глухне від чужої лайки  
із уст онука (балалайки  
байдорю порскнуть «Чумака»)...

І ніч, і жах, димить волосся,  
і раптом голос — божий спів:  
— Душа моя, не змалоросся...  
Душа моя, не змалоросся! —  
так плакав Бог вкраїнських днів,  
так плакав я, так плакав хтось —  
і все пітьмою пойнялося...  
І полювання почалось.

**Іван МАЛКОВИЧ**

## МАЛЬВИ

Під цими мальвами закопані герої,  
що хлопцями були, що вирости у горах,  
що цвяхи ім в хребти увігнали... До зброй  
ці цвяхи кличуть, але гнівний порух  
і помсти план ти власною рукою  
гамуєш знов і знов, і йдеш, щоб в тиші сісти,  
й роздумувати, чим різняться між собою  
махрові мальви і махрові шовіністи...

## СЛЬОЗА

Покосили мої полонини  
так, що й досі поліг не згребу...  
Я заграю в зозульку із глини,  
спогадаю гуцульську журбу.  
Я зірвусь проти Пруту й Дунаю,  
я метнуся на Львів і Судак,  
я слізу у кулак заховаю —  
і розірве слізоза мій кулак.

\*\*

Здається, нічні заметілі, а снігу нема.  
І листя нема, геть нічого нема, і нема супокою:  
ті ж спогади,  
лиця,  
і вухо — як мак  
роздрізаний навпіл, — пусте і залите пітьмою.  
Дух не може ніяк подолати бар'єр:  
десять поверхів тиснуть людьми, що сумні, але строгі.  
Не прошити їх всіх.  
Твоє слово — не їхній суфлер.  
Їм хотіс інший нашіптує глави давно вже зазубрених  
оргій...

## КОЗА-ДЕРЕЗА

Все змішалося — злідні і зло,  
і антихристська сила...  
О, північна козо-дерезо,  
що ти тут загубила?  
Триста років у нашій траві  
(кажеш: іла листочок),  
триста літ мед-вина ручай  
(кажеш: пила ковточок),  
триста літ наші княжі ліси  
ти із печі косила...  
Але — чуєш? — в лісах — голоси —  
це вертається сила.  
Ревка цап твій в страху... Допекло  
нам в байраках конати:  
свиснув рак — встав байрак — загуло —  
ми вертаєм до хати!

## ПІДЗЕМНІ ЦЕРКВИ

*Василеві Жданкіну*

Попалені, ідуть в підземну схіму  
церкви гірські — маленькі і принижклі,  
і моляться у них крізь довгу зиму  
спрацьовані воли і стомлені опришки.

Там сковок всіх пісень забутих, там ікони  
героїв наших, там зелені стріли  
висвячує трава, калина б'є поклони  
і дозріва ікра нової віри.

*Іван Малкович* народився 1961 року в с. Нижній Березів на Косівщині. Закінчив музичну школу в місті Івано-Франківську й філологічний факультет Київського університету. Працював учителем, опісля редактором у видавництвах «Веселка» та «Молодь». Автор трьох поетичних збірок — «Білій камінь» (1984), «Ключ» (1988) і «Третє сито пісень» (1990). На весні 1990 р. був у Канаді, мав успішний авторський вечір у КУМФ.

*Лідія ЧУКОВСЬКА*

## ІЗ ЗБІРКИ «ПО ЦЬОМУ БОЦІ СМЕРТИ»

*(Із щоденника 1936-1976)*  
*Париж, YMCA-Press 1978*

Відпочинок скінчився. Вертаюсь назад в суєту.  
Бездоріжжя, пітьма.  
Ненаситне життя грає далі облудливу гру.  
Порятунку нема.

Чим гоститиме нині? Яку заманеться юому  
На рідненському наклепі знову варити бурду?  
Оплювати кого? Наступити на горло кому?  
Хто вгадає прийдешню біду?

А проте, може краще не відати, ліпше не знати,  
Не випитувати долі. Ось зараз я світло згашу.  
Мені б тільки заснути та спати.  
Люлі-лю, мое завтра! Подушками тебе придущу.

1940

**Н.Д.**

«Я радий — Ви ще у теплі», —  
Мій друг мені писав.  
Тепер мій друг лежить в землі,  
І як же холодно в теплі —  
Коли б він знов...

1941

\*\*

У чужій землі буде смерть легка,  
Ніщо бо там не тримає.  
Ані дружня рука, ні квітуча лука.  
Там згадбк і надій немає.

„Нові Дні“, грудень 1990

А життя трудне у чужій землі,  
На те вона і нерідна.  
Бавиться, мов дитя, зорями уві млі,  
Про горе твоє не віда.

Січень, 1942

\*\*

Вишні зацвіли. Весна.

Молоді ще і не смілі,  
А геть-чисто посивілі  
Вишні край вікна.

Не весна. Війна.

Квітень, 1943

\*\*

Мені б хотілось вирватися геть  
З самої себе, як то часом сниться.  
Щоб я була не-я — хоя на єдину мить! —  
А камінь або кущ, або синиця.  
Не пригадає кущ моого вікна  
З трубою квадратового прогину,  
Ні міста. Бо ж нічого він не зна!  
Від спомінів я трохи відпочину.  
Та й далі в мертві, осоружну путь.  
Іду, іду, іду — а все на місці.  
Ніяк за ріг не можу завернути  
Той, де страшні мене спостигли вісті.

Лютий, 1946

\*\*

Колись настане день — я всі борги віддам,  
Листи й дзвінки скінчу відповідати,  
Зашию всі дірки, усі роботи здам  
І рушу повагом тебе стрічати.  
Там буде міст — дорога із доріг,  
Роззвічена під вечір ліхтарями.  
А на поруччі сніг. І хто б подумать міг?  
Ітиша, і зима, і хор зірок над нами.

1947

\*\*

Не у в'язниці, не в лікарні,  
На волі, на своїх ногах,  
І істи нехіть, сни погані,  
На душу острах наляга.  
Душа чимдуж його змагає,  
Бреде, як Зоя по снігу,  
І тихо поміч прикликає.  
Порожнє небо ні гу-гу.

1948

\*\*

Кожному не до мене.  
Лише доля дбала про мене.  
Якщо бомба не в мене,  
Чорний ворон без мене —  
То це вона захотіла

Зберегти мою душу й тіло  
Для якогось там діла,  
Мені невідомого діла...  
Це вже її діло.

Грудень, 1961

\*\*

I от лишитися собою  
Вдалося право заслужити.  
Гатити в стіну головою,  
Молитися чи просто вити.  
Надія — пізно, слава — пізно,  
Все пізно, навіть бути живою...  
Мій Боже, як зірок завізно...  
Ліс. Я. Зоря над головою.

Серпень, 1966

\*\*

А щастя — чути голоси,  
Близькіх моїх перемовляння.  
Востаннє чи впередостаннє  
Коханих чути голоси.

\*\*

Зімкнувши руки, живемо  
І небезпек не уникаєм.  
Колись звичайне слово друг  
Вже, далі, як бог сприймаєм.  
Гай-гай! Все довшає дорога  
Богам до нашого порога.

Грудень, 1974

Переклади з російської  
Оксана Соловей

Лідія Чуковська — дочка відомого літературознавця й письменника Корнія Чуковського. Родилася 1907 року, до війни жила в Ленінграді, після війни — в Москві, тепер — під Москвою в Переделкіно.

1937 року арештували її чоловіка. Невдовзі розгромили дитячий відділ Ленінградського Держвиаду, де вона працювала, почали люто цікувати батька. За війни Чуковська евакуувалася в Ташкент. Після закінчення бльокади повернулася в Ленінград, але там її не прописали, і вона з дочкою оселяється в Москві. Працює редактором, багато пише сама. В кінці 50-их добивається посмертної реабілітації чоловіка. З середини 60-их відкриті листи Чуковської з'являються в самвидаві й потрапляють закордон. В наслідок цього офіційна преса перестає її друкувати, а 1974 Лідію Чуковську виключають з Союзу письменників.

Видавництво IMKA-Прес у Парижі видало її повісті «Спорожнілий дім» та «Спуск під воду», документальну річ — «Процес виключення», дві частини «Записок про Анну Ахматову» і збірку поезій «По цьому боці смерти».

**Леся БОГУСЛАВЕЦЬ**  
**ХАМЕЛЕОН**

Є у мене землячок. Завжди він, як кажуть, тихше води, нижче трави, тримається. Що не скажеш з усім згоджується. Ініціативи ніякої не проявляє. До громади не потикається. Двічі на місяць заглядає до церкви: раз у нашу, а другий раз до російської. За очі, лихі язики прозвали його хамелеоном, мовляв, хоче бути добрим і вашим, і нашим. А це недавно приїхав до нього з України племінничок. Всі ми аж руками об полі вдарились, наче ж родичі, а які вони ріжні характерами. З дядька і слова не видавиш, а племінник — душа людина і поговорить з ним можна, і посміятися. Дядько темний, як сто пудів диму. Газет не передплачую, книжкою і не пахне в хаті, а племінничок людина освічена, розумна, на все має відповідь. Дядько, все моя хата скраю, я нічого не знаю, жодного ентузіазму не проявляє, за те, що діється в білім світі чи навіть в нього під носом, в нашій громаді. А племінник і про свої «порядки» все розкаже, нічого не приховує і іншим цікавиться. От і вір після того народному прислів'ю, що яблуко від яблуні далеко не відкотиться...

Шкода нам стало небожа. Бачимо, що з таким дядьком пропаде даремно два місяці побуту в Австралії. Що він побачить? Де побуває? А прийшлась же йому ця подорож не легко, десять років чекав на дозвіл! Та й грошей тяжко було назбирати. Працює він, хваливсь, адвокатом, як довідався, скільки наші адвокати заробляють, аж за голову взявся: далеко, мовить, куцому до зайця.

Просидів він у дядька тиждень, другий, а далі, бачимо, бідному чоловікові, хоч кричи рятуйте, ніде його родич не веде між люди.

Тут ми всі знайомі зібралися, порадились і вирішили допомогти гостеві. Спершу, так запрошували до себе по хатах, потім на концерти брали при нашій громаді, на вечірки при церкві. А, як більше розпізнали та побачили, яка він інтелігентна і цікава людина, вирішили, познайомити його з австралійськими звичаями та життям.

Дуже він цікавився нашими законами, та й не диво, бо ж якраз, по лінії його професії. Кумова дочка в суді працює, то все він у неї розпитував та порівнював до своїх. Зацікавився сільським господарством, то другий кум на фарму свою запросив на декілька днів. І все йому подобалось, всім захоплювалося.

Правда, якось, здивувався: невже, питає, ви ні до театру, ні до балету не ходите?

Ну, ми звичайно заперечили: Як так, очевидно вчащаємо! Хоч, правду кажучи, ще дівчиною, як була раз на балеті і раз в театрі. Та й то хлопці пластили. А інші теж, мабуть, не більше, бо воно таки добру копійку коштує, така розвага.

Та соромно признатися інтелігентній і розумній людині, що шкода тратити тих кілька десятків доларів.

От і почали ми і себе і його окультурювати. Водимо земляка на австралійські опери, балети, концерти... А воно, знаєте і собі цікаво стало. Вдягненіся, за останнім криком моди, підеш між людьми... А там не те, що у нас. Усе з шиком, всі нафуфрені, та ще, часом, якась знаменитість з'явиться, уже, здається, і ти вгору пішов...

Коли це вчора дзвонить моя кума. До неї теж гостя з України приїхала, її племінниця. А кума сама прихворіла і просить допомогти. Поїхала я до них, познайомились з Миросяєю, так родичку звали. Має середню освіту, всім цікавиться, привітна жіночка.

Я знайомим кажу: Ви вже без мене адвокатові давайте раду, а ми з Миросяєю свої маєм плани.

За місяць ми з небогою об'їздили Мельбурн вздовж і впоперек. Обійшли всі крамниці, оглянули парки, музеї і все, що її цікавило. Кожної неділі йшли до церкви. Там, звичайно, всі мої знайомі, запрошували до себе. Одної неділі, зустріли там земляків. До них теж якийсь родич прибув з України, з того самого міста, що й Мирося. Сам із себе молодий, гарний. Бачили, так усердно молився в церкві, аж не вірилось, що звідти приїхав.

Земляки запросили нас на вечерю. Десь так підвечір, переступили ми поріг їхньої хати. Зайшли, привіталися, родич, саме дививсь телебачення. А там таку еротику показують... Ми говоримо, а він мовчить, туди очі встремив.

Ну, що ж, думаю, людині може раз в житті нагоди таке побачити. Згадалося, як недавно до мене кума приїхала в гості. Чоловіки пішли в доміно грати, а нам, щоб не сумно було, чоловік відео дав. Це, каже, на роботі в бібліотеці взяв. Знайомі дуже радили.

Поговорили ми з кумою. Нам з нею ніколи не сумно, та згадали те відео, і щоб гроші не пропадали, рішили подивитись. А там суцільна порнографія! Ну ми зразу й виключили. Потім переглянулись із кумою, підморгнули одна одній і кажемо: Прожили тридцять вісім років подружнього життя і не бачили ще такого, давай, хоч одним оком глянемо, що воно і до чого...

Перших п'ять хвилин сміялися, аж за животи бралися. Чоловіки здивовано гукали з другої кімнати: «чого ви так регочете?» Дуже смішне відео, — пояснююм. Наступні п'ять хвилин, вже менш смішно було, бо ж все те саме: в ліжко стрибають... Ще п'ять хвилин і кума каже: «Мабуть виключи, бо вже й нудить мене від такого фільму. Ми звички до романтичної любові, а тут механічна...»

Виключили, вистачить, говоримо, на все життя. Тож, якщо нас покусило глянути, що дивуватися, молодій людині. Пройшов вечір. Мирося, бачу рветься додому. Як прощаються і руки не подала. Хлопець мовить: «Вернуся, зайду до вас провідати.» А вона: «Ні, мені таких гостей не треба!»

Я була здивована: «Невже, питаєся, образилася, що фільм дивився?» «Ні, — одказує, — хоч звичайно, з його боку, це була невихованість, але я з іншої причини. Не хочу мати щось спільногого з людиною, з вулиці Дзержинського. Ви ж знаєте хто був

Дзержинський, ну а цей там працює. Хіба не чули, за обідом проговорився, що в Москві перед пам'ятником йому присягу складав? А хто дає присягу — це відомо...»

Я просто ошелешена була. Тож хлопець так у церкві, на колінах, ревно молився, що думала, живцем у небо полетить, а тут тобі отаке... А вона сміється...

На другий тиждень познайомили Миросю з землячковим племінничком адвокатом. Бачу, знову від неї холодом повіяло... Він до неї і сим і тим боком. Ні, не бере.

— Що ти проти цієї людини маєш? — допитуюся.

— Чує моя душа, що це така людина, що поливає та тікає, — пояснює.

І тоді зрозуміла я, як ото виховання і оточення на людину впливає. Всім не довіряти, всіх боятися.

Ні, то не оточення, перечить кум, то характер!

Як прощалися всі наші гості з України, обіцяли писати, запрошували до них завітати...

Пройшло місяців чотири. За той час дехто з нас відвідав батьківщину. Я зустрілася з Миросею. І так гарно вона мене приймала, ще й гостинці тітці передала.

Минулого тижня вернувся з України кум. З'їхались ми всі до нього. А він і рече: — Така мені пригода трапилася на Україні, розкажу, — не повірите!

Ну ми всі зразу і вуха розвісили...

— Я, — мовить, — їздив з туристичною групою. Був у рідному місті, навіть родичів на селі відвідав, все фотографував: хати, болото... Приїхав до готелю, бачу черга стоять. Ну думаю, якраз скінчу фільм, і побіг на плівку зняти... А тут міліція, цап царап і в писану торбу. Повезли, куди треба. Там повели до начальника. Заводять до кімнати, дивлюся і очам своїм не вірю (тут кум зробив, для ефекту, довгу павзу). За столом сидить наш знайомий «адвокат»... Я так здивувався, що й про страх забув. Він теж, бачу, заскочений... По хвилині оговтався і звернувся до своїх півладніх: «Залиште нас самих, я цього чоловіка знаю». Потім розпитував про враження з подорожі, навіть пробував жартувати.

Вислухали ми кумову історію і згадали Миросю. Видно вона носом чула, що воно за людина... А ми таке на неї говорили... Ні, таки правду каже народ: «яблуко від яблуні далеко не відкотиться».

## М. ГОРБАЧОВ ДВІЧІ ЛАВРЕАТ

Ще рік тому про це ніхто й не подумав би. Цього року президентові Верховної Ради СРСР М. Горбачову присуджено не тільки Нобелівську премію в ділянці миру, але й престижну премію італійської капіталістичної фундації Фуджі за заслуги в ділянці людських прав.

Крім відповідної грамоти, М. Горбачов отримав в Римі 19 листопада й особистий чек на суму чотириста п'ятдесят тисяч доларів, отож за одним чарівним помахом став сам капіталістом. При цій нагоді президент СРСР мав уже другу авдієнцію в папі Івана Павла й запросив знову папу до Москви.

Вадим СВАРОГ

## «СВІТО-ВІД» ШУКАЄ СОБІ ОБЛИЧЧЯ

Новий у нашій діяспорі журнал «Світо-вид» — якщо задум його ініціаторів знайде собі в ньому адекватне втілення — має шанс стати визначним чинником у культурному процесі і в нашій різномісцевій діяспорі, і на українському «континенті».

Цей журнал, або, як воліють називати його видавці, літературно-мистецький збірник, є спільним органом київської організації Спілки письменників України й Нью-Йоркської групи письменників. В його робочу редакцію входять: Богдан Бойчук — відповідальний редактор, Ігор Римарук — редактор, Марія Ревакович — заступниця редактора.

У списку членів редакції бачимо імена кількох киян, а саме: Іван Дзюба, Іван Драч, Микола Жулинський, Павло Мовчан, Валерій Шевчук. Як це, звичайно, буває, ці члени редакції, мабуть, є скоріше почесними її членами, ніж безпосередньо зайнятими редакційною роботою. Є ще група «редакторів-кореспондентів», що живуть у різних країнах нашої діяспори.

Перший випуск «Світо-віда» відкривається вступним словом редакції. В ньому говориться: «Українським письменникам, музикам, образотворчим мистцям і вченим сьогодні випало бути співучасниками критичних історичних подій в Україні та брати на себе відповідальність за духовне єкзистенційне майбутнє народу».

Цілком слушно. Але наступний абзац викликає легке здивування. В ньому сказано: «Тому саме тепер гостро відчуваємо потребу незалежного від будь-яких державних, політичних чи суспільних установ літературно-мистецького журналу чи збірника, який став би своєрідним фокусом і каталізатором для творчих нуртувань. Завданням «Світо-віда» є стати таким органом і віддзеркалювати єдиність української культури, яка твориться на всіх континентах».

До цих висказів маємо застереження. Якщо «Світо-вид» хоче брати участь у «критичних подіях в Україні», він не може жити в ізоляції від усіх політичних та громадських організацій і в діяспорі, і на нашому «материкові». Співучасть у будь-якому процесі неминуче вимагає погодження його діяльності зі спорідненими організаціями. Історичні події творяться силами людей, об'єднаних у певні спільноти та поставлених у певні ситуації. Співпраця з ними вимагає дисципліни, тобто відмови від цілковитої «самостійності».

По-друге: ставлячи своїм завданням віддзеркалення єдиності української культури на всіх континентах, редакція виявляє надмірну «скромність». Її завдання повинні бути ширшими: не просто служити віддзеркальником та «своєрідним фокусом», але й вносити в наш літературний процес певне організаційне начало, навіть подеколи бути арбітром і ментором.

Редакція обіцяє публікувати твори різних авторів без уваги на їх приналежність або «неприналежність» до будь-яких організацій, груп і спілок. Скажу відверто, що ця обіцянка викликала в мене скепсис. По-перше, члени редакції «Світо-віда» самі належать до літературної групи, відомої своїми теоретичними настановами та несхильної до якихось зв'язків із переважною більшістю наших літераторів, що належать до старших по-

колінь. По-друге: жодного з письменників старшого віку не запрошено хоч би до номінальної участі в складі ширшої редакції. Все це вказує на те, що редакція вестиме свою власну «літературну політику».

Для першого числа «Світо-виду» М. Жулинський написав свого роду передову статтю «Чуєш, брате май!», що починається дуже поетично:

«Цей поклик української душі, пригніченої розлукою з рідним краєм, сьогодні звучить з обох сторін — з материкової України і з України символічної, винесеної в опечаленому серці за моря-океани мільйонами українців. Як довго ми, брати й сестри, не могли дочекатися відповіді на взаємний поклик, огірчений багатолітньою недовірою, а то й декретованою ненавистю до позбавлених лихою долею рідної хати співвітчизників!»

Бажаючи «Світо-видові» успіхів у взятій ним на себе роботі, Жулинський закликає його редакцію давати пріоритет тим творцям нашої літератури, «у творчості яких живе душа рідного народу, його поривання до нових горизонтів історичного буття в курсі світової цивілізації, його віра в щасливу будучину України, її літератури і мистецтва».

Вийшло в світ уже три випуски «Світо-виду». Починаємо читати перший випуск. «Казка про кулі зла» Емми Андієвської. Це феєрична алегорія, в якій у вигадливій, «казковій» фабулі проводиться оптимістична думка: у світі багато всякого зла, але доброчинні, ідеалістично наmisлені люди можуть успішно поборювати це зло, якщо не втратять надії на успіх своєї боротьби.

Про вміщені в цьому випуску вірші я скажу окремо. Зосередимось поки що на художній прозі. Оповідання Ю. Покальчука, киянина, являє собою багатослівний монолог 15-річного продавця квітів у столиці Бразилії. Цей хлопець — не то мурин, не то мулат — розповідає про свій любовний роман із туристкою, що приїжджає в Ріо-де-Жанейро. Туристка поїхала додому і Освалдо Сезаріо да Сілва тепер розплачливо переживає свою розлуку з нею. Тільки ми сумніваємося, щоб молоденький «люмпен-пролетар» міг так літературно, вишукано розповідати про свої любовні емоції...

Діяспорянин Ю. Тарнавський написав «П'ять автопортретів» (зі збірки «Фотографії, це квіти»). Що в них автопортретного, зовсім неясно, але в них ми читаємо про те, що «бліла піна на морі мала форму жіночого статевого волосся», що «на всіх поземах плавали уламки лиць», що «ґрунт піднявся, як пара поліцай», що автор «прилішив бритву незложеною до лівої щоки і вона залишилась там». Таку поезію в прозі коментувати неможливо.

Наступне оповідання належить Еві Бісс, яка живе в Празі (Чехословаччина). Називається воно «На другому березі». Дівчина з дуже химерною вдачею та екзотичним ім'ям «Ілона» чомусь неодмінно має вийти заміж за кар'єриста й самохвала Віктора. Вона роз'яснює юнакові, від імені якого ведеться це оповідання і який кохає Ілону:

«Віктор знов до мене багато жінок, він хвастун... він і мною хоче похвастатися... він здатний комусь оповідати про мою... ні, я не хочу, щоб він мене пізнав, як панну... Я ще ні з ким... розуміш?»

Ілона віддається оповідачеві. Потім виходить заміж за Віктора, якого не кохає. Згодом автор випадково зустрічається з Віктором і той розповідає йому:

«Ми з Ілоною давно розійшлися... Подумай, ще перед

шлюбом мене з кимсь зрадила, а потім пішла ціла се-рія...»

Далі «Світо-вид» пропонує читачеві фрагмент з шумерської епічної поеми «В передвічні дні, в безконечні дні», що збереглася в клинописі 19-18 віку до нашої ери. Переклад з шумерської мови зробили В. Афанасьєва і М. Москаленко.

Відділ художньої прози в цьому випуску «Світо-виду» закінчує написана киянкою Оксаною Пахльовською, талановитою поетесою, поема в прозі «Люби мене...», що ніби наслідує еротичну лірику, здається, ассірійського письменства. Поема написана в манері «потоку свідомості» чи, може, напівсвідомості.

Чи не забагато оповідань на тему «драматичного кохання» для одного числа журналу? При чому всі кохання позбавлені романтики, яка б могла їх облагородити. Крім того, сучасна людина має багато важливіших морально-етичних проблем, крім тієї «проблеми», що бентежила Ілону.

Тепер про відділ поезії. Всі ці вірші, написані і діаспорянами і киянами, в більшій чи меншій мірі витримано в дусі поетики «модернізму». Це значить, що оцінювати їх зміст і форму неможливо. Щоб дати таку аналізу, треба насамперед розуміти ці вірші. Але як розуміти чи відчувати, наприклад, такий вірш:

Поле мрій зелених  
Перейдемо  
од берега  
до берега  
в зіниці глянем  
забуттю  
однайдем  
неба край

Навіть ті вірші, в яких автори ніби наближаються до порогу зрозуміlosti, як наприклад, вірші Б. Рубчака, О. Зуєвського, О. Смотрича, німецьких поетів П. Целана й М. Вінклера (в перекладах М. Фішбейна й М. Білорусця) так «софістикують» свої метафори, що читач, спантельчиний цією словосумішшю, втрачає всяку здатність до «рецепції» їх.

Цікава й слухана стаття киянина Павла Мовчана «Слово мертвє і живе». Автор пише про те, що в советському суспільнстві функція мови була деградована до обслуговування лише потреб ідеологічної агітації й пропаганди, а це вело до деградації осіб. Як пише автор, «пониження мовного рівня призводить до пониження як морального, так і енергетичного, тобто творчого. Недорікуватість — це певний стан паралізованості думки».

Рецензія В. Сад на спектакль у Львівському театрі та стаття А. Оленської-Петришин про релігійні картини Якова Гніздовського написані, звичайно, не для широкої публіки, як, зрештою, і стаття Ю. Бача про українську літературу в Чехословаччині. В статті «Парадокси інтернаціоналізму» її автор, київський літературознавець, Микола Рябчук замислюється над проблемами розвитку національної мови, пише про сумний стан української мови, витісненої з усіх сфер суспільного життя, і навіть із побуту. Автор формулює ряд завдань, що стоять перед нашими культурними діячами. Стаття містить багато слухніх спостережень і цікавих висновків.

Розкриваємо другий випуск «Світо-виду». Він починається трьома мінідрамами французького письменника-екзистенціаліста Самюеля Беккета, світобачення

якого сформувалося під впливом Дж. Джойса й Ф. Кафки. Охарактеризувати творчість Беккета, зокрема його філософію, в кількох абзацах журнальної статті, неможливо. Це спробував зробити Б. Бойчук, але безуспішно, бо безпідставно намагався зобразити Беккета «духовно інспірюючим письменником».

У своїх сюрреалістичних романах та антидрамах Беккет твердить про те, що людське життя екзистенційно абсурдне. Люди кинуті в цей світ невідомо для чого, вони безпорадні, жалюгідні, неспроможні домагатися якоїнебудь мети, насамперед тому, що нездібні навіть розумно спілкуватися між собою. Твори Беккета характеризуються інтонаціями сюрреалістичного пессімізму, розpacу, жаху, зневіри. Він ніби говорить людству: «Не тратьте, люди, сили, всі ваші зусилля якось поліпшили свою долю фатально приречені на невдачу». На яку ж дію, на яку боротьбу може надхнути своїх читачів цей письменник?

Киянин В. Шевчук, відомий своєю діяльністю в культурному процесі на Україні, несподівано дав у цей випуск «Світо-виду» сугубо «натуралістичне» оповідання «У глибині запутаних лісових доріг». Дія оповідання відбувається в лісі, де на Україні, де робітнича бригада для якоїсь мети пробурює скований під болотом камінь. «Герой» оповідання, один з робітників цієї бригади, розумово дефективний, але сексуально потужний парубок. Він «закохався» в приїжджу з міста практикантуку, але соромиться навіть заговорити з нею. Його любовні страждання очевидні всім, тільки сама практикантука нібито їх не зауважує. Раптом у разомові з автором оповідання ця практикантука несподівано роняє слова: «Дивний він. Звір, а не смілив!» Отже на сторінках «Світо-виду» виринуло ще одне оповідання про «лю보», але також не в найпривабнішому її аспекті...

Іван Онужик, діяспорянин з Румунії, написав есей «Своємірні міркування про буття і небуття». Онужик виявляє неабияку здібність жонглювати словами. Його хвилюють велими сколястичні проблеми, наприклад: де є буття в зерні, який є смисл буття зерна, як можна мислити буття, як скопити з-до-бутний смисл буття? Ступінь читабельності цієї статті показує такий навмання взятий з неї пасаж:

«Буття не є тотожне Сущому, Буття охоплює Суще, передуючи логічно, але не онтологічно, Сущому. Бораз Буття, то воно не може не бути Сущим. Суще є Буттям, яке з-булося, здійснилося, стало насущним в Сущому, в ествах-речах та ествах-істотах».

Уривок із роману В. Барки озаголовлено «Намара в'язневі: як недуга». Це монолог в'язня, що сидить в американській тюрмі. Під впливом наркотика цей в'язень марить казнащо, але пущанта оповідання не в цьому, а в тому, що Барка щедро розсипає по сторінках цього маячиння свої новотвори, такі, як: сповісний розсудник, прибійна хвілява, потюрмлені законозломці, непромкненні хоронилища, висвітуча приява, посвітуче вікно і т.д. Барка перед нашими очима творить якусь другу українську літературну мову.

У цьому випуску журналу є кілька малюнків маляра, лемка з походження, Никифора Криницького. Його біографія докладно переказана в статті М. Слабошпицького, але в ній бракує головного: пояснення в чому полягає мистецька вартість Никифорових малюнків, бо його мистецька техніка бутиє на рівні художньої здібності, приблизно, 10-річної дитини.



ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукаційні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326  
2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883  
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273  
221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтесь до нас завжди з повним довір'ям.

## ARKA LTD

### УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панама, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великовідні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.  
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6



YAR HALABAR

YAR'S KIDS' THINGS  
CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST  
TORONTO, ONT., M6S 1P2  
(416) 767-7860

В оповіданні Є. Пашковського «П'ятеро хліба й дві риби» селянка, баба Марія, читає Біблію і прочитані речення викликають у неї скорботні спогади про організований сталінським режимом голодомор у селах України.

В обширній статті «Розмова літа з вереснем» Б. Рубчик докладно аналізує ліричні вірші, включені в поетичну книжку Ліни Костенко «Сад нетанучих скульптур». Він глибоковглядно витлумачує художні образи в цих віршах та роз'яснює найтонкіші нюанси ідей і емоцій поетеси. Робить це він з такою категорічністю, що навіть виникає підозра: може, в цій статті забагато філософічних фантазій самого рецензента? Як відомо, це трапляється нерідко.

Цей випуск «Світо-вида» завершується невеличким уривком з роману М. Вінграновського «Северин Наливайко». Дві сторінки цього уривку не дають змоги скласти собі уявлення про весь роман.

Розкриваємо третій випуск «Світо-вида». Новеля В. Портяка, киянина, але гуцула походженням, написана гуцульською говіркою і це, здається, є єдиною причиною для написання цієї новелі. За нею йдуть вірші С. Сачко, яка живе в Польщі й пише підляською говіркою.

У своїй статті «Відродження в слові» В. Медвідь, уродженець Житомирщини, сумовито висвітлює історичні процеси, що зробили українців «неперспективним народом», розшукуючи в сьогоднішній дійсності чинники і спричинників того, що процес українського культурного ренесансу ще не набув належного розмаху. Стаття написана дуже емоційно, в різко дискусійній тональності, містить значливі думки. Вона багато виграла б, якби була стилістично відшліфована.

«Вісім снів» (з роману «Три бльондинки і смерть») Ю. Тарнавського. Я силкувався зображені, що саме відбувається в цих снах і чим саме ці сни можуть бути для нас цікаві. Мені не пощастило ні в тому, ні в другому. Ось як починається один із цих снів: «В цім сні Гвбрѓтсе сидить за столом. Здається, що стіл розхитаний. Він, можливо, збитий з простих дощок. По другім боці столу сидить смерть. Вона кістяк. У Гвбрѓтсе, видно, є справа до смерті. Суть справи неясна» і т.д. Цей сон обривається описом того, як виглядає смерть. Ніякої розмови між Гвбр... і смертю не відбувається. Взагалі нічого не відбувається. Чи можна серйозно оцінювати таку творчість?

Цікава своїм напруженим думанням та деякими висновками стаття київського філолога В. Моренця «Що робити Сізіфу?». Ось його основні думки. Через якийсь час буде завершено процес повернення українській літературі величезної маси вилучених творів. Тепер ми вчитуємося у талановиті рядки, пройняті патосом поборення, викриття, осуду казенного світогляду в усій його многолікій фальші. Так, це потрібно, без цього ані руш. А що далі? Не самим судом і осудом поновлюється зв'язок часів, а чимось вищим.

«У радянській естетиці, — пише він, — одним із наріжних каменів була соціальна заангажованість творчої особистості. Тепер у нас народжуються твори, в яких духовний світ персонажа здобуває нові ступені свободи і стає незалежним від суспільної мети, в етичному плані — рівновеликим цій меті. (...) Криза ідеології поставила під сумнів доречність глобальних тверджень. Сьогодні поетична думка, зокрема молоді, часто уникає знаннєвої претензійності, заперечує саму методологію

позитивних узагальнень (...). Проста, натуральна даність предметів і почуттів важить більше всяких ідейних схем».

Назову інші статті цього числа журналу: стаття нью-йоркської художниці Дарії Дорош про свою працю (авторка народилася на Україні, але американізувалася настільки, що цю статтю треба було перекладати з англійської мови); стаття О. Зуєвського про англійського поета Вільяма Батлера Ейтса; стаття В. Туркевича «Чи є майбутнє в українського балету?»; стаття Б. Бойчука про балет Пола Тейлера; стаття Н. Герасимової-Персидської про церкву на Україні як рушійну силу перетворень у музичній культурі 16-17 ст. Усе це статті для читачів, либо ж, спеціально зацікавлених їх темами.

Отже три випуски «Світо-вида». В першому — три оповідання «про любов», але й три статті на теми українського сьогодення. У другому — одне оповідання «про любов», кілька статей на різні теми, але жодної про актуальні проблеми української сучасності. В третьому — жодного оповідання про любов і ряд статей на різні проблеми культурного життя України. «Світо-вид» шукає собі обличчя?

Вихід у світ першого числа «Світо-вида» радісно привітала на сторінках київської «Літературної України» Олена Логвиненко в статті «Світо-вид» — крок назустріч. Вона написала про те, чого сподівається від «Світо-вида».

«Це видання — наше трепетне чекання, наше духовно-національне прозріння. Це своєрідний жест доброї волі, доби, яка зробила нас мудрішими й справедливішими, незалежними в своїх позиціях та судженнях. «Світо-вид» — каталізатор для творчих нуртувань тих, хто шукає вищий сенс Слова, хто прагне відчути й виразити порив, яким єднаються серця, хто виповнює чистий аркуш паперу істинним змістом історичної долі свого народу, а радше — хто запліднений ідеєю відродження праслов'янського Світовиди, символу оновленої України. (...) Вітер свободи віє нині з діяспорних островів на материк України, розносячи зерна взаєморозуміння, добра та спільноти будуччини. То вкіньмо ж ці зерна в ґрунт своєї душі. Сезон рясніх дощів іще не минув».

Щоб здійснити побажання Логвиненко, «Світо-вид» мусить «перебудуватися», взяти орієнтацію на значно ширшу читачьку публіку, ніж та, на яку він орієнтується тепер.

Власне, якому читачеві адресує свій журнал редакція «Світо-вида»? Очевидно, неширокій читачькій публіці, а тому прошаркові інтелігенції, які може тішитись мистецькою вартістю творів, напр., Ю. Тарнавського. Але в нас уже є журнал для цих читачів. Це «Сучасність». Вона друкує і «модерністські» вірші і «експериментальну» прозу. Друкує багато статей і про «авангардистське» мистецтво. Крім того, друкує багато публіцистики. «Сучасність» почала містити статті тамтешніх авторів ще до народження «Світо-вида».

«Світо-вид» не повинен дублювати «Сучасність», у нас не вистачить читачів для двох ідентичних журналів. Не повинен він дублювати й ті журнали, що виходять на нашому материкові. Тамтешнім українцям не цікаво читати в «Світо-виді» те, що вони можуть прочитати і в своїй пресі, напр., про наслідки русифікації, про повернені нашій літературі твори давніших або репресованих письменників. Та й діяспоря можуть прочитати про

це в своїх часописах або в «Літературній Україні» й тамтешніх журналах.

«Світо-вид» мусить знайти масив нової, актуальної, цікавої і для нас тут і для них там, тематики, яку може розробляти тільки він і більше ніхто. І, звичайно, повинен знайти для цього кваліфікованих авторів. У цьому полягає найбільша трудність, найнагальніша проблема, перед якою стоїть редакція «Світо-виду». Від успішного розв'язання цієї проблеми залежить майбутнія доля «Світо-виду».

Ми бачили, що «Світо-вид» міняється в кожному своєму числі, отже здатен еволюціонізувати, і це дає надію на те, що раніше чи пізніше він спроможеться знайти собі власне, особисте обличчя, потрібне нашому сьогодення. Побажаймо йому успіху.



## ФУНДАЦІЯ Ім. І. БАГРЯНОГО

Фундацію ім. Ів. Багряного створено 1975 року, як не-прибуткову корпорацію в штаті Пенсільванія в США. Першим головою фундації була Галина Воскобійник, а від 1982 року її очолює Ан. Лисий. Незмінним скарбником був Сергій Євсевський, який представляв різні пресові органи демократичного українського сектору, в тім числі й „Нові дні“ аж до дня своєї смерті 1988 року. В дирекції фундації США тепер є: Анатолій Лисий, Галина Воскобійник, Олексій Шевченко, Михаїло Воскобійник, Олексій Коновал та Михаїло Смик. Канадську філію фундації створено пізніше і її очолював до 1990 року Федір Подопригора. Членами управи в Канаді є: Григорій Мороз, Віктор Кошарний, Микола Мороз, Юрко Свириденко, Максим Марченко та Павло Макогон.

Фундація за час свого існування видала платівку українських народніх пісень у виконанні Ганни Шерей, „Збирник Григорія Китастого“ у 70-річчя з дня народження, спільно з СУЖЕРО „Український голокост 1933“ та „Замах на життя нації“ (про голод 1933 р.) Василя Ів. Гришка українською та англійською мовами, „Пережите й передумане“ Данила Шумука та „Спогади“ ген. Петра Григоренка. Фундація дала також фінансову допомогу Дмитрові Нитченкові на видання повісті англійською мовою „Смерть“ Б. Антоненка-Давидовича, Дмитрові Кислиці на спогади „Світе ясний“, Маркові Царинникові на видання бібліографічної книги англійською мовою про голод 1933 року, газеті „Українські вісті“, яку започаткував і нею опікувався Ів. Багряний, Галині Багряній, для впорядковання архівів свого чоловіка та іншим. Тепер фундація робить старання, щоб перевидати „Тигрові“ Ів. Багряного (тут або в Україні), які давно розійшлися й молоде покоління не має змоги їх почитати. Единий прихід фундації — це пожертви та дивіденди, які можна уживати згідно американських законів фундації.

Управа фундації просить і далі підтримувати її своїми пожертвами, надсилаючи чеки на адресу:

Bahriany Foundation  
505 Rolling Hills Road  
Bridgewater, N.J. 08807  
USA

## Члени Кредитової Спілки «Союз» вірять в майбутність нашої Української Громади

Наша майбутність — це наші діти... це одна з причин, що ми збудували майданчик для гри на оселі «Київ» в Культурному Центрі Св. Володимира в Оквіллі.

Але Кредитова Спілка «Союз» не думає, що наш або ваш фінансовий стан є дитяча гра, і тому, крім Торонта, наша Кредитова Спілка тепер знаходиться також в Ошаві, й в Міссіссазі. Ми поширюємо наші обслуги, щоб ви могли здійснити ваші майбутні мрії. Прийдіть і станьте членом родини Кредитової Спілки «Союз»!

## So-Use Credit Union Members Believe in the Future of the Ukrainian Community

That future starts right here with our children... and it's one reason we built a playground at the St. Wolodymyr Cultural Centre in Oakville.

But So-use doesn't think that their or your financial future is child's play, that's why we're now in Oshawa and in Mississauga. Growing to give you the range of services that will help make your future dreams come true. Come and join the So-Use family!

2299 Bloor Street West, Toronto	763-5575
2267 Bloor Street West, Toronto	763-5575
406 Bathurst Street, Toronto	363-3994
31 Bloor Street East, Oshawa	432-2161
26 Eglington Avenue West, Mississauga	568-9890

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

## SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

- 2295 Bloor St. W. ● Roncesvalles Ave.
- 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.  
TORONTO, ONT.

**Юрій СОЛОВІЙ**

## **СВІТОВА ТАЄМНИЦЯ — «ЗАТАЄНЕ СУСПІЛЬСТВО»**

(*Спостереження — враження — натяки — проекції*)

**...ковбаси, кобзарі, козацький дух...**

Початок 1990 року; перші цьогорічні числа «Літературної України» (орган письменників України), крім поезії, часто вдалої, якісь нові інспіруючі думки, філософія, концепції, — занедбане поле. Натомість довідємося про «таємницю ковбас» достойників партії. Там, як теж тут, на еміграції, «кобзарі гомонять про нашу давню славу» з рефреном «не журіться, якось то буде!». Сюди приїжджих представників з України питаютъ «заокеанські запорожці»: «Коли ж, батьку, вирушимо на ляхів і москалів?». Відповідь, як і слід, дипломатична: «Не так, браття, не так твориться сучасні держави!» Що дописувачка до «Нових Днів», березень 1990 р. Леся Богуславець, розшифровує відомим славним заповітом: «козацькому роду нема перевodu» (отже «якось то буде»); Ірляндія, Іран, Ірак, Середня Америка, народи Африки, Баски... дістали іншу лекцію на тему «творення (і вдереждання!) сучасних держав», — зрештою, міліярдова торгівля різними «катапулями», «стрілами», «ратищами», «смолоскіпами і кип'ятками», «колісницями» — на які є великий попит, «процвітає», як ніколи.

Зустрічається благородних поляків (див. «Notes from the Revolution», by Adam Michnik, New York Times Mag., March 11, 1990) і росіян, але дорогу теж перебігають ляхи, яким все ще увиджаються колоніальні мрії-ілюзії (і Lwów) з перед 1939 року!, і москалі з «ведмежим appetitom» на український чорнозем, помазаний медом, — хоч постала можливість, що в країні «чорно-болю», яка знайшлась у смертельних судорогах, «братні сусіди» відчуваються нас! Особливо, коли пошириється вістка, що цей чорнозем принайменше на 25 тисяч років смертельно затроєний — Україна «заживе» спокоем цвинтарного гробу! І говорити про долю «козацького роду без перевodu» — макабричний гопак довкруги нашого катафалька.

В «Palais Stutterheim» — Ерлянген, відбулася цього літа виставка творів німецького мистця Дітера К. Аннаберга (нар. 1943 р.) з темою «TSCHERNOBYL-ZYKLUS». На цю світово-трагічну подію і попередню — загибель мільйонів населення України в одному році — постало ряд творів наших мистців по обох боках Океану, що конче треба б зібрати в каталогі-альбомі репродукцій з відповідною документацією, коментарями і творами інших цехів на ці теми, не повторюючи наше традиційне легкодушне марнотраство; сюди дійшла вістка, що збірка ікон в музеї у Львові знаходиться в незавидних умовах!

**...тиша — тиша, бездонна тиша...**

Після прогнання Адама і Єви — світ шукає дорогу назад до первісного раю. У цьому дусі в травні 1990 року в будинку Мартіна Гроп'юса (Берлін) відбулась виставка «Museum oder Kathedrale — wo ist der Gott der Künstler?» («Музей чи собор — де є Бог мистців?»). В програмі 90-тіх католицьких днів у Берліні; виставка і дискусії на цю тему займались питанням відношення людини (творчої зокрема) до теологічних і світських справ...

В порівнянні з цим нерідкісним здвигом — наші вро-чистості великої (1000 ліття!) вічніці відбулись гніточестихо в світовому аспекті. Ale повернімось до теми «творення держави по-сучасному», себто — мирними заходами, народом, про існування якого мало хто знає. Коли події і справи Східньої Європи є тепер постійно в центрі світової уваги, — про Україну панує далі мовчанка, часами, але рідко, переривана короткими повідомленнями (в німецькій пресі в половині липня появилась вістка про рішення парламенту в Києві стосовно усамостійнення України з власним військом і валютою в існуючому складі радянських республік; цей матеріал написано в червні, та нові події на Україні не обніжують актуальності питання популяризації України і її культури квалітетними доказами в світі: важливі внутрішні справи не сміють притъмарити це, занедбане сторіччя, питання; ця тема є тут стрижневою, саме її будемо частіше наголошувати!).

Голос Вероніки Вендлянд, німецької студентки східно-европейської історії і української мови в Київському університеті, в одній із провідних газет Зах. Німеччини «Süddeutsche Zeitung» 11 травня 1990 р., закидає редакції газеті малу увагу до подій на Україні; в газеті була лише мацюсінська замітка (*winzige Notiz*) про живий людський ланцюг Київ-Львів, — краплина в морі інформації про сучасні події на Сході Європи. У відкритому листі вона пояснює ситуацію в Україні, де поважна частина населення зрусифікована і не є зацікавлена питаннями незалежності держави — державницькими питаннями України, що послаблює український національний фронт. Цей лист многозначно затитулований «*Litauische Option für die Ukraine keine Lösung*» («Вибір Литви не є розв'язкою для України»). Приводом для цього відгуку був лист Вольфганга Штравса в цій газеті за 23.3.1990 р.; українському читачеві лист Штравса, в якому автор віщує революцію на Україні в найближчому часі і світові посольства в Києві вже в 1991 р., більш промовлятиме «до серця», ніж стурбовані зауваги Вендлянд, яка вітає зацікавлення Штравса Україною, лише жахається пролиттям крові українського народу «страшнішого, як у Баку», бо на її думку, Москва добровільно не залишила благ України з її ваговитим стратегічним положенням.

Інтернаціональний Інститут Стратегічних Студій в Лондоні передбачає хаотичний кінець імперії, викликаний заворушеннями на Кавказі і в Центральній Азії, зривом балтійських націй з світоглядовими і політичними програмами Москви та ростом національних заворушень на Україні. Слід однаке відмітити, що взявши до уваги *виміри подій*, іх супровідний «хаос» — мінімальний.

**...ланцюг, який «неможливо» прорвати...**

Не зважаючи на «вічні лекції, дебати, сварки» (понад 40 років пояснюю німецьким знайомим різниці між Україною і «кузином» з Півночі, — і чому, прим., моє знайомство з російською літературою відбулось за посередництвом німецької мови), — вперті знайомі познайомили мене з гостею з Ленінграду (прихильницею Сльцина), даючи мені змогу погомоніти «рідним язиком»...? Ale були теж цікаві і приемні епізоди (один із них — постановка «Le Cinesi», яка, якщо б не було інших, винагородила б четвертьрічний побут в «країні молока і меду»), як теж інформуючі моменти, до яких слід зачислити розмову з студентами університетів в Ленінграді

(німкеня Крістіна) і Сталінграді (чешка Зденка), в якій виплило питання про погляди і відношення російської студентської молоді до національних питань країни. Відповідь: «ці питання в російських кругах студентів не існують». Отож російський колоніальний дух «невимірується». Це помічення чужинок з географічно віддалених міст не можна оправдати явищем, обмеженим околицею; це поширена тенденція переочуваного на Заході російського шовінізму. Обі студентки, які подорожували Україною, теж дивувались мовчанкою на Заході довкруги українського питання — справи великого народу.

Рідкісний у нашому побуті збіг подій: поруч згаданого раніше листа студентки Вендрянд — Льотгар Дроздовські також звертає увагу читача на недостатньо усвідомлені на Заході масові нищення українців Москвою; але помимо цих випадкових «українофільських» голосів, — в Німеччині шаліє московська епідемія з зародками бактерій ще в часах володіння німецької цариці Катерини.

3-го липня 1990 р. на тутешній телевізії відбулась програма ZDF Special: «Der Kollaps» — Beobachtungen in der Sowjetunion von Eberhard Piltz («Розвал» — спостереження в Радянському Союзі Ебергарда Пільца): коментатор Пільц «пояснив» історію постання Росії, яку започаткував київський князь Володимир, релігійний реформатор-апостол християнства... 17-го травня 1990 р. в програмі німецької телевізії передавано розмову почдамської інтелектуальної еліти (Почдам належав до DDR — Східня Німеччина) з президентом Західної Німеччини Вайцекером. Він, «інтелектуальний президент», відмітивши покривжені німцями під час Другої Світової Війни народи Східної Європи, виявив — не згадавши терпіння і кривду заподіяну на Україні — симптоми згаданої епідемії...

На мапі нашої планети «кожного дня» з'являються світом неоспорювані, а радше, піддержувані в дусі нового гуманізму держави народів без державної традиції: самостійність України не є питанням для дискусії (світової, ворогами, яничарами, меншостями...)!

### ...успіхи і неуспіхи...

Гніваймося і обур'юймося (справедливо) з приводу неуваги і непошани до нашого буття, але порівнявшись хочби з німцями, людьми все ж таки доброї волі, наше занганжовання, знання та участь у світових питаннях парафіяльно-egoцентричне. В значній більшості міжнародної преси є сторінки читачів, де вони займають становище до різних актуальних питань, але даремно шукатимете там прізвища українськогозвучання авторів — хочби стосовно справ, які нас безпосередньо торкаються; після довголітнього досвіду — в США та Німеччині — я натрапив на менше позитивних випадків ніж пальців на одній руці.

Чим заслужили ми на увагу? Духовими і фізичними віковими ранами? Але навіть ці «здобутки» не вміємо належно «перев'язати» і предложить світові: 1988 року показник Інституту Голокосту реєструє 19 музеїв; 48 центрів дослідчих матеріалів; 34 архіви; 12 пам'ятників; 26 дослідчих інституцій; 5 бібліотек, — віхою чого буде «Голокост-музей» у Вашингтоні, своєчасно велись дебати про місце у цьому музеї інших насильно нищених народів, з приводу чого вірмени зажадали включення їх-



**UKRAINIAN Credit Union**

**Українська Кредитова Спілка**

**«Ваші вклади та позички  
в чужих фінансових установах  
збагачують їх власників  
і не дають ніякої користі  
українській справі**

**Ваші вклади та позички  
в українській кредитовій кооперації  
збагачують українську громаду  
і допомагають  
українській культурі»**

**Користайте з наших фінансових послуг**

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

### BABY POINT LOUNGE

**343 Jane St., Toronto**

**tel. 767-2623 або 231-6739**

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА  
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

**■ Повна кухонна обслуга.**

**■ Українські й інші страви,  
в наших або інших залях.**

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТИ!  
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**



**CONSULTEC LTD.**  
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8  
Tel. (416) 236-2126 Telex: 06-984797

**Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ**

Президент

• Консультивна інженерська фірма міжнародного засилу. • Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріальних проектів у Канаді, США та в інших частинах світу.

ніх документів про турецькі злочини на початку сторіччя, але це викликало протест з погрозою Туреччини, яка дотепер толерантно ставилась до єврейського населення в Туреччині, що може змінитись, коли вірменські вимоги задоволяться; пекуче питання стосовно цього вашингтонського проекту: чи були наші заходи і які висліди??!

І взагалі, перебуваючи масово майже півторіччя на Заході, які нашіся в здобуванні зрозуміння й прихильності світу до ідеї суверенної України?! Менш, ніж мінімальні.

В аспекті науки, головно в англійській програмі, появилися впраці на академічному рівні, які, як зрештою події в інших царинах культури, засуджені на скромний радіус зацікавлення з причин нашої загальної — ніде правди діти — непопулярності (представники філософії «якось то буде», на мікроксполярних окрушинах творять легенду про нашу «світову славу»): масове популяризування наших національних справ та інтересів до краю занедбано. Оглядаючи, прим., найновішу тутешню поточну і академічну пресу, вражає все ще тут суща московсько-ленинградська перспектива.

«Frankfurter Allgemeine Zeitung», за 1-го травня 1990 р. помістив тріумфальну рецензію на концерт «...молода російської піаністки Маргарити Шевченко (нар. 1967 р.)», деякі «енки» свідомо творять російську культуру, прим. Євтушенко, але найчастіше їх без їхньої волі (Архипенко, прим.) на Заході автоматично втискають в російське поняття.

Негайно треба зорганізувати послідовну акцію інформації в світовій пресі, музеях, видавництвах, училищах, театрах, концертних інституціях; кошти є: менше писанок, менше бантур, менше фольклору, менше всього того, чим дотепер Москва нас «репрезентувала», — атрибутами нижчої культури, атрибутами провінції і провінціялізму.

**Схиляючись до намагань відновити нашу самостійність мирними пляхами, світове розуміння і прихильна настанова до наших потреб є дуже важливою передумовою!**

### ...русифікація...

Перебуваючи чверть року в Німеччині — постійно нагадувалась наша домашня проблема: русифікація, — мабуть, тому, що там, у Західній Німеччині, вражає, навіворт, чудовище мовної англоманії. Навіворт сути проти нашої «згорі» аранжованої справи, бо це сильно прогресуюче явище чомусь нікого там не разить і ніхто його не спорює; принаймні, відвідуючи цю країну часто з довшими періодами побуту, я ні одного разу цього не помітив. Англійські слова вишморгуються в німецьку мову, уживані масово в пресі, в оголошеннях-реклямі («...Zu Coolen Preisen...», «...kids mögen...», «...echter ironman...», «...trouble mit...», в культурній і спортивній практиці, просякаючи побут на всіх щаблях життя, включно з урядовим жаргоном («Law und Order», замість «Gesetz und Ordnung»). Це феномен з двома обличчями:

- 1) плякатизм, рекламиючий «містерійний» вантаж (культурний — автора; квалітетний — продукту);
- 2) масова провінціялізація.

Це й дивує (в німецькій мові не бракує слів-відповідників на такі прим. слова: job, image, rage, city, fashion, team, live, shop, landing, shirt... — цьому спискові немає кінця)

і денервує, але з другої сторони, не помічається тут послаблення національної гордості і побор'юваного з очевидних причин, націоналізму, ілюстрацією чого була масова гістерія під час останніх футбольних змагань за світове першество (здобули німці).

Німецький провінціоналізм, разючим показником якого є мовна англоманія (хоч Німеччина фасцинована радше Росією, що вказує на іншу тему: німці та російська духовність, Достоєвський і Даєв, — хімія та фізика двох крайностей в постійному процесі притягання — відштовхування), не означає стагнацію: кожного дня постають тут нові музеї, поширюється існуючі, театральні вистави (з Байройтом включно), як у митрополіях, так теж на провінції працюють і експериментують охоче і завзято. Це саме стосується музики, видавництв і фундацій та нагород — відзначень творчих осягів... «Плаваючи в молоці» — навіть «австрійська вежа» не є тут неможливою (в Німеччині живуть під цю пору близько 5 мільйонів чужинців), в тінях якої затаєні бактерії шовінізму, культурні та інші роздоріжжя: чого і грудобиття за кривди заподіяні, з «постановки» якої випав акт гвалтування українського народу, — і з тої (наголосу) перспективи — це лише «театр абсурдів»... автоматичної культури!

Коли наша проблема номер «1» є продуктом вікової млявости нашого суспільства — світова русифікація — голдування світу імперії із своєрідною культурою і динамічною історією в ландшафті без горизонтів (викликаючи по обох сторонах «космічні галюцинації») — загрожує нам культурно-політичною світовою байдужістю, чого не обернути духовістю фольклорного формату, для якої у нас нахил. Передмова Дмитра Павличка до праці Григорія Нудьги «Українська пісня в світі» (передрук передмови в «Нових Днях», липень-серпень 1990 року) звучить як українська (обов'язкова) творча діята зашифрована в народній пісні — свіжий документ проєктуючий виміри цього кореня у наш ґрунт врослого.

Кожний народ має свій фольклор, який залежно від певної творчої ситуації і клімату, може своїми специфічностями притягати увагу культивованої творчої людини. Прим., сучасна музика авангарду, в протиріччі до романтиків і народників, помітна наголосом на сильній «кубістичній» ритміці і тембрі, що є характерне в музиці мешканців джунглів, куди саме звернене вухо, як колись око кубістів Пікассо і Брака, сучасного композитора; більший чи менший фольклор — неістотне питання, тим більше неістотним є його політичний фактор.

### Інформація (в роді «еталону»)

Петер Людвіг, як вже повідомлялось, запропонував ініціативу створення музею модерного мистецтва в Москві; граф Giuseppe Panza Di Biumo включив збірку 900 (!) творів мінімалістів, концептуалістів і енвайронменталістів в музей Гугенгаїма, якому дарує теж віллю Варесе в північній Італії з близько 100 заіnstальованих там творів (це тепер друга збірка цього музею в Італії; перша — Пегі Гугенгаїм).

Ми бідолахи, не встані діяти у скалі магнатів, графів, Гетті, Гіршгорна..., та коли, прим. Гіршгорн, підмітаючи ще крамниці, своє однокімнатне житло перетво-

рив в «музей репродукцій мистецтва», дорожчих, як твори-оригінали на експериментальній цінами виставці «1000 голів» — наша громада сприйняла цю виставку пасивніше, ніж очікувалось, що пропонує замість «байки про плитку калитку» — новий, сумніший варіант...

### «вічна юність»

Почалось враженнями з «Літературної України» — так і закінчило цей «Лист з Німеччини»: як пояснити наліг, відзначати літніх (70-80) людей знімками... підлітків? Поетовою лірою про невмирощу юність? «Фавстівськими судорогами», які довели до пакту з Мефістофелем? Чи, може, національною слабістю, — нарцизмом? Відповідь на це «банальне питання» стосовно банального явища вияснить чимало наших національних заковик...

Німеччина, червень 1990 р.

### «Постскріптум»:

25 липня б.р. німецька телевізія передавала в програмі новинок кадри з народного здвигу в Києві, замаєного синьо-жовтими пропорами і тризубами; франконська преса, де ми в тому часі зупинилися, повідомляючи про різні «світові небилиці», ні пів-словом не згадала про цю надзвичайну, з непередбаченими наслідками подію. Це ще один доказ «світової русифікації», який нагадав інший епізод: 24-го травня коментатор на німецькій телевізії, в звязку з російськими домаганнями самостійності, назвав Росію Kerngebiet імперії: його голос дрожав і зраджував розпуку, бо ж ядро без «провінцій» не доподумання.

Та коли ж мова про Kerngebiet (ядро території) — котра країна в Об'єднаній Європі буде таким ядром: Німеччина з сильною економікою, але якої духовна тягива охоляє; Франція в процесі пробудження з літаргу творчої стагнації; чи Італія з промінентною футбольною дружиною, яка одначе в менше, ніж двох годах втратила престіж, програвши в світових змаганнях до Аргентини?

Історія покаже. Історія теж покаже, чи старий «фасон» капелюха марки «Kerngebiet» взагалі відповідає сучасній голові!

---

## «ВОНИ ВИСТАВИЛИ ПРОТИ ІМПЕРІЇ ЗЛА СВІЙ СЛАБКИЙ СИЛЬНИЙ ДУХ...»

Той вечір сколихнув наші скалічені душі. Вечір Пам'яті по невинно замучених, закатованих у сталінсько-брежнєвських таборах і тюрях (у 30-х — 80-х роках) поетах.

«Вся історія української поезії густо посіяна трагізмом і болем. Сьогодні Україна сумує і плаче, згадуючи тих, кого вже нема з нами». Цими словами отець Юрій, священик київського приходу Української автокефальної православної церкви, відкрив у вересні 1990 року Вечір Пам'яті і Скорботи в Жовтневому палаці. Тому самому, в підвалах якого, колись були влаштовані катівні НКВС, а потім умебльовано актові зали й вітальні для прийомів високих гостей, для концертів і урочистих святкувань різноманітних святочних дат новітньої історії.

„Нові Дні“, грудень 1990

Чорна і червона наша минувшина. Кетяги калини розтоптані і розтерті на білих сорочках. Мерехтіння свічок, запалених у пам'ять по невинно убитих. Михайло Драй-Хмаря, Олекса Влизько, Микола Зеров, Василь Еллан, Оксана Слісаренко, Яків Савченко, Володимир Свідзінський, Євген Плужник, Павло Филипович, Дмитро Загул, Михайло Семенко, Марко Вороний, Леонід Чернов, Дмитро Фальківський, Василь Бобинський, Майк Йогансен, Василь Стус. Це далеко не всі. Всіх ми й не можемо назвати, бо не знаємо. Григорій Косинка, Степан Бен, Кость Буревій, Гео Шкурупій... Свічок не стане.

Зажурена жінка в чорному вбранні збирала на сцені портрети тих, кого вдалося віднайти, кого відпустили архіви з таємних сховищ. Хто вона? Скорботна маті? Україна, яка втратила своїх синів?

«Невже ми останні? Яка ж на роду в нас провіна? Мій Боже, я кличу тебе — закликаю... Відлуння ж — немає», — співала Ніна Матвієнко.

Вони вийшли на сцену. Ті, хто, не зрадивши віри і волі, хто, пройшовши табори і тюрми, вижив.

Поет і літературознавець Євген Сверстюк: «За тюремними гратаами царської Росії можна було творити більше, ніж за гратаами червоної імперії... Я запалю свічку пам'яті одному з перших в'язнів 80-х, якого після заслання нам довелося поховати. Другу свічку запалю поетові, що народився під щасливою зорею на свят-вечір. Ще одну свічку запалю поетам без могили. Їх не оплакують. Хоробрим oddають честь...»

Перекладач і поет Григорій Кочур: «Мені випало сумне щастя повернутися звідти, звідки не повернулася більшість діячів української культури. У мене вийшла невеличка книжечка віршів «Інтінський зошит». «Інта» — це місце, де містився один невеликий острівець архіпелагу ГУЛАГу, де я відбув десять років. Там було багато українських поетів, художників, композиторів. Саме цим людям я присвятив свою творчість».

Серед тих, кого не зламала машина імперського геноциду, імена Михайла Самійленка, Дмитра Паламарчука, Миколи Горбала і... Миколи Руденка. Останній, пройшовши шляхами Василя Стуса, землями Європи і Америки, повернувся на Україну, дай Бог, назавжди.

Увечері, на панаході Пам'яті, знову мовчали дзвони святої Софії... Знову тисячний люд молився під брамою.

«Отче наш, Ти, що єси на небесах,

Нехай святиться ім'я Твоє...»

Тисячі душ молили до Бога, до прощення, до спасіння...

Дмитро Обяк

---

## ПРОВІНЦІЯ САСКАЧЕВАН ПІДПИСАЛА ДОГОВІР З УКРАЇНОЮ

Саскатун, Саск. — У вівторок, 16-го жовтня, міністр освіти Рей Майклджен оголосив, що угода про співробітництво з Україною входить в життя в Саскачевані.

Угодою передбачається співробітництво у різних сферах, включаючи обміни учнями, програмами та іншими учебними матеріалами і обміни вчителями. Угода підписана в Ріджайні Р. Майклдженом та Володимиром Луговим, заступником міністра народної освіти Української ССР.

### ОЙ У ЛУЗІ ЧЕРВОНА КАЛИНА...

Не багатьом народним пісням, на щастя, судилася «опальна» доля. Їх забороняли, але час від часу виконувалися зі сцени, звучали в концертах. Тому, що їх співав народ, не криючись і не перестрашуючись. «Червона калина» ж потрапила під категорію «ворожих» творів. Вона, мовляв, несе в собі «руйнівний» заряд, леді не антигуманний, антинародний дух. Такою була ідеологія тоталітарної держави, де в абсолют було зведено імперське мислення, у сферу якого не входили національні цінності, і навпаки — проголошувалися націоналістичними. І лише наш час перебудового осмислення історичної та культурної спадщини повернув до життя приховані від народу перлинини духовності. Нова сторінка біографії розпочалася і в «Червоної калини».

Ця пісня, которую переважна більшість слухачів вважає народною, переживає нині третє своє народження: вона звучить на мітингах і маніфестаціях, в передачах радіо і телебачення, із уст як самодіяльних, зокрема, хорової вапели київського Будинку вчених чи хору товариства Лева у Львові, так і професіональних колективів — Буковинського народного хору, Заслуженого українського академічного народного хору ім. Григорія Верськовки.

Уперше ж зазвучала пісня десь наприкінці 1913 року, адже в січні наступного року вже лунала із уст акторів галицького театру «Руська бесіда», який показував жителям Самбора драму Василя Пачовського «Сонце руїни». Згодом театр відбув у гастрольну подорож містами й селами краю, відтак твір, що припав до душі як акторам, так і глядачам, поширився по всій Галичині, а згодом по всій Західній Україні.

Хто ж її створив, цю пісню? Хто писав вірші? Хто компонував музику?

Давній нові, зокрема канадські, пісенніки твердять: автором тексту є представник старшої когорти авторів стрілецької поезії Степан Чарнецький, музику створив народ. Проте один із сучасних дослідників пісенної поезії, чернівецький режисер Василь Селезінка твердить, що Степанові Чарнечькому належить музика твору, слова ж — січовому стрільцю Грицькові Труху.

Завважимо одразу: документального підтвердження тези чернівецького дослідника в усіх доступних довідниках віднайти не вдалося. Не знайдено жодного рядка свідчень і на користь того, що Степан Чарнечький мав музичну освіту чи по-аматорськи компонував музику. Не віднайдено «композиторських» даних і про автора п'еси Василя Пачовського. Проте відомо, що Василь Пачовський був не лише драматургом, а й поетом: належав до літературного угруповання «Молода муз», його збірку поезій «Розсипані перли» високо поціновував Іван Франко, а деякі поезії збірки покладені на музику композитором Станіславом Людкевичем.

Степан Чарнечький, хоч мав технічну освіту, водночас був актором, режисером, літописцем театру, поетом (видав збірки «В годині сумерку», «В годині задуми», «Сумні ідем»). Та перш ніж вести дослідження далі, мусимо сказати бодай кілька слів про п'есу «Сонце руїни». Біографи галицького театру твердять: «У 1911–1913 рр. репертуар став диктувати театральний рефе-

рент С. Чарнечький, який запропонував театрові такі модерністські п'єси, як «Зоряний вінець» і «Сонце руїни» В. Пачовського. Модерністські драми цього автора, за висновками радянських дослідників, ідеалізували козаччину, оплакували долю України, пробуджуючи у глядачів сентиментальні почування.

Отже, пісня «Ой у лузі червона калина похилилася» створювалася для драми про козаччину. Запам'ятаймо цю деталь. І ось чому. Тому, що текст пісні повторює заключну строфу історичної думи часів Богдана Хмельницького «Розлилися круті бережечки». Наведемо для порівняння цю строфу:

Гей, у лузі червона калина,  
Гей, гей, гей! похилилася,  
Чогось наша славна Україна,  
Гей, гей, гей! засмутилася.  
А ми ж тую червону калину,  
Гей, гей, гей! та й піднімемо,  
А ми ж свою славну Україну,  
Гей, гей, гей! та розвеселимо.

Цей твір записано на Кіровоградщині в сімдесятіх роках минулого століття. 1875 року його опублікували відомі діячі на ниві української духовності В. Антонович та М. Драгоманов у збірнику пісень, давши творові відповідний коментар. Цілком вірогідно, що Й Степан Чарнечький, і Василь Пачовський знали цей твір. Знали і свідомо використали в п'есі «Сонце руїни». Обидва були поетами, відтак можна припустити, що слова нової пісні, яка за змістом перегукувалася з козацьким твором часів Богдана Хмельницького, створювали разом. Звичайно, поруч з поетами повинен був бути й композитор, тобто третій однодумець, котрий компонував нову мелодію. Хто то був? Хтось із акторів театру «Руська бесіда»? Можливо. Як можливо й те, що і справді компонував її хтось із поетів.

Достеменно поки що невідомо, хто саме створив музику. Як не знайдено первородного тексту твору, що звучав у драмі. Адже відомий і виконуваний нині варіант пісні стосується не козаків, що діяли в драмі «Сонце руїни», а січових стрільців.

Другий варіант тексту, а відтак і друге народження пісні, відбулися того ж таки 1914 року, коли розпочалася перша світова війна, і січові стрільці вирушили «У кривавий тан». Можна погодитися з чернівецьким дослідником, що популярний нині текст, який перефразовує слова пісень «Розлилися круті бережечки» і твору із драми «Сонце руїни», належить одному із українських січових стрільців Грицькові Труху. Хлопцеві було двадцять літ, коли він, за його споминами, почув пісню. Мелодія так йому сподобалася, слова, запозичені з козацької історичної думи, так схвилювали душу, що стрілець наважився, наспідуючи мотив, створити власний текст для побратимів-стрільців. Воюючи на боці Австрої, українські стрільці протистояли тоді російським солдатам, котрих здавна називали на Україні «москалями». І друге важливое пояснення: Україна практично була колонією Росії, яку здавна називали і в науці і в народі Московщиною. Тож у тексті Грицька Труха превалювали вислови «визволити наших українців з московських кайдан», «розпочали стрільці українські з москалями тан» і т.д.

Василь Селезінка обнародував спогади автора нового тексту. «Тріумфальний рефрена «А ми нашу славну

Україну гей-гей розвеселимо», — згадував поет-аматор, — підносив дух, розігрів нам молоде серце любов'ю до України й рвав до жертви за її волю».

На жаль, стрілецька поезія та її автори до недавніх часів були геть викреслені не тільки з мистецького ужитку на Україні, а й з історичної пам'яті. Навіть згадку про цю поезію та її творців чиновники від культури та літератури вважали ледь не злочином. Минулося. І сьогодні ми з гордістю називаємо імена Романа Купчинського, Олеся Бабія, Миколи Голубця, Богдана та Левка Лепких, Петра Карманського, Степана Чарнецького та інших. Це вони подарували і своїм сучасникам, і нам, спадкоємцям, такі прекрасні поетично-музичні твори, як «Чуєш, брате мій», «Гей видно село», «Питається вітер смерті», «Гей там, на горі, Січ іде», «Кладочka»... На жаль, історія й бібліографія стрілецької поезії у нас дуже мало досліджена, тож документів, окрім спогадів Грицька Труха, про його авторство твору навести не можна. Завважимо, посилаючись на дослідження Василя Селезінки, що Грицько Трух емігрував до Америки, де й помер у віці 65 років. А пісня, до якої він доклав рук, пережила автора, щоб народитись утретє вже в наші дні і звучати по всій Україні. Ще в двадцяті роки нашого століття Софія Тобілевич — дружина І. Карпенка-Карого, писала: «Стрілецька ваша пісня не забулась і досі лунає в душах наших». Ці слова стосувались відвідин хутора Надія на Кіровоградщині загоном стрільців і виконання ними в «колисці українського театру» твору «Ой у лузі червона калина похилилася», текст якого вже спрямовувався — завдяки колективній народній творчості — не проти москалів, а проти будь-яких ворогів України. Цей найпоширеніший варіант «Калини» й виконується нині. І коли влітку 1990 року мистецька група зі Львова у складі вокалістів Оксани Кровицької, Богдана Косяпуда і акомпаніатора й співака, заслуженого артиста України Ярослава Ковальчука виступала в Канаді, то завершувала кожен свій концерт піснею-гімном «Ой у лузі червона калина похилилася». І слухачі сприймали її захоплено, переконуючись, що на Україні починає панувати здоровий глузд, а значить з'являється надія, що у майбутньому не повторяться помилки минулого.

Це повинно було статися. Бо сьогоднішня днина, днина нового сплеску національного відродження на Україні викликає глибоке зацікавлення українського народу власною історією. Це й спонукало до відродження пісні «Ой у лузі червона калина похилилася», котра була свого часу гімном січових стрільців.

Іван Лепша, Микола Чубук

**GEO. H. CREBER** (від 1897 року)  
208 Kingston Rd. at Woodbine  
**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ**  
У ТОРОНТИ

— першорядні майстри, скульптори і кресляри;  
— імпортований і місцевий граніт, бронза;  
— фотографії на порцеляні, нагробні написи;  
— хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502  
**РОМАН ДЕМКІВ**



ВЕЛИКИЙ ВИБІР  
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ  
МОДНИХ ОДЯГІВ

**DANYA**

FASHION SHOPPE

2378 BLOOR STREET W.  
TORONTO, ONT., M6S 1P4  
Телефон: 766-4511

ГОВОРIMO ПО-УКРАЇНСЬКИ

**arka**  
**shoes**

- Великий вибір відідного і модного взуття
- Регулярні і широкі фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE  
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES  
ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI  
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

**M - C DAIRY**

- ЙОГУРТ
  - ГУСЛЯНКА
  - БІЛИЙ СИР
  - СМЕТАНА
- 212 Mavety Street  
TORONTO, ONTARIO  
Tel: 766-6711

У СЕ СМАЧНЕ,  
ДОБРОЯКІСНЕ!

**d'Chameleon**

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси  
2902 Dundas St. W. (west of Keele)  
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даемо знижку

Власник: Степан Кузик

Tel: 763-6674

# ЙОСИП ГОШУЛЯК ЗНОВУ СПІВАЄ В УКРАЇНІ

(Коротке інтерв'ю)

Влітку цього 1990-го року, між 18-им липня і 26-им серпня, на Україні побував співак з Торонто (Канада) відомий бас-баритон Йосип Гошуляк. Це вже він уdragе здійснив корисну супільно-культурну роботу, успішно виступаючи з добірним репертуаром перед численними слухачами України.

Читачам нагадаємо, що своє перше концертне турне по Україні Йосип Гошуляк здійснив ще десять років тому, за часів брежнєвщини, що не було так просто і легко (Див. «Нові Дні», січень 1981). І за це, відомо, він тут, серед нашої діяспорної громади, набрався клопоту і докорів — йому причепили ярлик якоїс «зради». Знають про той «патріотичний» осуд Йосипа Гошуляка і в Україні. Знають і дивуються такій настанові-поведінці значної частини українського еміграційного малолюддя. Наприклад, ось кілька рядків з листа до Йосипа Гошуляка від Григорія Ант. Нудьги — видатного дослідника історії української літератури, автора багатьох праць про світове значення української пісні:

«... Я не виліковую докорів та дорікань виставлених Вам. Людина, її життєві позиції характеризуються не тим, де вона ногою ступить, а ділами, працею і тим, що дає народу. Ви робили й робите добро для свого люду, його культури, за це слід дякувати, а не картати й дорікати. Сумнівні й безпідставні докори тільки шкодять нам усім. Думаю, що події останніх часів скажуть Вашим опонентам, що вони глибоко помилялися в своїй суб'єктивній оцінці людей і фактів. Честь Ваша нічим не заміянована ні в Канаді, ні на Україні, ні перед народом, ні перед мистецтвом. Отже — будьте бадьорі, не тратьте творчого духу й піднесення, уклоняйтесь тільки ПРАВДІ, а не розмовам сумнівного гатунку. Не покидайте мистецтва, доки є сили — творіть, у нас мало таких, як Ви...»

А ось коротке інтерв'ю з нашим співаком, якому ми поставили тільки два питання після його повернення:

**Йосипе Григоровичу, розкажіть про свою останню поїздку в Україну, про свої виступи там і про зустрічі.**

— Полетіти в сучасну пору в Україну, де все оживає, прокидається від летаргійного сну, самому бути свідком великих подій та перемін — це мрія кожного українця. Давно тягнула й мене туди нестримна якась сила. Тож полетів я знову туди де мое коріння, де прекрасний, гарсований долею народ, щоб поспівати нових йому пісень, набратись свіжого євшану і наснаги.

В загальному, радий сказати, мое цьогорічне перебування в Україні було вельми успішним. Здійснюючи мрію, щоб проспівати людям давно не співаних там пісень — мені було до болю радісно і приємно, я мав велику моральну й мистецьку насолоду, найкращі почуття, які залишились у моїй свідомості назавжди.

На Україні цим разом я виступав як соліст у програмі Українських Молодіжних Ансамблів з Торонто (Канада), які під патронуванням та меценатством владики Ізидора Борецького й під муз. керівництвом Василя Кардаша концертували у Львові, Києві, Івано-Франківську, Тернополі, Коломиї та в Стрию. З Ансамблями я вико-

нував сольну партію в «Заповіті» композитора Михаїла Вербицького, а в окремому виступі, при акомпанементі піяністки Тетяни Ткаченко я виконував Шевченка-Лисенка: «Гетьмани», «Молітесь, братія», «Мені однаково», «Ой, Дніпре» та «Не шкодую за літами» (Підсухи-Китастого).

Окрім спільніх виступів з Ансамблями, я виступав у Львові окремо ще з таких нагод:

У неділю, 29-го липня 1990 року — у Львівському Державному Академічному Театрі опери та балету ім. І. Франка. В той день Оперний Театр завершив свій сезон гала-концертом, присвяченим пам'яті 100-річчя від дня народження співака-тенора Михайла Голінського. (Слід сказати: входить у традицію, що Львівський Оперний театр кожний свій театральний сезон завершує гала-концертом, присвяченим пам'яті видатних співаків-українців, котрі в різний час виступали на львівській сцені — Соломії Крушельницькій, Олександрові Мишузі, Модестові Менцинському та іншим.) І вішановано тоді Михайла Голінського дуже достойно. Заяля театру була вщерть заповнена слухачами. В концерті брали участь солісти, хор та симфонічна оркестра театру під керуванням головного диригента Ігоря Лапанича. До участі в цьому престижевому гала-концерту запрошено й мене і ми з Т. Ткаченко виступили з двома творами Шевченка-Лисенка — «Гетьмани» та «Мені однаково». І яка ж це була насолода виступати поруч із виконавцями-професіоналами. В такому товаристві я відчув повністю своє місце у прекрасному світі виконавчого мистецтва... А ще зі сцени було тоді прочитано уривок з моого спогаду про Голінського, друкований раніше у «Нових Днях».

При нагоді мого виступу у згаданому концерті, мені було приємно познайомитися з багатьма артистами, які виступали поруч. Це були Тамара Дідик, Олександр Врабель, Володимир Ігнатенко, Марія Галій-Моравська, Ігор Кушплер, Людмила Божко та інші. Тож згадуючи їх при цій нагоді люб'язно, дуже хотілося б побачити і послухати їх тут, серед нас, у Канаді. Тому й прохання в іхньому імені до наших видатних підприємців-діячів, до тих, котрі в наш час займаються добрими справами: запросіть цим разом до нас згаданих тут співаків-львів'ян. Вони дійсно порадують нас своїм справжнім мистецтвом. Вони прекрасні, талановиті, голосисті...

Окрім в приміщенні адміністрації театру, я зустрівся і з провів цікаві розмови з директором Опери Василем Михайлівичем Моцьом, з головним диригентом Ігорем Васильовичем Лапаничем та головним хормайстром О. Курашем.

З цієї ж нагоди я зустрівся і познайомився також з прекрасною високо-культурною сім'єю Голінських. Юрій Іванович — колишній в'язень Сибіру, його мила дружина Марія, талановиті доні співачка Любка та піяністка Слава, обидві вчительки музики. Всі вони родичі покійного співака Михайла Голінського, тепер активно причинаються до ювілейних вшанувань іхнього славного одноіменника.

У понеділок, 30-го липня 1990-го року, у Львівському Драматичному Театрі ім. М. Заньковецької відбулася святково-урочиста академія з нагоди 125-річчя від дня народження Слуги Божого Андрея Шептицького. Концерт з тієї нагоди проходив перед добірною публікою, у вщерть заповнений залі театру. У великий програмі взяли участь артисти опери, хори, декляматори, молодь. З

великою приємністю виступив там і я з піяністкою Тетяною Ткаченко. Концерт попередили солідні доповіді—виступи видатних громадян українців, а також гостей: поляків і євреїв.

У понеділок, 20-го серпня 1990-го року, у концертній залі Львівської Філармонії ім. Ст. Людкевича, під егідою Управління Культури Львівського Облвиконкому та Львівського обласного відділення Музичного Товариства, відбувся мій сольний доброчинний концерт. У концертній програмі були класичні та народні твори на слова Тараса Шевченка. Її я готовував спеціально до 175-річчя Кобзаря. Концертмайстром була Тетяна Ткаченко, програму прекрасно вів Михайло Баран, відомий львівський бандурист та громадський діяч. Концерт пройшов успішно і він був завершенням моїх цьогорічних концертних виступів на Україні. Про цей концерт дуже прихильно написав Петро Демиденко, керівник літературної секції Львівського обласного відділення Музичного Товариства України, в новій демократичній газеті «За вільну Україну» (16 вересня 1990) у статті «Йосип Гошуляк у Львові». (Відгук цей подаємо скороcheno наприкінці спогаду — Ред.).

Тож побувавши знову на землі батьків, у час теперішній, благословенний, коли все вирує, пробуджується до нового життя, де події розвиваються просто фантастично, — я мав велику нагоду, без жодної боязni, без перешкод, зустрітися з багатьма прекрасними людьми, гостювати у їхніх домах, радіти їхніми радощами, боліти їхнім смутком, ознайомитись з теперішнім суспільним та мистецьким життям України. Я відвідав пам'ятки та музеї, численні святині, побував на виставах у театрах Опери та Балету в Києві і Львові, окремо відвідав музей Соломії Крушельницької в селі Біла, що під Тернополем, розмовляв з його директором — милим, розумним Петром Костянтиновичем Медведиком. Поклонився у Каневі Батькові Тарасові, у Почаєві — Божій Матері, також видатним постатям України, що лежать у могилах на цвинтарях Києва, Львова, Івано-Франківська і тим, що «лежать покинутими в полі і без хрестів могили їх...»

А тепер про ноту мінорну. У справах мистецтва, як і в усіх інших діях, бувають і промахи. Торкнулися воно і мене цим разом. Коли я згадую організаційний бік моїх концертів, то там саме ті промахи й були. Наприклад, заплановані Товариством «Україна» мої концерти в Тернополі, Полтаві й навіть у Львові не відбулися з рішуче незалежних від мене причин. Але я однака ті промахи-невдачі схиляюся записати на рахунок теперішньої складної ситуації в Україні, де проходять зміни, міняються і творяться нові організації, беруть верх нові сили...

**А конкретніше, як пояснити нотатку, надруковану в «Вісٹях з України» №38 в колонці «7 днів Товариства»:** «На наше запрошення на Україні перевів оперний співак з Торонто Йосип Гошуляк. Його виступи було заплановано у Тернополі, Львові, Полтаві. Однак відбулися тільки у Львові. Не зрозумілою була позиція співака, який відмовився дати сольний концерт на Полтавщині. Адже там його чекали. Щоб там не казали, але це неповага до слухачів. У Тернополі, на жаль, ми винні в тому, що виступ не відбувся. Була поганою організацією».

— Дивно написано. Невже незрозумілою була позиція співака? А що ж йому було робити дізnavшись, що



LOT  
пропонує єдине  
безпосереднє сполучення  
Монреал — Варшава. Відліт  
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.  
Пропонуємо також сполучення  
до Риму, Бангкоку. Делі і до  
більшості європейських  
столиць. Сердечно  
запрошуємо.

За близчими інформаціями телефонувати  
в Монреалі:  
**(514) 844-2674**

в Торонто  
**(416) 364-2035**

POLISH AIRLINES



1000 Sherbrooke St. West  
Suite 2220  
Montreal, Que. H3A 3G4  
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

## ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

### УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими долярами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монреалі.

Українська книга,  
962 Блур стріт, захід,  
Торонто, Онтаріо. M6H 1L6.  
Телефон — (416) 534-7551.

 Ukrainska Knyha,  
962 Bloor Street West,  
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

Товариство неспроможне тепер влаштовувати йому концерти? Інформація про Тернопіль відноситься й до Львова, бо як концерт у Львові був влаштований НЕ Товариством «Україна». Щодо Полтави: так, правда, я відмовився. Жалкую і перед слухачами вибачаюся. Але ж чи міг я фізично відбути цілонічну томлячу подорож до Полтави і там негайно дати концерт, і зразу ж вертатися у Київ, щоб устигнути на літа? І, маючи прикрай досвід з Тернополем та Львовом — хто міг мені ручитись за Полтаву? Тож, щоб там не казали (і не писали), а така організація концертів — це неповага і до слухачів, і до співака. Але я вже сказав, що радше схиляюся записати ці промахи на рахунок теперішньої складної ситуації в Україні.

Все ж таки, було мені ~~приємно~~ і зворушливо дати три інтерв'ю для Українського Радіо у Києві, Львові й Тернополі. Мене сповістили також, що нещодавно по Українському Радіо в Києві Михайло Головащенко (він же автор книг про Соломію Крушельницьку та ряд інших мистецтв) організував радіопередачу під заголовком «Співає Йосип Гошуляк». Сповістили теж, що мої співи передаються по радіо Львова, Тернополя та інших міст. Чи не зворушливо?

Велике спасибі Вам за пам'ять, мої дорогі Друзі в Україні. Будь благословенна навіки, Земле моя рідна, дорога, незабутня. До Тебе я ще повернуся.

Дякуємо Вам, Йосипе Григоровичу за інтерв'ю, вітаємо з успіхом в Україні й бажаємо здійснення Вашим планам.

Інтерв'ю вів М. Дальний

## ЙОСИП ГОШУЛЯК У ЛЬВОВІ

Цими днями людно було в концертному залі імені Станіслава Людкевича. Тут 20-го серпня відбувся добробчинний концерт видатного українського співака з Торонто (Канада) Йосипа Гошуляка. Його концертмейстер Тетяна Ткаченко є професором Музичної Консерваторії у Торонто (Канада)...

Цим разом у репертуарі пана Гошуляка — переважно пісні на слова Тараса Шевченка: «Молітесь, братія», «Гетьмані», «Над Дніпровою сагою», «Дума із поеми „Сліпий“», «Про Перебендю», «Мені однаково», «Чернець», «Ой, Дніпре, мій Дніпре», «Ой, три шляхи широкі», «Зацвіла в долині червона калина», «Тече вода в синє море», «Бандуристе, орле сизий» та інші, музику до яких написали композитори: М. Лисенко, М. Вериківський, Я. Степовий, Ю. Мейтус, а також наші кобзарі: Ф. Глушко, Ф. Жарко.

Йосип Гошуляк — людина високої культури, гарно тримається на сцені, має чудові вокальні дані, його бас-баритон гарного тембрку. Митець розкриває найскладніші обrazy, відчуває задум авторів поезії та музики.

Творчий вечір Йосипа Гошуляка — відрадна подія в культурному житті львів'ян. Глядачі нагородили артистів гарячими аплодисментами, квітами.

На цій зворушливій зустрічі прозвучали також рядки з поезії самодіяльного поета Петра Процика, присвячені канадським українцям, у виконанні Михайла Барана:

Рідна Україна далека  
В серці без неї — зима.  
Там прилітають лелеки,  
Тут їх ніколи нема...

(«За вільну Україну», скорочено)

## УКРАЇНСЬКА ФУНДАЦІЯ У КРАКОВІ

21 червня 1989 року засновано у Krakowі Фундацію св. Володимира Хрестителя Київської Руси.

Метою Фундації є розвиток і популяризація українознавства і християнської культури у Польщі та праця для зrozуміння і зближення між поляками й українцями.

Встановлення Фундації є увінчанням довготривалих зусиль професора Ягеллонського університету **доктора Володимира Мокрого**, відомого захисника українській справи у Польщі, першого після війни посла у Сеймі від „Солідарності“.

Для реалізації більшості своїх статутних цілей Фундація св. Володимира найняла від Митрополітальної Капітули у Krakowі будинок в центрі міста, який має біля 2000 м<sup>2</sup>, але вимагає ремонту...

Потреби на ремонт будинку, а також розгортання статутної діяльності (особливо протягом перших років) будуть на стільки велиki, що Заряд і Рада Фундації змушені звернутися до всіх, яким близькі ідеї Фундації св. Володимира з проханням про фінансову допомогу.

Просимо також про надсилання різного роду документів, книжок, пам'яток, зв'язаних з історією та сучасним життям українців на адресу: Fundacja św. Włodzimierza Chrzciciela Rusi Kijowskiej w Krakowie, ul. Kanonicza 15.

Грошеві пожертві висилати на кonto: Bank Przemysłowo-Handlowy VI Oddział Kraków nr 323431-1645-132-3 Fundacja św. Włodzimierza Chrzciciela Rusi Kijowskiej w Krakowie.

У Сполучених Штатах Америки симпатики Фундації відкрили долярове кonto у Кредитівці „Самопоміч“ у Нью-Йорку під kontом 15538.

Надімось, що завдяки як завжди жертвенній помочі українців у світі, створимо разом український науковий і культурний центр у старовинному Krakowі — місті життя і праці першого друкаря слов'янських книг Швайпольта Фіоля (1460-1526), Юрія Котермака з Дрогобича (1450-1494), Василя Стефаніка, Івана Зелинського та Богдана Лепкого.

У надії на здійснення наших спільних мрій та зі щирими вітаннями і пошаною

презес Фундації **Володимир Мокрій**  
директор Фундації **Марта Ясінська**

Адреса для кореспонденції:

Włodzimierz Mokry  
31-611 Kraków  
Os. Oświecenia 14/25

**ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ**  
**та інші печива випікає**  
**Українська пекарня**

**THE FUTURE BAKERY**

**власниками якої є Родина Вжесневських**

— можна набути також різні українські  
страви у нашій каварні

**відкрито 7 днів у тижні!**

**735 Queen St. W., Toronto, Ont.**  
**Tel. 368-4235**

# МАЙСТРОВІ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА

Іде він такий серед нас узявся, — писав колись Іван Франко про молодого Володимира Винниченка, що так відрізнявся своїми темами, поглядами, стилем і темпераментом від усіх інших тодішніх українських письменників.

Подібна думка часто виринала і в мене, коли я спостерігав мистецькі виступи і всю кар'єру нашого чи не найкращого майстра художнього слова, талановитого актора і режисера, доброго публіциста й канадського педагога Ростислава Миколайовича Василенка. Часткову відповідь на цю загадку дав він сам у статті про свою матір бл.п. Олену Леонтіївну Василенко («Нові Дні» ч.487, вересень 1990). У своїй статті він чи не вперше підтвердив, що його матір походила з багатого дворянського (навіть графського) роду, а батько — військовий лікар, що згинув на фронти в 1920 році — був сином царського генерала. Звичайно, після перемоги більшовиків таке високе соціальне походження доводилось усіляко приховувати й воно не принесло родині Василенків щастя, а навпаки — багато болючих переживань (усі три Ростиславові тітки померли в 1933 році з голоду, інші родичі були заарештовані і вислані). Але в тому, що головні риси характеру — тверде почуття повноцінності, самовпевненість, віра в свої здібності і талант — успадковані в нього генетично, сумніватись не приходиться.

• Народився Ростислав Василенко в Києві того ж року, коли згинув його батько, тут же закінчив середню школу й за конкурсом (понад 1000 заяв на 24 місця) був прийнятий до драматичної студії при Академічному драматичному театрі ім. Івана Франка, де й здобув диплом професійного актора й режисера в січні 1941 року. Короткий час працював професійно в тому ж театрі, опісля в Полтаві і знову в Києві в Театрі Червоної Армії. «Ми знаємо його — Ростислава Василенка — талановитого артиста, багатонадійного режисера, професійного майстра нашого пахучого слова. Ми бачили його ще на сцені Київського Драматичного Академічного Театру ім. І. Франка, де він, закінчивши драматичну студію, виступав у першорядних ролях. Потім війна... у Києві — голод, терор, розлука. І він рветься на Захід. Спочатку таке собі маленьке містечко Васильків, де він організовує український театр клясичного водевілю...» — пише про ті часи популярний поет Михайло Ситник.

Війна триває, відступ на Захід також. Коротко-тривала праця в театральних групах у Миколаєві, Стрию, Кракові, Криниці. По війні організовує театр в українському таборі в Інгольштадті (Баварія), далі театр Блавацького (працює як актор і асистент режисера) в Авгсбургу і Регенсбургу, а ще далі — 9 років у далекій Австралії. Працює водієм автобусів і тролейбусів, машиністом електричних потягів, а в той же час організовує в Аделяїді Театр Малих Форм, який показав глядачеві під режисурою Василенка речі зовсім не малих форм. Першу і єдину дотепер



Ростислав Василенко й великий приятель  
українців прем'єр міністер Канади дост. Джон  
Діффенбейкер.

постановку п'єс Івана Багряного «Розгром» та «Морітурі» Ростислав Василенко заслужено вважає одним із значніших своїх осягів.

Крім праці в театрі, він продовжує виступати з художнім читанням в Аделяїді, Мельбурні, Сіднеї, Брізбані, — по всіх більших українських осередках Австралії. З цього приводу відомий, уже покійний, письменник Володимир Русальський писав: «Біля десяти вечорів (виступів) з літературним читанням, які дав Р. Василенко, були високомистецькі. Місцева преса і глядачі відмічають це як небудену подію на нашому загумінку. Він сьогодні «чарує словом». Від Григорія Косинки — «На золотих богів», до Івана Багряного «Ой, у полі жито копитами збито» (а ми б додали й Русальського «Товариш Гапочка» і «Дід Голод» — Ред.) — це великий шлях шукань, проб, удосконалень і, нарешті, майстерності.

З виступів Р. Василенка ми переконуємося, що можна зробити зі словом, якої можна надати йому краси і звучання! Скільки теплих відтінків і хвилюючих нюансів!» («Нові Дні», березень 1954).

Тут варто сказати, що Р. Василенко ще в Австралії давав виступи художнього читання для австралійців в англійській мові, більше того, — як згадує Михайло Ситник — він поставив з місцевим театром п'єсу в англійській мові і сам грав головну роль. Це допоможе багатьом зрозуміти ту «несподівану» другу кар'єру, яку Р. Василенко зробив пізніше в Канаді як визначний педагог канадських шкіл.

До Канади прибув Ростислав Василенко з дружиною в 1957 році й зразу ж з великим запалом включився в українське культурне й театральне життя. Про його тодішні виступи художнього читання наш провідний театрознавець-критик проф. Валеріян Ревуцький писав: «Перед численною автторією Р. Василенко (і його партнерка) виступив як справжній професійний майстер. Чудова дикція, досконала пластична виразність жесту, добрий темперамент, міміка, щільно пов'язана з технікою мови — все це

- Спальні
- Іdalні
- Вітальні
- Домашні прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні вироби



**Rochester**  
FURNITURE & APPLIANCES



**1995 Dundas St. E., Mississauga, Ont.**

(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошуують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

виводить згаданий вечір (6 жовтня 1957 в Торонто) на одне з перших місць у мистецькому житті Торонто ї цілої Канади» («Нові Дні», ч. 94).

Крім окремих концертів у різних містах Канади і США, Р. Василенко виступав також з Капелею бандуристів ім. Т. Шевченка («Слово Тараса»), поставив у театрі УНО в Торонто «Фею гіркого migдалю» І. Кочерги та інші п'єси. Загалом, грав ролі Гната в «Назар Стодоля», Виборного — в «Наталка Полтавка», Карася — в «Запорожець за Дунаєм», князя Трубецького — в «Богдан Хмельницький», Міллера — в «Лукавство та Любов» Шіллера, Матіса — в «Розгром» Багряного, Штурмана — в його ж «Моритурі» і ін.

Коли ж наш ювіляр (йому нині 70 років і з цього приводу пишуться ці скромні рядки) остаточно перевірився, що дорогий йому український театр не має майбутнього ні в Канаді, ні в США, — він з добрим успіхом закінчив учительський коледж в Оттаві, здобув ступінь бакалавра мистецтва, а згодом ступінь магістра педагогічних наук в Оттавському університеті й почав працювати вчителем природознавчих дисциплін у столичних школах Канади. Без відриву від праці в Оттаві, здобув також свідоцтво для директорів шкіл у недалекому Квінс університеті, Кінгстон, і останніх 17 років був зразковим директором оттавських шкіл.

Цікава деталь: на століття Канади в 1967 р. Ростислав Василенко створив і поставив спектакль «With Glowing Hearts», ввівши туди й українських піонерів. Серед 70 виконавців ролю героїні грала учениця 10-ої класи Маврін МекТір, — тепер дружина міністра закордонних справ Дж. Кларка. І ще одна деталь: середня школа Патман, в якій Р. Василенко був сім років директором, встановила нагороду для найкращого учня/учениці «The Ross Wasyleko Principal's Award of Merit», яку дають і тепер, після його виходу на пенсію.

Тут слід згадати, що скільки нам відомо, за 26 років своєї педагогічної праці директор Рос Василенко ні разу не відмовився виступати з своїм улюбленим мистецьким словом на запрошення будь-якої української організації, не зважаючи на віддалі від Оттави. І виступав він саме з любові до українського художнього слова, а не за заплату. Відомі випадки, коли він дарував заплату за кошти своєї подорожі на ціль для якої відбувалась імпреза. За останні п'ять років свого «відпочинку» він виступав 25 разів з художнім читанням, а то й з доповідями, в таких віддалених містах континенту, як Чікаго, Детройт, Бока-Рaton, Міннеаполіс, Торонто, Нью-Йорк, Гамільтон, Філадельфія і інші.

Було б несправедливо злегковажити й те, що Ростислав Василенко добре грає на кількох інструментах, має сильний приемний голос, малює, пише, прекрасно декламує й деколи друкує вірші, отже він універсально обдарований мистець. Не може бути нудної чи нецікавої вечірки там, де присутній Ростислав Василенко! Як справжній козак, він і досі чарки не цурається, але й напідпитку його, здається, ніколи не бачили. Деято заздрісних, мабуть, туристів докорі майстрові за те, що той кілька разів одружувався, ще деято не може йому забути дияконства в буковинській православній церкві, але ж це справи глибоко особисті, в яких ніхто сторонній не покликаний бути суддею.

Про український патріотизм і глибоке почуття національного обов'язку Ростислава Василенка свідчить не лише весь великий його репертуар, але й численні, завжди добре й цікаво написані статті, репортажі та рецензії, які часто друкувалися й на сторінках «Нових Днів». Ростислав Василенко належить до тих небагатьох наших співробітників, які завжди дотримують обіцянки, хоч би які були зайняті.

Тож у його круглий ювілейний рік побажаймо на-

шому Ювіляреві передовсім здійснення його задушевної мрії поїхати в турне з мистецькими виступами по рідній Україні, яка нарешті звільниться від довголітніх кошмарних експериментів. Побажаймо йому також успішно завершити спогади з такого динамічного й кольоритного життя.

**Мар'ян Дальний**

## **ПАМ'ЯТНИК СЛАВЕТНОМУ ПАТРІОТОВІ**

Воїстину рукописи не горять, а національні герої не вмирають. Так невеличка книжечка альманах «Русалка Дністрова» — поклала основу широкому розповсюдженю української культури в Західній Україні. Так Маркіян Шашкевич, великий український галичанин, слов'янин і патріот, навік залишився в пам'яті свого народу.

15 вересня 1990 року у Львові відбулось освячення та урочисте відкриття пам'ятника Маркіянові Шашкевичу та музею альманаху «Русалка Дністрова».

Життя Маркіяна Шашкевича тісно переплетено зі Львовом. Тут минули юнацькі роки майбутнього просвітителя і громадського діяча. Тут він закінчив духовну семінарію, був слухачем Львівського університету, тут зростав і підносив його літературний талант. Визначною подією в житті усієї Західної України стало видання альманаху «Русалка Дністрова», здійснене організованим Шашкевичем гуртком прогресивної молоді «Руська трійця», куди входили разом з ним Яків Головацький та Іван Вагилевич. У Львові М. Шашкевич вперше опублікував брошуру «Азбука і а'єсадло», зробив переспів «Слова о полку Ігоревім», заимався перекладацькою справою, творив поезії. Тут він і похований (1898 року його прах перенесено сюди з с. Новосілки) на Личаківському цвинтарі.

Заслуги Маркіяна Шашкевича перед народом неоціненні. Він був чи не першим галичанином-українцем, який повів боротьбу проти полонізації Галичини, проти соціального і національного поневолення, відстоюючи ідею єднання з Наддніпрянською Україною та створення Української держави. Предтеча Юрія Федьковича й Івана Франка, Маркіян Шашкевич був найдемократичнішим поетом дошевченківської доби.

І лише тепер, на тому самому місці, де витає дух бентежного Маркіяна, де була колись та духовна семінарія, в якій він навчався, в якій осягали науки також Яків Головацький, Іван Вагилевич, Микола Устиянович, Антін Могильницький, Микола Вербицький і багато інших відомих українських письменників та просвітителів, тут встановлено пам'ятник Шашкевичеві. А поруч, у дзвіниці Святодухівської церкви, що є пам'яткою архітектури XVIII століття, створено музей першої в Галичині книги, писаною народною мовою і українським алфавітом. Відреставрований і поглагоджений унікальний годинник, встановлений у XVII столітті гетьманом Іваном Виговським у Скиті Манявському і згодом перевезений у Святодухівську дзвіницю. Цей годинник, який знову почав «лічіти час», і дзвони, які загомоніли в день відкриття музею, відроджені у пам'яті про ту пору, як дзвінкий голос членів гуртка «Руська трійця» — Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича і Якова Головацького, пролунав над Дністром до поярмленого люду (це сталося 1837 року, коли вийшов друком альманах «Русалка Дністрова»).

Цей історико-меморіальний комплекс створено завдяки зусиллям Львівської письменницької організації та колективу міської картинної галерії. Їхня ініціатива була підтримана письменником-академіком Олесем



Гончарем, головою Товариства української мови імені Тараса Шевченка відомим поетом Дмитром Павличком, провідними вченими, літераторами, митцями України, а також епископом міста Торонто та Східної Канади Ізидором Борецьким. Задум втілили в життя відомі скульптори Д. Крвавич і М. Посікіра та архітектори В. Дубина і М. Федик на кошти обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури й обласної організації товариства книголюбів.

День відкриття комплексу щасливо збігся з проведеним у Львові фестивалю української поезії «Золотий гомін». Радо вітали учасники свята виступи й вірші відомих поетів України та української діаспори. У кожній промові висловлювалася щира подяка дбайливим львів'янам, які свято поважають історичну минувшину, вшановуючи пам'ять великих синів народу, несучи в прийдешні покоління квіт нації, її силу й звитягу. Зчитали свої вірші, присвячені Маркіянові Шашкевичу, Богдан Рубчак (США), Віра Вовк (Бразилія), Яр Славутич (Канада), а також Іван Драч, Олесь Луцій та інші поети з України.

Болем у серці людей відгукнувся виступ заступника голови міської Ради народних депутатів Михайла Коціва, який навів не один приклад знівечення і поганьбллення українських церков, могил січових стрільців, самої історичної пам'яті, коли ніби то від імені народу знищувалися храми й собори, паплюжилася честь і слава цього ж героїчного народу, коли свавільно насаджувалася інтернаціональна соціалістична культура, а з нею й елементарна безпросвітна безкультурність. Чого варта лише одна дикунська акція, коли на місці міського цвинтаря, де був похований Іван Вагилевич, закладено парк культури і відпочинку з розважальними атракціонами?

До своїх земляків звернувся з промовою доктор Михайло Марунчак з Канади, директор Шашкевичівсь-

кого центру та редактор часопису «Шашкевичіяна». «Відтепер, — сказав він, — і у Львові, слава Богу, поставлено гідний пам'ятник великому «будителю людських душ» Маркіянові Шашкевичу. Невдовзі міне 180 років від дня народження славного сина українського народу, і ми, українці діаспори, радіємо з того, що Львів, цей великий центр національного відродження на Україні, шанує і любить свого вихованця».

А потім на майдані де височить пам'ятник, ще довго лунали національний гімн України, стрілецькі пісні, музично-хорові композиції на слова Тараса Шевченка, Івана Франка, Якова Щоголіва.

Дмитро Обляк

## НОВИЙ ПРОВІД РУХУ

Київ (УНІАР). — Тут в суботу, 27-го жовтня, на 2-му з'їзді Руху внесено зміну до програми та статуту Руху. Згідно з новою редакцією Статуту членом Руху не може бути член такої партії, або політичної організації, керівні органи якої розташовані поза межами України. У першу чергу це стосується КПСС. Рух оголосив себе організацією, опозиційною до Компартії.

Пізно ввечері з'їзд обрав провід Руху. Збори підтвердили повноваження голови руху Івана Драча, обраного на Першому з'їзді. Обрано також 15 заступників голови Руху, серед яких: головою Політичної Ради став Михайло Горинь, головою Ради Колегій Іван Заєць, головою Ради Національностей Олександер Бураківський, заступником голови для зв'язків з Асоціацією демократичних Рад — Сергій Конев. Посаду голови Секретаріату обійняв Віктор Бурлаков, заступником голови по зв'язкам з молоддю обрано Олеся Донія, до Центрального Проводу обрано також Олеся Лавриновича, Ларису Скорик, Сергія Головатого, Любомира Сеника, Олену Бондаренко та Віктора Цимбалюка. На цьому третій день роботи зборів Руху завершився.

В неділю, 28-го жовтня у другій половині дня з доповідю виступив Юрій Болдирєв від страйкових комітетів Донбасу.

Ухвалено ряд документів: політичну заяву, що визначає кінцевою метою Руху побудову суверенної демократичної української держави та ряд інших, які підтверджують вже раніше проголошене Рухом становище.

## ДО УКРАЇНСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ

... Після майже 40-річної видавничо-дослідної праці на терені Мюнхену Українське товариство закордонних студій і його видавництво «Сучасність» припиняють з кінцем жовтня 1990 свою діяльність у Мюнхені. Місячник «Сучасність», як і видавництво в цілому, матимуть у майбутньому свій осідок тільки під такою адресою:

«SUCASNIST»  
744 Broad St., Suite 1116  
Newark, NJ 07102-3892  
USA

У зв'язку з новою ситуацією просимо Шановні Видавництва висилати у майбутньому свої видання не на нашу мюнхенську, а на подану вгорі адресу (якщо цього не роблено досі). Висилка нашого журналу шляхом обміну від цього не міняється.

Видавництво «Сучасність» в Мюнхені

Микола КОСТЮК

## З ЖИТТЯ АКАДЕМІКА Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО

Наблизався кінець навчального 1928-го року. Ми, сільські школярі, немов окрилені носилися, здавали екзамени, щоб бути готовими в екскурсію, оглядати будову Дніпровської гідроелектростанції — Дніпрогес — у найвужчому місці Дніпра, на високих, скелястих берегах, коло Кічкасу, що близько Запоріжжя.

Водили нас екскурсоводи по найцікавіших місцях широких просторів. Там «паровими бабами» забивали у землю сваї, неподалік вертіли дірки в скелях, щоб потім динамітом висадити ту твердиню в повітря, ріжними гудками маленькі паротяги «кукушки» додавали ще більшого гамору, підвоячи будівельні матеріали. Курява висіла така, що й сонце закрило.

Задихані, видираємося на бугор і раптом бачимо, що люди розкопують якийсь курган. Приходимо біляжче і очам не віриться: лежать людські кістки, щойно відкриті і залишені на своїх місцях, а люди обережно розкопують дальнє і всі ті знахідки лежать, ніби на стовпчиках. Ось ще один кістяк, ніби в сидячому положенні. Ми всі чекали й нічого не розуміли. Хто ж нам пояснить таємницю розкопаного? І раптом повертається наш екскурсовод і каже, нам пощастило, бо якраз зможемо почути пояснення про розкопки від самого керівника дослідження порожистої частини Дніпра, директора Дніпропетровського Крайового Історико-Археологічного музею — академіка Дмитра Івановича Яворницького.

Дивимось, наближається старенький науковець, у чорному одязу, з довгими сивими вусами, в синіх окулярах і ми принишки, щоб усе чути і нічого не пропустити.

Став учений, оглянув нас і привітався; запитав звідкіля ми приїхали і похвалив нас, що видно ми були добре учні, якщо вчителі так здалека привезли нас аж сюди.

Ми всі стояли довкола того розкопаного кургану, а професор Яворницький розказував нам чистою українською мовою про все оте викопане та його значення для науки історії України. Що всі оті стовпчики будуть зфотографовані, виміряні й описані, а потім зрізані разом з землею, обережно укладені у відповідні скрині, щоб нічого не ушкодити і тоді все це відвезеться до Дніпропетровського музею.

Ще мали йти до «Дурної скелі», а я, з одним учителем, ще довго слухав професора про інші експедиції, що в той самий час, але в інших місцях досліджували порожисту частину Дніпра. А як всі наші повернулися, то ми пішли оглядати Кічкаський міст, що був перекинutий дугою через Дніпро без жодних опор, а тільки кінцями дуги стояв на обох крутых, скелястих берегах. Міст був залишний. Ми зауважили якісь незвичайні дірки в мості; нам пояснили, що то ще махновці строчили з кулеметів як хотіли захопити міст. Аж невірилося, що маленькі кулі можуть пробити таке товсте заливоз...

В таких цікавих обставинах бачив я перший раз професора Яворницького. А рік пізніше, як мого тата о. Павла, засудили на 15 років заслання, я позбувся і школи, і навіть батьківської стріхи, та щоб урятуватися, мусів тікати світлаочі. По двох роках поневіряння з «вовчим білетом» я вдався до одної експедиції, що досліджувала побережжя Дніпра. На початку не хотіли прийняти, бо я ще не був повнолітнім, а як я призвався археологові, що не



## «БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Представництво найбільшого в світі заводу «Білорусь» діє в Канаді від 1969 року й обслуговує значущими своєю виробу понад 10,000 канадських фермерів.

У зв'язку з великими перемінами в сільському господарстві ССР, Ви можете тепер подарувати своїм рідним і приятелям, які проживають там у сільських місцевостях, **трактор або мінітрактор** у комплекті з плугом, бороною, косаркою, причепкою та іншим сільськогосподарським знаряддям.

**Ми маємо також пральні машини марки «Зірочка» кіровоградського виробу. «Білорусь» Еквіпмент оф Канада Лімітед доставить Ваш подарунок родичам вчасно, прямо з відповідного заводу в ССР!**

Оплативши вартість трактора чи іншої машини у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Ціни і всю іншу необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

**«Belarus Equipment of Canada Ltd»**

**43 Goldthorne Avenue  
Toronto, Ontario M8Z 5S7**

**Tel.: (416) 259-3791**

**або: 225 East 6th Ave.  
Regina, Sask., S4P 3N8**

**Tel.: (306) 757-5617**



маю ні кола, ні двора, то він, спасибій йому, прийняв мене сезоновим землекопом. Я був щасливий, бо гадав, що вже нарешті позбувся «вовчого білета».

Як пішов я оглянути музей, то якраз тоді Яворницький обводив групу відвідувачів по всіх відділах, а я слухав мов зачарований і тоді тільки зрозумів, що то за значущий чоловік.

Група вийшла, а я лишився і горів бажанням зачепити вченого, щоб познайомитися з ним. Мені вдалося, бо пригадав професорові, що я був, як вони розкопували курган у Кічкасі три роки тому. Так якось люб'язно до мене поставився, розпитав мене про все, а потім запропонував мені піти з ним до нього, до хати. Я очевидно зрадів такій нагоді.

Мене запросили до столової і ми вперше обідали разом. Він і його мила дружина Серафима Дмитрівна були дуже привітні до мене й казали, що від мене «землею пахне».

Від того часу наше знайомство перейшло в тепле почуття близькості, довір'я, пошани і прямо таки справжньої синівсько-батьківської любові. В кращі часи і в часи найтяжчі аж до смерті вченого 5-го серпня 1940 року.

Тепер, дорогі, вам напевно буде цікаво уявити, де і в яких умовах історик працював? Огляньмо ту кузню, де професор кував науку для нас і наступних поколінь про нашу дорогу і любу Україну, оту фортецю з якої академік робив походи, а на старість захищався у ній від облоги.

Дніпропетровськ розлігся на правому березі Дніпра. Середина міста в низовині, а околиці на горбах. І ось на найвищому горбі східної частини міста наш учений збудував свій «курінь». Поштова адреса — Майдан

Шевченка ч.5. Семикімнатний цегловий будинок, бікіннат на першому поверсі, а сьома, на другому поверсі, як вежа височіла на вигляд Дніпра та його околиці. Було видно річку Самару аж до міста Новомосковськ (Самар), де височіє отой славний дерев'яний собор, збудований запорожцями без жодного цвяха, отой з сімома банями, що тепер читаємо про нього у романі Олеся Гончара «Собор».

На високому фундаменті будинок. У вітальні, на правій стіні розлогий вигляд степу і Тарас Бульба з синами, Остапом та Андрієм, на баских конях їдуть в похід, срібними стременами виблискують, а тирса та ковил коням аж до черева. На простінках також малюнки козацької доби. Малював відомий учень славного Іллі Рєпіна, Микола Струнніков.

У робочому кабінеті на письмовому столі стояла фотографія Олександра Опанасовича ПОТЕБНІ, — професора, котрого молодий Яворницький полюбив ще відтоді як учився в нього. По кутках — шафи з бібліотекою, а на стінах, у хронологічному порядку, усі наші гетьмані та кошові отамани, дбайливо виставлені нашим ученим істориком. Коло інкрустованої перламутром шафи стояли високі стоси — до 60.000 карток (на кожне слово окрема картка). То словник української живої мови над яким історик працював усе своє життя. Там були такі слова, що й досі не друковані в жодному з дотеперішніх українських словників.

У світлиці — піаніно, що на ньому дуже вправно грава дружина, Серафима Дмитрівна. Також картина близького Дмитрові Івановичу друга мальра-баталіста Миколи Самокиши, що її мистець спеціально намалював, щоб подарувати Яворницькому як їх відвідав. То була

голова коня з прикрасами різокольоровими стрічками, заплетеними в гриві.

В столовій буфети, стіл, а на стіні дві ікони, Ісуса Христа та Діви Марії, в українських вишиваних одіннях.

З вітальні вихід на простору веранду з дахом, оточену пахучими жасмінами та бузком, фруктовими деревами та квітами, оподаль куточок поля-степу з тирсою. Тут у саду птаство щебетало, а наш науковець по довгих годинах праці, заслужено відпочивав. На весні і влітку щоденно, ще перед сходом сонця Дмитро Іванович, великий любитель природи, ходив до парку Тараса Шевченка, слухати солов'я у березовому гаю.

## ДЕЩО З БІОГРАФІЇ «ЗАПОРОЗЬКОГО ПИСАРЯ»

Дмитро Іванович народився в день св. Дмитрія 8-го листопада 1855 року в селі Сонцівці, Харківського повіту на Харківщині в родині псаломщика Івана Якимовича ЯВОРНИЦЬКОГО.

В родині інтелігентного батька малого Дмитруся, буйно процвітала любов до всього свого, рідного. Бабуся казки розповідала внучкові Дмитрусові, а тато садовив на коліна малого та читав йому про Тараса Бульбу. Слухав те все Дмитрусь і гірко плакав, уболіваючи над долею сміливих лицарів. Видно, хлоп'я було добросердечне, бо оті дитячі слізози упали на добрий ґрунт і зросли зерна кришталево чистої любові до знедоленого рідного народу, яка дала сили і завзяття боронити всіх покривдженіх, що Дмитро Іванович і робив на протязі всього свого хоч і тяжкого, але славного життя.

Бажанням батьків було, щоб син став духовною осoboю, але Дмитруся тягнуло більше до історії, щоб глибше, краще довідатися, де взялися оті лицарі, ті запорозькі козаки, про котрих всюди було так багато розмов, співалися про них пісні і думи сліпими кобзарями та лірниками.

Отож, після повітової школи та духовної семінарії молодий Яворницький в 1877 р. успішно склав вступні екзамени на історико-філологічний факультет Харківського університету. Тут познайомився з історичними і етнографічними творами нашого видатного історика, етнографа та письменника Миколи КОСТОМАРОВА (1817-1885), які зробили сильне і незабутнє враження на Яворницького. Після закінчення університету Дм. Яворницький став позаштатним стипендієтом для підготовки до професорського звання при катедрі російської історії Харківського університету.

Одночасно викладав історію в середніх школах Харкова та щоліта їздив у Наддніпр'я досліджувати сліди запорожців.

Дмитро Іванович був характером незалежницьким, у поглядах прямим, а у висловах сміливим. Не легко було такому добросердному пробиватися серед хащів підозр, доносів та утисків. «Що то за науковець? Любить пристлюддя, записує від них пісні, думи, перекази», — казали царські шовіністи.

Був обвинувачений царською владою в «сепаратизмі» і звільнений з Харківського університету. В 1886 р. переїздить до Петербургу. В Петербурзі було дуже багато друзів і знайомих Яворницького. Як приходили, щоб його побачити, бувало й по 40 чоловік у кімнаті. Там Яворницький зустрів тоді вже добре відомого мальяра, свого земляка-харківчанина, Іллю Юхимовича Рєпіна



Академік Дмитро Яворницький у молодому віці.

(котрого родове прізвище було РІПА). Від того часу вони так здружилися, що були, як брати.

Хтось з друзів довідався, що звільнилася катедра в педінституті і Яворницький в конкурсі сімох чоловік виграв змаг та дістав працю. Повишукував незаможних українських студентів і зорганізував їм допомогу, а сам, окрім своєї постійної праці, викладав історію в Миколаївському сирітському інституті, приватній гімназії, другому кадетському корпусі, театральному училищі та в інших навчальних закладах.

Казав мені Дмитро Іванович, що він був запланував багато подорожів та розкопків по Україні на кожне літо й ото тому змушений був працювати так багато, що й по 11 лекцій денно, а рисаком їздив від школи до школи.

І весь час дошкульно відчував на собі учений отого, вигаданого режимом ярлика «сепаратиста», українофіла: «ізискуваючій все средства к тому чтобы внедрять свої тенденції в юніс сердца молодежі», — казали поліційні донощики.

Одна утіха піти у степ і досліджувати давнинуле своєї рідної і дорогої України та її народу, так хіба ж то — «сепаратизм» — дивувався обурений вчений.

Довгі роки Дмитро Іванович жутився долею останнього Кошового отамана Війська Запорозького — Петра Івановича Кальнишевського. І ось в 1887 р. вирвався від всяких сует і поїхав на Соловецький острів шукати все про життя і кончину отамана. Від Архангельська до Соловецького монастиря пароплавом забрало 17 годин. Під стіною головного монастиря Дмитро Іванович розшукував одну з трьох надгробних плит на котрій написано (подаю в українській транскрипції, — М. К.):

«Здесь прогрібено тело в Боге почившаго кошевого некогда Запорожской грозной Сечі козаков атамана Петра Кальнишевского сосланного в сию обитель по Височайшему повелению в 1776 году на сміреніе».

Наслідками своїх розшуків Яворницький був приголомшений. Старі ченці розповідали, що ніби цариця Катерина умову ставила Кальнишевському: «Одергуй волю і маєток, тільки зречися козаччини», а відповідь була така: «Ні, або воля козацька, або тюрма».

Здавалося, що немічна тілом людина злякається неволі і відречеться своїх прав, зрадити своїх козаків запорожців, як ото Юда зрікся Христа. А вийшло, що Кальнишевський, хоч і терпів та лишився чистим духом отаманом.

Переслідували Яворницького без перерви, навіть обшук зробили. В 1887 році був секретний лист міністра

освіти Делянова попечителю С.-Петербурзького учибового округу: як Д.І. Яворницький шукатиме праці, то щоб його нігде не приймали.

Повернувшись Яворницький до Харкова, та даремно було шукати йому праці, нігде його не приймали.

Тоді було видумано штуку, щоб Яворницького послати до Ташкенту, чиновником особливих доручень при генерал-губернаторі Туркестану, робити археологічні розкопки, бо в Україні йому той же самий міністер освіти Делянов настилько забороняв знову працювати в учибових закладах.

Так Д.І. Яворницький, як політично неблагонадійний, в 1892 р. потрапив у Середню Азію, де крім дорученої йому праці в історико-топографічному відділі, написав ще й «Путівник по Середній Азії», за що дістав нагороду від еміра Бухарського.

1895 р. Дм. Яворницький переїздить до Варшави, працює позаштатним чиновником при казенній палаті, складає екзамен на звання магістра російської історії при Варшавському університеті.

1897 року затверджений приват-доцентом Московського універистету (викладачем історії та археології Українського козацтва). Паралельно з педагогічною працею подорожує з науковою метою по Катеринославщині, Херсонщині, Кубанщині, відвідує архіви в Туреччині, Персії, досліджуючи історію Запорозької Січі. В 1901 Дмитро Яворницький захищає магістерську дисертацію на тему «ІСТОРІЯ ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ» в Казанському університеті.

В 1902 р. Дм. Яворницький обраний членом наукової ради Катеринославського музею, а земська управа залишає його на директора Крайового історичного му-

зею, в якому він працює до 1932 року.

В 1905 р. Дм. Яворницький купив у Катеринославі ділянку землі, збудував «КУРІНЬ» та став найактивнішим засновником «Просвіти» міста. Наступного року обраний дійсним членом Московського археологічного Т-ва, опісля видає біографічні матеріали Т.Г. Шевченка, а в 1910 році здійснює давно пляновану подорож до Туреччини, Греції та Єгипту, де познайомився з Лесею Українкою.

1913 р. Дмитро Іванович видав книжку «Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний». Того ж року вроцісто відзначалося 30-ліття науково-літературної діяльності Д.І. Яворницького, а в 1914 році він був почесним головою ювілейного комітету по вшануванню Т.Г. Шевченка.

Під час короткотривалої української незалежності Дмитро Яворницький був обраний професором на кафедру історії України Катеринославського університету, в 1919 р. видав перший том свого словника української мови, а в роках 1920-33 викладав в Інституті Народної Освіти й чотири роки завідував Катедрою українознавства.

1925 року відзначалося 70-річчя Дмитра Івановича, і він був обраний членом кореспондентом Української Академії Наук.

1927 року, як готувалися будувати Дніпро-електростанцію (Дніпрельстан) то була створена Дніпрельстанська Археологічна Експедиція Наркомосу України, а Дмитра Івановича запросили, щоб був її керівником. В ній і я працював землемопом, лаборантом та фотографом.

Ювілей 30-ліття науково-літературної діяльності Яворницького в 1913 р., тоді вже видатного вченого, з

## ПОДАРУЙТЕ ІМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІЯ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.



ЦІНА \$6996.00

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8  
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241



ЦІНА \$5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІЯ, наша фірма доставляє також спеціально сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що дослідований до перевозження пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі впovні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставу напротязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зголосуйтесь на таку адресу:

LADA CANADA INC.



великим доробком друкованих праць з історії та етнографії, широкі кола науковців і громадянства вшанували щиро.

Ось, для прикладу декілька відгуків:

«Палко вітаю маститого ювіляра. Дружньо обіймаю безсмертну душу Запорожжя» — це так щиро гукав та-ж велетень української науки Агатангел Юхимович Кримський.

А ось як висловився історик М.М. Покровський:

«Я здавна звикнув щиро і глибоко поважати шановне ім'я Дмитра Івановича Яворницького. В світі того вечного могікана ми маємо чарівника, який зумів безмовні кургани і могили розкрити свої таємні надра «символічно» повідати нам свої чудові, не шведські, а південної Русі саги».

А славний історик Дм. Багалій вшановував так:

«Дослідник Запоріжжя з'явився одночасно з Дм.Ів. Яворницьким, а не раніше. Для розв'язання багатьох проблем історії запорозького козацтва потрібно було доказти багато праці та енергії і Яворницький діяв, немов завзятий запорізький козарлюга». Він назвав Яворницького — НЕСТОРОМ Запоріжжя.

Понад 200 наукових праць і розвідок написав наш академік. Ось головніші твори Дм.Ів. Яворницького (в укр. транскрипції):

Історія запорожських козаків, 3 томи;  
Запороже в останках старіни, с 75-ма рисунками;  
Вольності Запорожських козаків, с 3-ма планами;  
Ів. Дм. Сірко, славний кошевий атаман запорожських козаків;  
Очеркі по історії запорожських козаків;  
Сборник мат. для історії запорожських козаків;  
Острів Хортиця как первая Сеч;  
Последній кошевий атаман Петро Ів. Калнишевський;  
Переправа через все Дніпровські пороги весною;  
Архівні мат. для історії запорожських козаків;  
Археологіческі раскопки курганов і городищ;  
Путеводитель по Средней Азии;  
Дніпрові пороги;  
Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний;  
Наша доля Божа воля;  
Малорос. нар. песні;  
За чужий гріх;  
Поміж панами;  
Де люди — там і лихо;  
До історії Степ. України.

Проф. Яворницького було обрано діяйшим членом Академії Наук У.Р.С.Р. щойно в 1929 р. як мав 74 роки.

І не було несподіванкою, як у Ленінграді в 1933 р. появилася книжка погромницького характеру якогось В. Равдонікаса, що мала називу «За марксістську історію матеріальної культури». То було сигналом, до нагінки на все, що було до того історично науковим та ще й українським. Як наслідок була надрукована стаття у Дніпропетровській газеті «ЗОРЯ» п.з. «Націоналістичне кубло». В тій статті вигадувалося всякі нісенітниці про буржуазні ухили директора музею. Навіть ганьбилося його за те, що Дмитро Іванович, як подорожував у 1910 р. і купався у річці Йордан, то як збирач музейних експонатів і води Йоранської привіз маленьку пляшечку.

Академік Дм.Ів. Яворницький був позбавлений праці та звання директора музею, а навіть академічної пенсії, хоч Президією Академії Наук У.Р.С.Р. було йому при-

суджено вчений ступінь доктора суспільних наук...

Наш велелюбний, видатний і славний учений історик, археолог, етнограф, лексиколог і письменник, а понад усе взірцева Людина-Гуманіст після невизначеної хвороби упокоївся дома у своєму любому «КУРІНІ» на 85-ому році свого тяжкого, але шляхетного життя року Божого 1940-го 5-го серпня.

Спершу був похований на міському кладовищі, а в 1961 р. його останки були перенесені до подвір'я музею, що тепер носить називу Дніпропетровський Крайовий Історико-Археологічний музей ім. Дм.Ів. Яворницького.

(Далі буде)



Валерій ОСТАПЕНКО

## НА КОРОТКИХ ХВИЛЯХ...

(Закінчення з попереднього числа)

6

Наша сюжетна розповідь «На коротких хвилях» з творчою уявою і художнім вимислом наближається до кінця. Може ясніше було б почати виклад подій, випадків, сцен розв'язкою і закінчити зав'язкою, як це сценарій сучасних телефільмів — починається епілогом і кінчається прологом. Тільки ж тут йдеться про саму суть радіохвиль — радіомовлення. А люди, їх службові взаємовідносини, умови праці — все це засоби радіомовлення, яке в свою чергу служить одним із засобів масової інформації. Радіостанція «Голос Америки» — урядова. Не обтяжена комерційними рекламами та розваговивими радіоспектаклями. Програма виключно інформаційного значення для масового слухача. Інформаційне мовлення має перевагу над друкованими засобами масової інформації швидкістю поширення. Крім того, мова мікрофонних матеріалів мусить бути жива, захватна і разом з тим витримана в дусі радіовисилань. Радіо робить слухачів, ніби свідками переданих з місць подій. В радіомовленні необхідні знання соціальних категорій авдиторії слухачів, іх суспільної психології, інтересів, побуту, загальноосвітнього рівня. А найголовніше, це слухове сприйняття. Вразі мова радіопередач незвикла слухачам, інформація не досягає їх свідомості. А це марне згаяння часу, зусиль, коштів. «Голос Америки» забезпечений необхідними коштами і найновішими обладнаннями. Має у своєму розпорядженні широку мережу власних кореспондентів. Майже усі вони англомовні та недостатньо кваліфіковані радіожурналісти. В «Голосі Америки» вже нема журналістів «старої школи», достатньо знайомих із специфікою радіомовлення. Чимало молодих кореспондентів вибрали службову кар'єру в радіомовленні помилково, бо з них могли б бути добри репортери-газетники. Кореспондент «Голосу Америки» повинен усвідомити, що програми цієї урядової радіостанції не для розваги дітвori, коли можна назвати електронний маніпулятор — рукою, об'єктив фотокамери — очком. Або рахувати людей поголівно — «гедс», а худобу особами — «персонс». Буває, коли кореспондент надішле серйоз-

ний політичний репортаж, який рябіє ідомами, нюансами. Трапляються тексти-оригінали позбавлені ознак звичайної живої мови, повторюються трафаретні вислови, слова без відповідного значення, навіть, неграмотні звороти(!)... Радіостанція «Голос Америки» транслює програми мовами понад сорока народів. Це означає, що англомовні тексти треба перекласти з англійської мови на мову слухача. Працівники усіх мовних відділів, включаючи український, мають службовий статус — радіоспеціалісти. Стосовно кваліфікації перекладача, вони набуваються в процесі повсякденної праці.

Текст і переклад... Внаслідок розвитку лексики постала нова наука перекладознавство. Вона охоплює питання синтаксису, семантики та прагматики. Необхідність у кваліфікованих перекладах зумовлена поширенням міжнародних зв'язків, частішими міжнародними конференціями, угодами, спільними науково-технічними дослідженнями тощо — в кількох відповідних мовах. Це безпосередньо пов'язано з одним із засобів масової інформації — радіомовленням. Очевидно, ніхто в «Голосі Америки» спеціально не займається перекладознавством. Це галузь відповідних учебників та науково-дослідних установ. Вияснімо досить делікатне питання. Серед слухачів «Голосу Америки», наших людей, трапляються критики вже перекладених мікрофонних матеріалів. Так от. Наслідки без причин не бувають. Власне причини породжують наслідки. Чи не так?... Отож, одною з причин певних недоліків у перекладі являється нестача знань правил перекладу. Звинувачувати когось за це, просто абсурд, не кажучи про нечесність, упередженість. Навіть професіональний перекладач користається двомовним словником. Український відділ «Голосу Америки» має в розпорядженні англо-український словник Подвізька. Словник добрий. Нараховує 50 тис. слів: літературні, вузькоспеціальні, деякі поширені американізми, сленги. Майже кожне англійське слово має кілька слів-відповідників для перекладу і перекладач має вільний вибір підібрати до англійського слова належне українське. Тільки ж не усі користаються словником з причин самовпевненості або ставлення до праці — аби як, навмання. Наслідки? Мимовільна дезінформація, бува — прикрій курйоз. В англомовному репортажі про народонаселення світу перекладач читає population. Неподумавши, так і перекладає — «популяція». Згідно з Українським Енциклопедичним Словником, слово «популяція» стосується тварин, зокрема розмноження риб... Американці, звиклі до побутового комфорту, створили собі вигоди навіть відносно вживання рідної, англійської мови. Для спрощення загальновживаної термінології американські засоби масової інформації часто називають підземні позиції ядерних ракет silo. Стараний перекладач, заглянувши до англо-українського словника, довідається, що silo — це силосна яма. Таким чином радіослухач на Україні раптом довідається, що американці ховають свої міжконтинентальні ракети у силосних ямах... Це сталося б, якби і диктор був неуважний. Англомовний кореспондент невинний, що американські енциклопедії відносять азійські райони Радянського Союзу до Центральної Азії. Але перекладач повинен знати, що ці райони правдиво вважаються Середньою Азією. Цікаво, яка реакція виникне у слухача, коли він почне,



КУПНЯ, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ  
**CHOLKAN CORPORATION • REALTOR**

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont., M1B 1B2 236-2666  
Main St., Port Sydney, Ont., POB 1L0 (705) 385-2983

### COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

**UKRAINIAN CARAVAN**  
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

### УВАГА! Якщо живете у Вінніпегу, то...

Користайте з високих відсотків на ощадностях

### I ЩАДІТЬ У

Кредитовій Кооперативі Північного Вінніпегу

яка приймає нових членів і ощадності в кожній сумі на:

- чековий рахунок (з безплатною чековою обслугою),
- асекураційне конто до суми 5,000.00 дол.,
- звичайні ощадності з місячними відсотками,
- «план 24» — заощадження з щодennimi відсотками,
- короткотермінові депозити на 30, 60, 90, 120 і 180 днів,
- довготермінові депозити на 1 до 5 років,
- РРСП — заощадження на старість, на 1 до 5 років.

Докладні інформації уділюємо в бюро кредитів:

**NORTH WINNIPEG CREDIT UNION LIMITED**

544 Selkirk Avenue

Winnipeg, Manitoba R2W 2M9

Telephone: 586-8460; 586-8469

що радянські ядерні випробування відбуваються біля Семипалатенська, в... Центральній Азії, себто, десь в Тібеті чи Китаї... Англомовний кореспондент іноді стає жервтою подиву гідного трактування календаря і байдужого перекладача. Це стосується американського календаря, згідно з яким — другим днем тижня вважається понеділок. Такого календаря аж ніяк не сприймає заокеанський слухач. Він напевно не має при собі енциклопедії «Амерікан», де ясно сказано, що Moonday другий день тижня, і що це взято з язичницьких часів поклоніння планеті Місяць. Трапляються ще й такі кумедні ситуації. У складних словах з «кіно...» може утворитися: кінофільм, кінорежисер, кінофестиваль тощо. У складних словах з «...лог» буває означення професії: некролог, психолог, геолог. У досить цікавій статті про сучасну діяльність Голлівуду перекладач побачив слово cinematographer і вирішив це слово спростувати на догоду слухачам, вживши «кінолог». Логічно? Безумовно! Означає «кінонавець». Серед слухачів напевно знайшовся сам за фахом кінолог, себто, доглядач за розплідником породистих собак... Лише ще малознайоме нам перекладознавство професійним перекладачам, які тільки цим займаються. Ознайомимось тільки з основними принципами цієї порівняльної нової «словесної» науки.

Перекладознавство сприяє умінню відтворити зміст оригіналу. У перекладі художнього твору береться до уваги тотожність (адекватність). У радіомовленні перекладач іншомовного тексту мовою слухача дотримується пристосування (адаптація). Радіомовлення служить засобом безпосереднього спілкування між диктором і слухачем. При зміні тексту-оригіналу в одній мові текстом-перекладом у другій мові — витворюється ситуація різномовності. Самий текст-оригінал це складний інформаційний комплекс, який треба перекласти логічним описом його змісту. Безпосереднім об'єктом перекладача служить не упорядкована сукупність мовних одиниць, а його суттєвість. При цьому важливі значення мають т.зв. енциклопедичні знання перекладача, його ерудиція. Від перекладача вимагається не повна і точна передача оригіналу, тільки логічна передача його змісту. Навіть у перекладі читат дотримується логічності, а не дослівності. Тільки той добрий перекладач, у кого розвинена ерудиція, перекладач «дослівник», з обмеженою ерудицією, перекладає слово в слово. У текстах-оригіналах трапляються елементи, перекласти які неможливо або трудно. Це «лапки», умовні вислови, слова переносного значення, народні приказки та прислів'я або діялектичний жаргон без власної фонетичної та граматичної систем. Якщо ці незвиклі слухачеві елементи оминути, утворюється «лакуна» (прогалина), яку перекладач може заповнити висловами: мовляв, інакше кажучи, себто, подібно до, по-нашому... Але для цього перекладач повинен добре знати особливості мови слухача. Гадка, ніби перекладачеві з англійської мови на українську важливіша орієнтація в англійській мові ніж українській — абсолютно помилкова. Англомовний текст-оригінал всього-навсього сирий матеріал, сировина для переробки на готовий продукт — українську мову. Споживачем цього продукту являється слухач. Він головна турбота перекладача, як і українська мова. Вона головна!

«Любіть Україну свою і мову її солов'їну» — Сосю-

ра. «Скільки юнаків — моїх земляків виходять у свідоме життя національно несвідомими, без знання рідної мови» — Гилевич. «По відношенню кожної людини до своєї мови можна цілком точно судити не тільки про розвиток її культури, але і про громадську вартість. Людина байдужа до рідної мови — дикун!» — Паустовський.

В Українському відділі «Голосу Америки» рекомендується цікавитись не англомовною пресою, а українською, і тільки з України. Майже всі газети і журнали України спеціально передплачують для Українського відділу американський уряд, щоб не відставати від розвитку мови слухача.

Навіть тяжко уявити, скільки вже наслухався Український відділ від своїх людей у діаспорі сущих — критики, нарікань, підюджувань. І звідки береться така недоброзичливість до своїх же людей. Ми ж не мавпи чи півмавпи, а розумні, найвище організовани істоти, гомінди з родини приматів. Труд наших людей в «Голосі Америки» треба цінити. Наше походження відноситься до незапам'ятних часів, коли засобом існування людини був труд, не балочки. Наші ж люди в «Голосі Америки» теж повинні усвідомити, що сам Адам оправ і сіяла Єва. Звідти і наше родослівне дерево...

## 8

Усе має свій початок, свій розkvіт, свій кінець. Настав кінець і нашій розповіді на коротких хвилях. Та й вичерпалася вже до dna творча уява з художнім вимислом. Побажаймо нашим людям на коротких хвилях всього найкращого в їх земному житті. Відшукати в новому щілинку, крізь яку побачиш щось неймовірно цікаве, екзотичне, естетичне — в природі, літературі, людях. А трудові будні в «Голосі Америки» присвятити насамперед своєму радіослухачеві. Чомусь здається, що таке побажання здійсниться, якщо вільна, крилата думка летітиме на далеку рідну Україну — із словом добром, словом співчуття, словом надії на краще майбутнє.



### УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

### WEST ARKA

#### BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ  
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими взорами в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

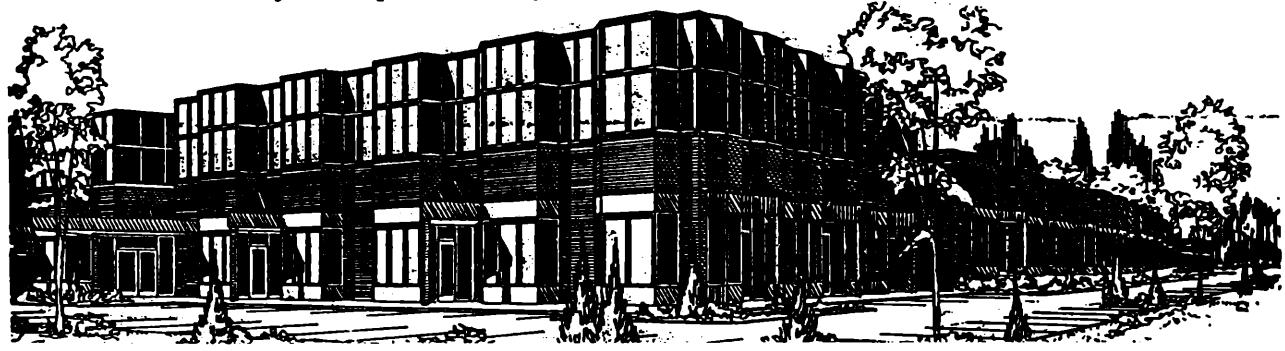
### «WEST ARKA»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9  
Tel. (416) 762-8751

## **"PROMBANK" INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP**

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.



## **СЕЛЯНСЬКИЙ ПОЛКОВОДЕЦЬ МУХА**

(До 500-ліття повстання)

Це прізвище пов'язане з історією спільної антифеодальної боротьби селян України і Молдавії. Рік 1490... «Якийсь простий селянин на прізвище Муха, зібравши з волоських і руських покутян десять тисяч війська, землі руські воював. На той час Микола Ходецький на назвисько Земелька, Муху розгромив і придушив... Однак Муха почав пізніше... вербувати військо. Але тому, що він нишком заходив до одної русинки, в яку закохався на смерть, вистежений і спійманий руською шляхтою, був посланий до Кракова і там у в'язниці закінчив життя», так читаємо у хроніці польського історика XVI ст. Мартина Кромера. На це лаконічне повідомлення посилалися й інші польські історики-менуаристи: Мартин Бельський, Матій Стриковський (автор Густинського літопису). Свої повідомлення вони брали від сучасників далікіх подій: літописця Яна з Торговиська, щоденника Ліборіуса Накера і хроніка часів Степана Молдавського.

Хто ж був цей загадковий Муха? Як він організував таку велику повстанську армію з селян, що лякала не лише шляхетську Польщу, а і її васала Тевтонський орден. Це цікавило багатьох учених. Виступ 1490 року, став яскравою сторінкою спільної антифеодальної боротьби селян України і Молдавії — одним з найбільших повстань в Європі кінця XV століття, основні події якого розгорнулися на Прикарпатті. Він був зумовлений тими соціально-економічними обставинами, які склалися у період зародження феодально-кріпацьких відносин.

Протягом XIV-XV ст. в економічному і політичному житті шляхетської Польщі відбулися значні зміни. Панівні кляси в гонитві за прибутками посилили феодальний гніт на підкорених в українських землях. Численна, переважно дрібна шляхта з західних територій Польщі в XIV ст. прибула до Галичини і спираючись на місцеву й на королівські привілеї, захопила всі села й містечка. Вже в XV

ст. виділилася невеличка купка багатих галицьких магнатів, які володіли величезними маєтками, пригнічуючи тисячі підданих селян. Ці магнати займали основні адміністративні посади не лише в Галицькій землі, а й у центральному апараті шляхетської держави.

Сталися зміни і в середовищі галицьких селян. Колишні смерди (селяни) стали ділитися на категорії вільних і невільних. У першу входили сільські ремісники: мельники, шевці, корчмарі, бондарі та заможні селяни-кметі, які володіли своїми наділами й залишилися на двірській послузі. Другу групу складали невільники, каланники, ординці, слуги — убогі категорії незаможного сільського люду, позбавленого будь якого майна. На їх праці збагачувалася феодальна верхівка і сільська старшина.

З розвитком феодалізму в галицькій землі XV ст. давнє руське право на рівнинах поступово змінюється польським і німецьким правом. На гірських територіях діяло волоське право. Ненаситна шляхта докладала великих зусиль, щоби зробити всіх селян залежними від панського двору та збільшити їх феодальні повинності. Гонитва за прибутками штовхала феодалів на всілякі правові порушення та ломання давньо-русських традицій на селі. Введенням у 1435 р. в Галичині польського права узаконено систему повної залежності селян від власників маєтку.

Панщина, хоч ще точно не визначена, вже існувала повсюди, особливо в хліборобських околицях Галицького Поділля і Подністров'я. До того становище селян погіршували державні повинності, різні податки, а також давалися взнаки шляхетські міжусобиці, постійні напади і неврохай, епідемії, повені тощо.

Селяни Галицької землі зазнавали також важкого національного релігійного гніту. Феодали знушилися з людей, переслідували православ'я, народні обряди і звичаї. У містах і містечках росли католицькі монастирі, костелі, які при підтримці панівної феодальної верхівки переслідували будь-який прояв людської гідності. Зрозуміло, що наступ феодалів на селянські маси викликав сильний

антифеодальний опір. Спочатку це носило форму скарг, домагання своєї правоти, що так було «з діда прадіда», а коли це не допомагало селян Переходили до відвертих збройних виступів. Значна частина розрізнених стихійних антифеодальних виступів на Україні сприяла виникненню в кінці XV ст. великого збройного повстання селян Галицької землі під проводом селянського полководця Мухи. Нам не відомо, в якому місті чи селі народився Муха, скільки мав років, навіть не пощастило сучасникам-мемуаристам встановити його ім'я, але вони виразно підкреслюють, що народний герой українського походження. Так, Л. Накер писав, що «мoldавський господар уявив собі на службу русина на ім'я Муха». Також не випадково польський король назвав Муху «схизматиком», тобто православним, як у той час польсько-шляхетські власті принизливо називали українське населення. А про те, що Муха виходець з середовища українських селян чітко підтверджують у своїх мемуарах тогоджані автори-хроністи. Іх вислови: «хлоп, один простий» (М. Кромер), «хлоп простий» (М. Бельський), «хлопського роду» (М. Стриковський). З документів невідомо, чи Муха походив з Поділля чи Наддніпрянщини, найімовірніше, що він був виходцем з Буковини або Покуття, оскільки саме на цих територіях активізував свою антифеодальну діяльність. Не виключене, що Муха став керівником селянського повстання на території Буковини, як один з перших керівників козацьких загонів, що прибули з України. До речі львівський мемуарист XVII ст. С. Кушевич, спираючись на перекази, які дійшли до нього в середині XVII ст., підкреслює, що Муха своєму ударному загону «надав способу козацького товариства». Варто уважи й те, що літописець М. Стриковський прирівнює Муху з козацьким гетьманом Іваном Підковою. Можливо в час діяльності Підкови в пам'яті народу ще були живі спогади про полководця Муху, як повстанця козацького типу. Отже можна висунути припущення, що Муха був одним із незадоволених і розорених селян — втікачів Покуття або Буковини, відступив на Україну і став організатором одного з

перших козацьких загонів, а згодом повернувся у рідний край і підняв повстання.

З кого складалася повстанська армія Мухи? У письмових джерелах досить чітко сказано, що учасниками виступу були селяни Молдавії і Покуття. Велику роль у повстанні відігравали й українські міщани, які в час походів Мухи групами приєднувались до народно-визвольної армії, зокрема в містах Снятині, Коломії, Галичі, Коропці, Рогатині. Відомо, що до селянського повстання примкнула й частина української православної шляхти, зокрема Березовські з гірського села Березова на Коломийщині. Зберігся наказ польського короля Яна Альбрехта від березня 2-го 1498 року, коли він наказав конфіскувати майно Гриня, Івана, Василя, Петра, Григорія і інших Березовських за те, що вони підтримали «схизматика» Муху в той час, коли він підняв повстання на Покутті.

Загальна кількість повстанців налічувала десять тисяч чоловік із звідомлень мемуаристів (М. Кромера, М. Бельського, М. Стриковського). Озброєні були вони холодною зброєю. Польський король писав у 1491 році, що це були «вмілі, вправні у воєнній справі загони». Муха був здібним організатором і мудрим керівником повсталих, який ставив собі за мету усю Галичину. Грізне повстання селян під проводом Мухи та його успіхи викликали переполох серед панівних класів Речі Посполитої. Місцеві феодали організували загальне ополочення шляхти Руського воєводства. Його очолив Микола Ходецький — галицький староста, один з найбільших вельмож, багатий і впливовий магнат Галицької землі.

Крім місцевих опочленців, у похід проти Мухи були втягнуті кадрові королівські наймані війська добре озброєні. Не дивлячись на таку армію, польський король і шляхта вважали, що їхні сили недостатні щоб битися з армією Мухи. Вони звернулися по допомогу до Тевтонського ордену. Про це довідуємося із грамоти до жителів міста Гданська, надісланої з Торуня за дорученням польського короля від 22 серпня 1490 року. З наявних джерел важко з'ясувати точне місце головної битви

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА



PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ  
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ  
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ  
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

шляхти з селянами, але припускають, що це було під Рогатином. Під Рогатином шляхетським військам вдалося завдати повсталим поразки. Значна частина повстанців армії Мухи загинула в бою, під час відступу і зокрема на переправі через Дністер.

Хоч повсталі були розгромлені, селянському полководцеві Мусі пощастило врятуватися. Після битви Муха переховувався деякий час на Покутті, точніше в околицях Коломиї де почав підготовку до нового повстання, десь приблизно в другій половині 1492 року. На жаль задуманому перешкодила зрада. Як передають мемуаристи, українська шляхта вивідавши, що Муха у якомусь селі біля Коломиї зустрічається з селянкою, зуміла його спіймати й у'язнити. Ув'язненого Муху шляхта «королю до Krakova відслала». З цього виходить, що селянський полководець був надто небезпечний не лише для галицької шляхти, а й для усієї тодішньої Польщі. Невідомо, коли і за яких обставин загинув Муха. Можливо не витримав тортур, або був просто страчений у в'язниці.

Мужня постать відважного селянського полководця не зовсім забулась в історії. Народний герой став символом відваги, лицаря козацького типу. Повстання Мухи — найбільша збройна опозиція західно-українського селянства проти старо-руського княжого порядку і польсько-німецького права.

Рух народних мас Покуття і Буковини був не тільки першим великим повстанням за своїм розміром і характером в Україні, а й одним з найбільших у Європі кінця XV ст. Він започаткував нові збройні виступи селян у період росту феодально-кріпосницьких відносин.

Міннеаполіс, Міннесота

Наталя Кібець

## PALADINE INSURANCE LTD

Tel. 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: доми, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.  
Etobicoke, Ontario  
M8Z 2X3

Homeowners  
Tenants  
Commercial  
Automobile  
Life  
Disability

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ  
ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИ-  
ЯТЕЛЯМ, НЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НІХ  
ЯК ПОДАРУНОК ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!

## ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ — НОТАТКИ

## УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ АРХІВ ч.11

Вже 40 років появляється орган УЛТПА „Лікарський Вісник“ — єдиний медичний науковий журнал українською мовою у світі (В Україні тільки „Педіатрія, акушерство і гінекологія“ друкується українською мовою). Другим цінним виданням Українського Лікарського Товариства Північної Америки є збірники „Український Медичний Архів“ у формі книжок великого формату, що появляються в Чікаго, під редакцією д-ра Павла Пундія. Дотепер появилося одинадцять чисел цього видання.

11-те число книжки має 285 сторінок і є криницею знаменитих статей-есеїв і нотаток з ділянки медичної та споріднених ділянок. Треба пильно переглянути цю книжку, кожну сторінку, щоби охопити багацтво й різноманість тем й інформації про події в лікарському житті діаспори й України. Це тим важливіше тепер, коли в Україні справа допомоги жертвам чорнобильської трагедії стала найпекучішою проблемою. Останнє число „УМАрхіву“ містить кілька статей на тему Чорнобиля і рятування його жертв.

Як у попередніх випусках „УМАрхіву“, редактор д-р Пундій поділив матеріал на дві частини. Перша — присвячена звичайно особі, чи інституції, зв'язаній із лікарським світом. У минулому збірники були присвячені д-рам Е. Озаркевичу, Маріянові Панчишині, Юрію Липі, а із визначних сучасників: д-рові В. Плющеві, д-рові Романові Осінчукові та д-рові Петрові Моцюкові. Okremе число „УМАрхіву“ було присвячене 60-літтю заснування Українського Тайного Університету у Львові в роках 1921-1925. Однадцяте число „УМАрхіву“ імпозантне, видане естетично, присвячене видатній лікарці, письменниці і громадській діячці св.п. д-р Софії Парфанович. Видання фондоване панею Лідою Флюнт, у світлу пам'ять її мужа д-ра Романа Флюнта (1918-1989).

У збірнику 28 статей про д-р Софію Парфанович і її діяльність. Згадаємо кілька найважніших: д-р Павло Пундій у солідній бібліографічній статті називає твори й наукові праці Софії Парфанович: 12 наукових медичних статей, шість із історії Українського Гігієнічного Товариства у Львові та протиалькогоального руху в Західній Україні, 10 наукових книжок і праць, виголошених на наукових з'їздах, сім популярних книжок на медично-гігієнічні теми, а серед них широко відома в свій час „Гігієна жінки“, велика книга на 572 сторінки, з передмовою д-ра Маріяна Панчишина. Далі — 14 літературних творів: новель, нарисів, оповідань. За 20 років її побуту в Америці, д-р С. Парфанович опублікувала 39 статей і спогади. Її літературній творчості присвятили огляди-статті такі автори: д-р Ярослав Рудницький, Мелянія Нижанківська, Роман Завадович, Ганна Черінь, Уляна Любович, Леся Храплива, проф. Василь Лев, Олександер Мох, Марія Кейван, Лука Луців й інші. Дуже добра стаття покійного д-ра Томи Лапичака, що охоплює всі три ділянки праці д-р Софії Парфанович: професійну (вона була лікаркою-гінекологом і асистентом-викладачем у Львівському Медичному Інституті), суспільну (була діячкою на полі жіночого здоров'я, голововою

славного протиалького гольового товариства „Відродження“) та літературну. Т. Лапичак пише: «літературна творчість С. Парфанович жде ще на свою монографію. Буде це чималий твір. В реєстрі лікарів-пісменників д-р Софія Парфанович здобула собі вже визначне місце...» А д-р Юліян Мовчан у рецензії на цей збірник „УМАрхів“ пише: «Оцінюючи все те, що ця людина зробила протягом сімдесятілітнього життя, її без вагання можна вважати за одну з найвидатніших жінок нашої історії...»

11-те число „УМАрхів“ приносить ще низку статей у таких категоріях: 1) з історії української медицини (11 статей); 2) лікарські з'їзди в 1987 р. (4 статті); 3) лікарська хроніка за 1987 р. (12 статей); 4) медичні вісті з України (14 статей, з того 3 радянських авторів. Тут є статті про Чорнобиль, про психіатричні зловживання в ССР і т.п.); 5) рецензії на публікації лікарів (12 статей); 6) біо-бібліографії лікарів (9 статей); 7) Некрологи і спомини (22 статті); 8) статті про молодих лікарів (22).

Багато визначних людей у своїх рецензіях на „УМАрхів“ (ред. Іван Кедрин, д-р Роман Осінчук, д-р Максим Бойко, відомий бібліограф) — висловлювались дуже похвально про працю редактора. Д-р Пундій не тільки зорганізував медичний архів-бібліотеку УЛТПА та став редактором „УМАрхіву“. Він перевидав дві старі лікарські публікації: „25-ліття Українського Лікарського Товариства і Медичної Громади у Львові“ з 1935 р., та „Український Шпиталь Народної Лічниці у Львові“ з 1938 р. Він є активним членом-кореспондентом НТШ і тепер працює над великою працею п.н. „Визначні лікарі Західної України і діаспори“.

Високу оцінку праці д-ра Пундія подав редактор Юрій Степовий у статті: „д-р Павло Пундій — гордість лікарського товариства в ЗСА“, та д-р Юліан Мовчан у статті в „Нових Днях“ (травень 1987). Він закінчив побажаннями д-рові Пундієві дальшого успіху в його такій важливій праці ще багато років. Всі ми, члени УЛПТА, а то й усі громадяні, прилучуємося до цих висловів вдячності і подиву для д-ра Павла Пундія.

Іл. Чолган

# **АРХІВИ ІВАНА БАГРЯНОГО ТА УРДП ПЕРЕДАНО ДО УВАН**

Секретаріят ЦК УРДП та фундація імені Івана Багряного уклала умову з Українською Вільною Академією Наук у Нью-Йорку, щоб передати на збереження архіву та листування Івана Багряного, яке впорядкувала його дружина Галина Багряна, та листування, що стосується діяльності УРДП від 1945 року. Перші 139 папок архівів та листування перевезено в червні ц.р. до УВАН і складено в три зализні шафи. Архівами будуть могли користуватися дослідники, які дістануть дозвіл на письмі від Олексія Коновала — голови Секретаріату УРДП чи Анатолія Лисого — голови фундації ім. Івана Багряного. Коли Україна стане незалежною і самостійною державою, ці архіви можуть бути передані в архіви Києва — столиці України.

Іван Багряний — письменник, публіцист та громадсько-політичний діяч вів широку кореспонденцію. В двадцяти папках зберігається цікаве листування з такими відомими української громаді особами, як Григорій Кос-

тюк, Віталій Бендер, Юрій Косач, Юрій Шерех, Юрій Клен, Григорій Китастий, Ігор Костецький, Іван Кошелівець, Дмитро Нитченко, Дмитро Кислиця, Андрій та Микола Лівицький, Іван Майстренко, Григорій Алексінський, Нестор Городовенко, Тарас Бульба-Боровець, Ігор Качуровський, Борис Левицький, Павло Маляр, Микола Приходько, Василь Чапленко, Володимир Кубійович, Петро Одарченко, Василь Онуфрієнко, Тодось Осьмачка, Леонід Полтава, Улас Самчук, Микола Понеділок, Микола Степаненко, Михайло Ситник, Петро Шинкар, Микола Шлемекевич, Василь Гришко, Михайло Воскобійник, Мар'ян Дальний, Іван Дубинець, Кость Да-ниленко-Данилевич, Володимир Державин, Ростислав Василенко, Володимир Винниченко, Петро Волиняк, Семен Підгайний, Федір Гаєнко, Андрій Глинін, Федір Пигідо, Ананій Нікитин та сотні інших.

В поневоленій Україні Івана Багряного критикували за „націоналістичну діяльність“, на еміграції недруги називали його та його рух комуністичним, а його — агентом Москви. Такі несправедливі безпідставні обвинувачення від своїх людей, він сприймав з жалем і болем...

тільки від своїх людей, ви сприймав з жалом і болем...  
Українська нація багата на самозванних отаманів та отаманчиків. Було їх багато і в середовищі УРДП. Авторитет Івана Багряного багатьох з них зупиняв від бунту, ширення непорозумінь та сварок. Як у кожній українській партії були, чи й є свої „дисиденти“, чи особи амбітні та самолюбні, які були готові зруйнувати все те, що збудували копіткою працею сотні роботящих рук. Не раз у своїх листах, що зберігаються в архіві, звертався Іван Багряний до своїх друзів в США чи Канаді бути справедливими, врівноваженими, тактовними, політично думаючими.

Ще не всі архіви Багряного впорядковані. Напевно багато листів з Іваном Багряним, який не завжди лишав копії, зберігається в його друзів й було б бажаним, щоб їх долучити до архіву.

Між переданими матеріалами, що стосуються УРДП, є речі-архів Івана Дубинця, Петра Шинкаря, Олексія Коновала, Петра Бербця, Петра Домченка, Сергія Євсевського, Валентина Новицького та інших. В них мова про створення та працю ДОБРУС, СУЖЕРО, ОДУМ, Легіону Симона Петлюри, Товариства Прихильників УНР та фундації ім. Івана Багряного, в творенні та діяльності яких УРДП була дуже заангажована. В пачках Секретаріату ЦК УРДП є листування членів Секретаріату та членів ЦК: Миколи Дзябенка, Анатолія Лисого, Михайла Воскобійника, Василя Гришка, Миколи Степаненка, Михайла Сміка, Олексія Коновала, Мар'яна Дального, Андрія Глиніна, Василя Ромашка, Петра Волиняка, Івана Пишкала, Євгена Федоренка, Анатолія Гудзovskyого, Андрія Бондаренка, Сергія Маренка, Леоніда Чудовського, Юрія Нагорного, Василя Григоренка, Федора Гаєнка, Федора Гайового, Антона Гурського, Григорія Мороза, Якова Гвоздецького, Петра Майсюри, Павла Маляра, Олександра Скопа, Василя Пономаренка та інших.

Збережені протоколи, обіжники, бюлєтени, звернення та листи перших чотирьох з'їздів УРДП, що відбувалися в Німеччині. В окремих пачках приміщені всі матеріали, що стосуються підготовки та проведення наступних 5, 6, 7, 8, 9 і 10 з'їздів УРДП. Перебіг деяких з'їздів, доповіді чи виступи Івана Багряного, Василя Ів. Гришка, Михайла Воскобійника, Петра Волиняка та інших осіб є записані на рольках звукозапису й вони долучені до архівів.

Од. Коновал



## КНИЖКА, ЯКОЇ ВЖЕ НЕМА...

(Ірина Сеник: «СУВІЙ ПОЛОТНА», поезії,  
Вид. «Спілка», Нью-Йорк, 1990)

Про цю книжку варто говорити, як про зовсім окрему, небувалу появу. Передусім тому, що книжка вийшла заходами шкільної товаришки покійної сестри Авторки. Шкілька товаришка Леоніда Сеник, сьогодні визначна діячка нашого жіночого руху, вшанувала та обезсмертила пам'ять своєї подруги, в такий шляхетний і корисний всьому громадянству спосіб: заопікувалася її молодшою сестрою, відомою поеткою й довголітнім політичним в'язнем, Іриною Сеник. Дала їй змогу зустрінутися з українською діаспорною спільнотою в численних осередках; заопікувалася і врешті — видала її поезії.

Леоніда Сеник, активна членка українського підпілля, залишилася навікі під сибірськими снігами, у далекій Кемеровській області РСФСР. А Ірина вижила, дарма, що повернулася в рідний край інвалідом. І таким же чудом як те пережиття всіх нелюдяніх знущань, став і її приїзд поміж нас. Сьогодні маємо нагоду зустрінути живими чимало постатей, які донедавна були для нас тільки Легендою. Серед них і Ірина Сеник: неначе за благословенням світлого духа покійної Сестри.

Чому саме назвала вона свою книжку: «Сувій полотна»? Вже перший, вступний вірш розкриває значення цієї назви: авторка не лише поет, але й віртуозна вишивальниця. Як її вірші, так і кожний стіб вишивки народжуються із глибини її багатої, творчої душі. Тільки ці обидва роди її творчості разом дають нам повний її образ. І обидва ці роди представлені в книжці: кожний тримливо-ніжний мініятюрний вірш Ірини Сеник прикрашений відповідним взором її укладу. Слово й наглядна форма перегукуються тут на кожній сторінці у витонченій, добірній гармонії.

«Сувій полотна»... Товаришка лагерної недолі Ірини Сеник, Надія Світлична, пише в післяслові книжки, що творила вона свої мініятюрні орнаменти-шедеври на кожному випадковому куску тканини, який попадався в її руки в скрупах умовинах лагерного життя. Цілий сувій пригожого, чистого полотна мусів бути в ті часи для неї просто неосяжною мрією, необмеженим привіллям для її творчого вислову. І оце діжалася вона цього сувою — не диво, отже, що так і назвала книжку.

Поезії, поміщені в книжечці, доповнюють та пояснюють, крім слова Надії Світличної, теж і короткі, але які ж значущі спомини самої Авторки: про майже чудесну, короткотривалу зустріч зі сестрою в лагері, про її передчасну неповинну смерть. Про родину, яка зуміла віднайтися серед безмежних сибірських холодних просторів та відсвяткувати спільно Різдво під нашою традиційною ялинкою, як це бачимо на світлині.

А кожний вірш — окремий світ прекрасного, живого, творчого людського духа. Тяжко повірити, що жорстоке, по-нелюдяному важке життя в'язня викликало в Ірини Сеник стільки світлої жіночості, таку глибину почувань, таке багатство свіжих поетичних образів:

«О, Вечоре мій вечоровий,  
Мій розвеснілій оксамите,  
Чому ти завжди сумовитий?

Пустку, що її оточувала, недостачу рідних осіб, безбарвність лагерних буднів, зуміла Авторка заповнити уявними друзями: вечором, зорями, навіть місяцями року, з яких кожний приносив їй нові почування, новий погляд на життя. Навіть у день іменин доводиться її побажати хіба собі самій:

«Замість дротів —  
Легіт полів —  
Тобі, Ірино!  
А замість грата —  
Небо Карпат —  
Тобі, Ірино!»...

Це ж цілий цвітучий сад, власний світ доброти, краси й ніколи не здійсненої любові. Його зуміла сильна, творча особистість Авторки насадити й виплекати на боляче-скупому ґрунті невільничих вражінь і перевживань. В цьому ж і перемога, і велич Людини.

І це багастство сталося, завдяки неоціненній прислужі подруги-видавця, власністю всієї української спільноти.

Лихо тільки в одному: обережно-невеликий наклад книжки не зміг задовільнити попиту. Книжка вичерпалася, стала недоступною бібліографічною рідкістю вже тепер, ще таки в році своєї появи. А це справді невіджалувана шкода. Можна її направити, тільки доказавши щедрому видавцеві, що новий наклад книжки також напевно розійшовся б. Доказати можна численними замовленнями заздалегідь, і для того й подаємо адресу Видавця. Кожний Відділ нашої організації може без труду взяти в розпродаж якусь кіль-



Tel:  
(416) 763-1093

**MEAT PRODUCTS LIMITED**  
Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST  
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

кість примірників, щоб допомогти доброму ділу.

Ціна книжки — п'ятнадцять долярів; але яка ж це ціна для вистражданого людського життя, для тріумфу людського духа?! Хіба тому може бути взагалі якась матеріяльна ціна? І тому саме необхідно вистрати новий наклад книжки. Щоб розійшлася якнайшише, щоб долинула в Україну, щоб стала настільною книгою в кожній українській хаті, дорогим, сердечним скарбом кожної свідомої українки.

Mrs. Natalia DANYLENKO  
121 Harvard Ave.  
Somerdale, NJ 08083, USA

## МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ АВТОРІВ ТА ВИСТУПИ ІГОРЯ Й ІРИНИ КАЛИНЦІВ У ТОРОНТО

Починаючи з 1979 року, кожної осені, відбувається в Торонто Міжнародний Фестиваль Авторів. Цей фестиваль уважається найбільшим у світі й на нього запрошується з авторськими виступами найвизначніших поетів, прозаїків і драматургів світу. Торік на цьому фестивалі вперше виступив український визначний поет і голова НРУП — Іван Драч. На жаль, в програмці фестивалю, Іван Драч був записаний як представник СРСР. Цього року, на одинадцятий з черги фестиваль, який відбувся від 12-го до 18-го жовтня в театральних залах Гарбор Фронт, запрошено 54 авторів з цілого світу, а між ними відомого українського поета шестидесятника й колишнього політичного в'язня, Ігоря Калинця. Ігор Калинець приїхав на фестиваль зі своєю дружиною, Іриною Стасів-Калинець, теж відомою поетесою, політв'язнем, а тепер депутатом до Верховної Ради УРСР і начальником народної освіти Львівського облвиконкому. В програмці фестивалю цим разом було виразно зазначено, що Ігор Калинець репрезентує Україну та що в 1972 році він і його дружина були засуджені за їхню правозахисну діяльність на шість років ув'язнення та три роки заслання.

Ігор Калинець — автор 17 збірок поезій, з яких тільки одна («Вогонь Купала», Молодь, 1966) була видрукувана в Україні. Хоч збірка дісталася прихильну критику в українській періодиці («Жовтень», «Дніпро»), режимні критики осудили поезію Калинця, як і всіх тодішніх мо-

лодих шестидесятників, за формалізм та відхилення від обов'язкового тоді соцреалістичного стилю. Калинець, замість звеличування советського режиму посмів оспівати в своїх поезіях старі історичні пам'ятники, церкви, вітражі, дохристиянські й християнські народні обряди, словом те, що советська влада в Україні намагалася знищити й вирвати з історичної пам'яті українського народу. За цей «прогріх» та за його відвагу стати в обороні вже засуджених тоді українських дисидентів, поезії Ігоря Калинця перестали друкувати в офіційних українських журналах. Коли ж його вірші, які поширювалися українським «самвидавом» дісталися за кордон і були видруковані окремими збірками, обое Калинців арештовано й засуджено на довгі роки ув'язнення й концтаборів.

На Заході з'явилися три нові Калинцеві збірки, а саме: «Поезії з України» (Література й Мистецтво, 1970), «Підсумовуючи Мовчання» (Сучасність, 1971) та «Коронування Опудала» (Смолоскіп). Теж було перевидано його першу збірку «Вогонь Купала».

З нагоди Калинцевого виступу на Міжнародному Фестивалі Авторів у Торонто, канадське видавництво Екзайл, видало «Коронування Опудала» в перекладі англійською мовою Марка Царинника з парадельним українським текстом.

В п'ятницю, 12 жовтня, Ігор Калинець виступив з читанням своїх поезій на сцені «Прем'єр Денс Тіатер» перед багатонаціональною публікою міста Торонто. Канадський письменник, Барі Калаган, читав англійський текст, а потім Калинець читав свої поезії українською мовою. Захоплені поезією Ігоря Калинця слухачі нагороджували обох читців ряснimi оплесками. Під час перерви у фойє театру любителі поезії купували Калинцеву збірку й стояли в черзі за його автографом.

В четвер 18 жовтня, в елегантному готелі «Вестін Гарбор Кастиль» організатори фестивалю влаштували для Калинця зустріч з українською пресою. При тій нагоді Ігор Калинець передав для журналу «Нові Дні» текст своєї короткої промови, яку друкуємо окремо.

19 жовтня дружина Калинця, пані Ірина мала свою зустріч з українським громадянством, влаштовану КУК разом з Товариством Прихильників РУХу. Ірина Калинець спочатку прочитала доповідь про стан шкільництва в сучасній Україні, головно на Львівщині, де вона є «міністром освіти», потім відповідала на запитання публіки й прочитала декілька своїх поезій. Ірина Калинець

## КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО



Тел.

(416) 766-6802

2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Formuje образотворчу Галерею-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми
- Репродукції, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від вівторка до суботи від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

показала себе не тільки блискучим доповідачем, бистро-умним політиком, вдумливим аналітиком найновіших подій, але теж талановитою поетесою. Крім цього вечора Ірина Калинець за час свого побуту мала наради з українськими жіночими організаціями міста Торонто, з шкільною радою та з церковними католицькими діячами. Обоє Калинців виступали теж на солідаризаційній демонстрації, яку організували українські студенти Торонто під міською ратушею з нагоди студентської голодівки в Києві.

В п'ятницю 26 жовтня торонтське ОУП «Слово» влаштувало авторський вечір Ігоря Калинця для української публіки. Марія Голод, голова торонтського «Слова» привітала поета та його дружину з їхнім приїздом на Міжнародний Фестиваль Авторів. Професор Данило Струк представив Ігоря Калинця як найвизначнішого модерного поета України, представника жанру «церебральної лірики» (Вступне слово Д. Струка чит. в наступному числі — Ред.). Ігор Калинець розповів про свій життєвий шлях, про літературну атмосферу Львова шістдесятих років, про своє ув'язнення, заслання та про найновіші часи українського національного відродження. Опісля прочитав декілька своїх поем, елегій та мініатюр зі збірок написаних на засланні. Присутні з великою розповіді та його високомистецьких і новаторських поезій. Ігор Калинець повідомив, що незабаром появиться перший том його поезій, який включатиме 9 збірок поезій, написаних в шістидесяті роках під наголовком «Пробуджена Муз». Ця збірка друкується вже в Польщі. Другий том «Невольницька Муз», що включатиме 8 збірок написаних в тюрмі й на засланні появиться в наступному році у видавництві «Смолоскіп» у США. В Україні вийде теж одна зі збірок поета в наступному році.

Своїми цікавими виступами в Торонто Ігор і Ірина Калинець підтвердили, що вони не тільки видатні поети, але й передові діячі українського самовизвольного процесу на Батьківщині.

Степанія Гурко

## НЕВИГОЛОШЕНЕ ПЕРЕДНЕ СЛОВО І. КАЛИНЦЯ

Пані і панове!

Можливо, вперше на такому поважному літературному форумі представлений письменник із суверенної України\*, яка так важко добивається своєї свободи і незалежності, свого місця у вільній сім'ї народів. Культура моого забутого народу, що на межі Сходу і Заходу, запевнюю Вас, це частка культури демократичної Європи.

Я представляю тих письменників України, крім яких було служити мистецтву, але які свідомо політизували свою творчість, бо розуміли, що в 60-ті роки література була чи не єдиною зброею для захисту прав людини і нації. Нас переслідували російська комуністична влада, засуджувала на мовчанку, кидала в тюрми і заслання тільки за наше перо. І ми можемо повторювати услід за нашим найбільшим поетом Шевченком, що історія нашого життя — це частка історії нашої Батьківщини. І ще услід за нашим Генієм ми можемо заявити, що ми карались, мучились, але не каялися. І те, що ми вистояли в Русі Опору і в літературному опорі — нема-

## КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки  
від ощадностевих вкладів.

ST. MARY'S (Toronto)

CREDIT UNION LTD

832 Bloor St. West (near Shaw St.)

Tel.: 537-2163

4 Bellwods Ave.

Tel.: 360-8355

ла заслуга і вільної літератури світу. Користуючись на-годою, хочу подякувати і Пен-клубові, письменникам Європи, Америки й Канади, українській еміграції за підтримку і захист.

І зараз своїми скромними талантами допомагаємо нашому народові ламати тюрму імперії і з руїн будувати державу і вільну літературу. Та, на жаль, інерція старого колоніального світу ще сильна. І я, що 25 років не друкувався на Батьківщині, а більш інколи за кордоном (що інкримінувалося мені у вину), не можу видати своїх двох томів поезії (це 17 збірок). Тільки невелика книжка вийде в нашій столиці Києві. І тому зараз перший том українською мовою друкується в Польщі, а другий том хочу видати в Канаді. Може, це приспішить мое повернення в рідну поезію в Україні, де маю тільки голе ім'я, я не маю друкованих творів.

І останнє. Для моєї участі на цьому занадто високому для мене літературному форумі перекладена одна з моїх ранніх збірок — любовна лірика. І, до речі, ця збірка також фігурувала як кримінал у мому вироці на суді (образ Опудала — це образ самотності, а сумувати у совєтській ліриці заборонено). Суддям здавалося, що в образі коханої жінки я зашифрував образ України. Ціль цієї маленької книжки — драматизувати дрібні любовні прикроці до рівня світових трагедій у дусі екзистенціалізму, який я тоді (1969 р.) собі із запізненням відкрив, а також шукати різні вільні поетичні форми вислову. І не більше. Ось, прошу.

Ігор Калинець

\*Іван Драч минулого року ще представляв СРСР (так було зазначено у документах Фестивалю). Статтю про творчість Ігоря Калинця й деякі його поезії читайте в двох числах «Нових Днів» за вересень і жовтень 1983 р. — Ред.

Український Музей Канади отримав одну з чотирьох копій Декларації про державний суверенітет України, що власноручно підписана багатьома депутатами Верховної Ради. Цю пам'ятку вручив музеєві заступник президента Чернівецького університету д-р Микола Ткач з ініціативи депутата Верховної ради СРСР д-ра Леоніда Сандуляка, який раніше двічі відвідував Саскатун.

# Complete Home Comfort!

- Автоматична, контролювана комп'ютером доставка оліви
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього огрівального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

## SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262



ВІ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

### ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

#### ФАНТАСТИЧНА ПОДОРОЖ ДО СЕРЕДИНИ ЛЮДСЬКОГО ТІЛА

В 1966 р. з'явилася на книгарських полицях в США науково-фантастична повість Ісаака Асімова, п.з. „Fantastic Voyage“, основана на оригінальнім оповіданні Отто Клемента, яке в тому ж році було фільмоване фірмою Twentieth Century-Fox.

Акція цього фільму проходить в невизначеному часі майбутнього, в організмі доктора Джана Бенеса, мерехтливого вченого-емігранта, який, у висліді замаху на його життя, лежить у шпиталі в комі, з небезпечним згустком крові в мозку.

Справа комплікується з уваги на те, що д-р Бенес приїхав до США з важливим секретом для проіснування Вільного Світу.

Щоб не пошкодити мозку пацієнта, лікарі вирішили перевести операцію згустка крові не з зовні, а з середини його організму, використовуючи нововідкритий феномен мініяюрізації матерії. В тій цілі, ad hoc приклікана наукова комісія, переводить мініяюрізацію підводного судна, (разом із залогою, групою спеціалістів-лікарів і техніків та потрібного медичного й технічного уладження) до величини фармакологічної капсулі, яку лікарі впроваджують в систему кровообігу д-ра Бенеса.

І тут починається драматична сага подорожі з мініяюрного підводного судна крізь бурхливі ріки кровоносних судин таємничого континенту (організму), проснованого джунглями небезпек, приголомшливих чудес та незбагненої краси.

Але пасажири цього підводного судна, обмежені тільки одною годиною часу, по якій кінчається дія мініяюрізації, а починається розширення матерії до її первісного виду. Тому залога мініяюрного судна не має часу подивляти ті всі чудеса, але прямує швидко і безстрашно до своєї мети-мозку, пробиваючися крізь ватаги білих і червоних тілець крові, які грозять безперервно поглинуть мініяюрне судно.

Остаточно судно допливає до долішньої частини мозку. Хірурги в строях нурців та з лейзерними

пристроїми в руках переводять щасливо операцію згустка крові в мозку Бенеса та вертаються своєчасно назад, з кровної системи пацієнта.

Глядачі, що оглядали цей прецікавий сенсаційний фільм 20 років тому, вважали його нешкідливою фантазією, що ніколи не стане дійсністю. Але, як дуже вони помилялися, доказує шалений пролом, який зробили за той час медичні науки в ділянці складних операцій.

Маємо на думці такі нові хірургічні знаряддя, як atherectomy catheter balloon angioplasty для пробивання заблокованих артерій з нашарування холестеролу, які, по льокальній анастезії, лікар впроваджує крізь пахвинну артерію до забльокованого згустком крові місця.

Ці перші мандрівники до нутра людського тіла, мають вже численних послідовників. До них слід зачислити мініяюрний пристрій, величиною фармакологічної пілюлі, що має називу човника (shuttle). Його мета — просліджувати травну систему людського організму, подібно, як космічний ракето-літак просліджує соняшну систему.

Це мініяюрне чудо, відбуває свої подорожі по травній системі людського організму самостійно, при допомозі природного поруку травної системи та гребного коліщати, яке човник, залежно від потреби, може або втягати до середини, або виштовхувати на зовні.

Ми назвали цей човник електронним чудом, з уваги на те, що він в довільнім місці травної системи може скидати потрібні ліки, у виді відривного стручка, забарвлювати свій шлях для рентгенівських знімок чи врешті насмоктувати травні соки шлунка та кишок для лябораторійного аналізу.

Цей «травний човник», завбільшки півтора інча, пацієнт проковтує та впроваджує до шлункової системи. Це мініяюрне чудо — вислід 10-річних дослідів французького вченого, проф. Д. Граціє, із загальногоного шпиталя у Страсбурзі. Ділянка його спеціалізації — розслід недомагань травної системи шлунка. Пацієнт в часі «фантастичної подорожі» «травного» човника, лежить спокійно на ліжку та обстежує порухи човника на телевізорійнім екра-

ні. Перші модерні човники були виготовлені з металу, який по завершенні своєї подорожі в шлунку був звичайно частково «надіжджений» травними сочками; щоб усунути цей недолік, нові моделі човника виготовляють тепер з пластичного матеріалу.

В останніх трьох роках 50 пацієнтів, що терпіли на недомагання шлунка, проковтнули в Страсбурзькім Загальнім шпиталі «травні човники». Ті малі шлункові мандрівники, не тільки скидали в намічених місцях потрібні ліки, але міряли теж у кожного пацієнта довжину їх малої кишкової системи та швидкість просування їжі.

Лікарі сподіваються, що вже в недалекій будуччині ті «човники» будуть устатковані мініяюрними щипчиками до погирання пробок тканин, для лабораторійних аналіз. Якщо устатковувати їх лазерними або металевими скальпелями, тоді можна буде переводити навіть невеликі операції всередині кишкової системи, при допомозі т.зв. відстаневої контролі (remote control).

Вертаючи проте до фабули фільму «фантастичної подорожі», важко передбачити, що така подорож з участю людей, стане, колись справжньою дійсністю. Бо, хоч в природі за приклад такої мініяюризації можуть правити «чорні діри» (вислід величезного стиску неорганічної матерії) важко проте подумати, щоб такий експеримент можна було коли-небудь провести на органічній матерії, з уваги на небезпеку знищення її цінного квіту — життя.

Лев Яцкевич



працювати для знецуплення тих болів і принижень і для загладження несправедливості, вчинених українському канадському суспільству.

Ми покладаємо надію на канадський уряд, що він виправить спричинену нам кривду, що буде відзначено це історичне місце і буде зроблено все, щоб несправедливість, нанесена канадським українцям цим першим інтернуванням, ніколи не повторилася.

(друкується скорочено)



## РЕСТАВРУЮТЬ КІЇВСЬКІ КАТАКОМБИ

У знаменитих печер Києво-печерської лаври незабаром з'явиться «конкурент» — розпочалися будівельно-реставраційні роботи в Звіринецьких катакомбах. Тут згодом буде відкрито філіал Музею історії міста Києва.

...Навесні 1862 року неподалік від нинішньої території Центрального ботанічного саду АН УРСР несподівано утворився провал. Першим спустився в підземелля кіївський художник Дмитро Вайченко. Він побачив перед собою довгий коридор, в якому безладно лежали людські скелети.

Перші дослідники вважали, що в підземних коридорах загинули монахи Видубецького монастиря і жителі околиць під час навали половців у 1096 році. Іншу точку зору висловлює відомий знавець історії стародавнього Києва Петро Толочко.

Трагедія ця, на його думку сталася в 1240 році під час татаро-монгольської навали. Очевидно, жителі Видубецького передмістя шукали порятунку в підземних галеріях. Але татари дізнались про це і засипали вхід...

— На відстані 100 кілометрів уздовж правого берега Дніпра в районі Києва відомо близько 50 печер, — розповів кореспондентові УКРІНФОРМ академік Петро Толочко. — В епоху пізнього неоліту в деяких з них жили первісні люди. У середньовіччя під окремими районами міста виникли підземні кладовища — катакомби, багато з яких або давно забуті, або взагалі невідомі. Зокрема, є підстави припустити, що поблизу Звіринецьких печер можуть бути виявлені й інші підземелля, пов’язані з Видубецьким монастирем. Підземні вулиці стародавнього Києва ще чекають на своїх відкривачів.

(УКРІНФОРМ)



## СЛОВО ПРЕЗИДЕНТА КУК д-ра ДМИТРА ЦПІВНИКА ПІД ЧАС ПОМИНАЛЬНОЇ ВІДПРАВИ 30 СЕРПНЯ 1990 У БЕНФІ

Сімдесят років тому, можливо подібного дня як сьогодні, українці канадці стояли на цій прекрасній площі між Замковою горою й рікою.

Але вони стояли з другої сторони колючого дроту і не прийшли сюди з власною волі. Їх привели до табору для інтернованих, як ворогів країни...

Деякі старалися втекти з табору та вписатися до канадської армії, щоб доказати віданість своїй прибраний країні. Деяким пощастило і вони боролися за Канаду під час Першої Світової Війни.

Але цей сумний розділ канадської історії досі не був визнаний. Ви не знайдете згадки про інтернування українців канадців у наших історичних підручниках.

Удар такого «національного пониження», як це називав часопис Daily British Whig відчувається досі. Часопис писав, що інтерновані переноситимуть своє обурення покірно, але інтернування невинних українців канадців посяло в їхніх серцях зерна гіркості яких ніколи не можна забути...

З нагоди 70-річчя від закінчення інтернування, українських канадців, ми, сини, дочки і родини тут інтернованих, не забули їх терпіння та огорчення...

Ми будемо шанувати пам’ять тих, що були інтерновані і тих, що померли в цих таборах, нашою постановою

### ОБМІН УЧНЯМИ

(евгеніка)

На Заході обмін учнями не являє собою нічого нового. **Стюдент іксчейнджа:** французькі діти їдуть у Лондон, англійські у Францію. І все це для того, щоб вивчати мову, доки ще голос не зламався.

А що Ви, дорогий читачу, сказали б, якби запропонували такий обмін і для українських дітей?

Ви живете в Кенгурляндії. У Вас є 10-літня донечка Катруся і є завітна мрія:

— От я хотів би, щоб Катруся відвідала Україну! Удосконалила б рідну мову...

Ви виповнюєте папери на міжнародній **Обмін учнями**. Підписуєте контракт. Ставите своє ім'я-рек поруч прізвища совєтського міністра освіти. Повноправно і рівнозобов'язано.

Обмін обміном. Одне туди, а друге сюди. Якщо Катруся поїхала в Київ, то до вас вселилася юна гостя з Києва. Ця вивчає англійську мову. Тому зранку, коли вона в хаті, Ви створюєте для неї спеціальні англомовні умови: Ваша дружина подає на стіл бейкон-енерз, і ви всі, навіть тато, вживаете англійську мову: «Пас мі солт. пліз!»

Ось минає місяць часу і Ви, читачу, поспішаєте на летовище. Сьогодні повертається Катруся. Ваши груди розпинаються з гордоців. При цій нагоді в авті їдуть також Ваша дружина і Катрусин мазунчик, приручений кенгуру.

— Ми тут! Ми тут! — Ваша дружина махає хустиною, вже здалека помітивши донечку в гурті пасажирів.

— Ax! Как я рада вас відеть! — вигукує дівчина.

— Ой, Боже! Чи ти, донечко, не забула української мови? — питає здивований тато.

— Та ледве не забула! — скаржиться дитина. — Там, де я вчилася, директорка саме переводила школу з української мови на російську.

— Ну, а що ж вона зробила з тобою? Як допомогла тобі?

— Приставила до мене старшеньку дівчинку, щоб та пильнувала за «правильними проізношеннями». Ось послухай: «Лі-і-гушкі».

— Лігушки! Це жаби по-російському! А бодай же ж вони їй повіздили! — у тата лицезревоніє від гніву. — А ми з міністром підписувалися за **обмін учнями**...

— Моя директорка, мабуть, думала, що **обмін**ходить не від **обміновати**, а від **обманювати**, — засміялася дівчина.

Тут мама приходить з рятувальним словом:

— Наша Катруся завжди має чудесне почуття гумору. Іди, серденко, я тебе хоч поцілую!

Евген Гаран

### КАЖАНИ

Протилежно до глибоко закорінених вірувань, кажани (лилики) не є „вампірами“, а дуже лагідними, чистими, інтелігентними й чулими летючими тваринами. Й неправда, що вони „сліпі“. Вони мають досконалій зір у очі й один кажан може зловити 300,000 комарів річно. динатора програми Христини Потапчик (416) 961-1660 або 1-800-387-0058.

### ДЕ НЕЗГОДА В РОДИНІ

Нешодавно в „Українських вістях“ достойний Григорій Вишневий бідкався про незгоду в нашій церкві, і взагалі про незгоду в нашему народі. Про ту нашу незгоду один наш письменник сказав: «Є народ, в якого є прокляття». Ну, може, воно не так аж зовсім прокляття, бо прокляття якось досі ще ніхто не намалював і невідомо як воно виглядає, але багато-хто признає, що в нашім народі є якийсь хаос. А звідки той хаос береться, і чим живиться, то це в нас пояснюють на всі лади. Одні пояснюють, що нас карає Бог, бо ми фальшиво молимося — що іншого просимо в Бога, а що інше робимо самі. Інші пояснюють, що молимося забагато, бо набудували забагато церков і Богові без потреби докучаємо, а він за те на нас сердиться, бо він жонглює мільярдами планет і вся його увага зосредожена там. А ще інші пояснюють, що хаос, це наша історична спадщина по наших князях.

В тій матерії, мабуть, всі мають трохи правди, а мені однак видеться, що головна, чи вихідна причина всіх хаосів є та, що ми живемо в хаотичному світі. Адже навіть на небі час від часу відривається наліплені там зорі і падуть — значить, що і там є щось невпорядку. А про Землю що й казати. Оті всі вулкани землетруси й гурагани, що розвалюють міста і присипають людей — порядком назвати не можна. Та ще й щоденно сорок вісім тисяч громів людям спати не дають.

А в живій природі, то вже безконечна каруселя, безконечна галубурда. Тут хижакство і право сили. Сильний слабшого живцем роздирає і нікого не питає — лев зебру, вовк вівцю, лис зайця, а кіт мишу, і хоч плач, скигли, мекай, бий об мур головою, або туцкай задницею до землі — нема на те ніякого рекурсу. Бо такий світ. Комусь «так ся хоче» і зробив собі з того цирк, розвагу.

Та якби то лише заєць і миш, то побий його коцюба, а то ж те саме і з божими діточками, що мають ніби розум, та ще й освічені, цивілізовані. Тут не тільки хижакство, але й брехня та шахрайство. Тут все рафіноване. Тут уже з предвіку одні другим очі виймають, і кишки випускають іменем правди, чи з божого веління, а в дійсності, щоб когось поневолити, пограбувати майно, або й забрати комусь місце під сонцем. Отже, по-моєму, значить, люди творять хаос тому, що хаос є у всесвіті, а тим самим і в їхніх головах. Чи радше в наших головах. Але, кажуть тато, кажуть мама, кажуть добрі люди, що добре запитати ще й інших. То, може, ще хтось інший подасть свої міркування на тій лінії.

М. Костка-Понятовський

### КРАЇНА У СПОРТИВНІЙ ФОРМІ

Голляндію вважають однією з найспортивніших країн світу. З неповних 14 мільйонів жителів цієї країни понад 5 мільйони — це активні члени різноманітних спортивних клубів. Причому професіональні спортсмени можуть належати до таких клубів тільки тоді, коли вже не беруть участі в офіційних змаганнях. Вчені відзначили, що чим більше жителів охоплюють спортивні організації, тим швидше падає процент любителів тютону.

# ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

## ПРО ДВА СУСІДНІ НАРОДИ

Стаття п. Є. Слонівського п.з. «Два сусідні народи в минулому і тепер» («Нові Дні» за вересень ц.р.) пригадує мені ті ковбойські фільми, на які я ходив було хлопцем підростком «во врем'я оно», у Львові. У тих фільмах американські ковбої були файні хлопці, які завжди перемагали поганців індіян. Несподіванок не було.

Мартиромологія українського народу під царським і більшовицьким режимами є відома у нас кожній дитині, але шановний автор чомусь рішився розповісти про неї ще раз, від початку. Однака ціль авторової розповіді тут трохи інакша: він намагається перенести всю відповідальність за московські злочини на російський народ. З тією метою він розмальовує росіян всячими темними красками: незвичайна активність (?), динамічність, вольовість, гін до влади та й ще гірше: нахил до загарбництва і насильства. Я не знаю, звідки шановний автор набрав доказів на повищі «компліменти». Хіба що тут мова про московську державу, її державних мужів, царів, комісарів і їм подібне неприємне товариство. Але скажім собі з рукою на серці, у кого з наших знайомих народів не було «нахилу» до загарбницької політики? Англійців? Французвів? Німців? Поляків? Американців? А щодо жорстокості то хто навчив німецьких гітлерівців нечуваної у світі жорстокості? Хіба не ті самі монголи.

Вибачте, але я не можу позбутись неприємного враження, що тут ідеться про расову нетолерантність, яка сьогодні не є в моді. Зокрема у нас, в Канаді. Росіяни є наші сусіди і вони залишаться ними доти, доки існуватиме Україна. Багато росіян є нині громадянами української держави, багато з них виявляє охоту працювати на добро України. Ялове порпання у минулому тоді, коли нам усім, зокрема всім громадянам України, треба докласти всіх зусиль для відновлення української самостійності, треба вважати за непродуктивне.

Остап Журавський, *Vinnipeg*

\*\*

... В числі за вересень місяць була вміщенна стаття п. Є. Слонівського «Два сусідні народи в минулому і тепер». Пан Слонівський написав, що український і москальський (російський — Ред.) народи походять з одного прадідівського джерела, а це два окремі народи, які мають різну вдачу, звичаї, різні побудви, з різною культурою й різним громадсько-політичним ідеалом.

Я раджу п. Є. Слонівському прочитати ранню історію України і він побачить, що його теорія є помилкова, а нарешті, я б сказала шкідлива для нас, українців. Відомо, що москальський народ утворився з фіно-монгольських племен з домішкою слов'ян з півдня. І тому москальська вдача... своєю структурою відрізняється від української.

Б.А. Пилипчук, *Едмонтон*

\*\*

Складаємо Адміністрації нашу глибоку подяку за Вашу постійну підтримку у безплатній висилці нам Вашого цінного видання „Нові Дні“.

Бібліотека Осередку Української Кудбури й Освіти у Вінніпегу залежна від людей доброї волі, які дарують книжки та передплати і жертвують на бібліотеку. Ми їм і Вам дуже вдячні.

З пошаною

Ліда Горохолін — бібліотекар

## МАГОЧИЙ — ДИРЕКТОРОМ ТОВАРИСТВА БАГАТОКУЛЬТУРНОСТІ

Професор Павло Магочий призначений на директора і головного керівника Історичного Товариства Багатокультурності Онтаріо на наступних 5 років.

Історичне Товариство Багатокультурності Онтаріо було засноване в 1976 році для піднесення свідомості про багатокультурний характер історії провінції її цілої Канади. Товариство відрізується з бюджетних фондів Онтарійського Міністерства культури й комунікації. Воно проміщується на терені Колегії св. Михаїла в Торонтському університеті. Тут знаходяться архіви, бібліотека, виставові залі, бура урядовців та гостей-дослідників. Товариство видає наукові монографії, журнал «Поліфонія», а також виготовляє загальноосвітні програми про багатокультурність для онтарійських шкіл.

Між виданнями цього товариства є вже декілька праць про історію українців Канади, такі як: спомини Богдана Панчука, Святослава Фроляка, монографія Томи Приймака про українців у збройних силах Канади під час Другої світової війни, бібліографія Галини Миронюк про українців Північної Америки та спеціяльне подвійне число «Поліфонії», присвячене українцям Онтаріо. Професор Магочий в часі свого урядування буде продовжувати цю традицію приділення уваги українцям Канади.

Професор Магочий є відомий серед українських читачів як керівник Катедри Українознавчих Студій при Торонтському університеті, як автор декількох книг про українські регіони Галичину й Закарпаття, а найбільше як автор широкоживаного *Історичного Атласу України*.

На час праці директора й головного керівника Історичного Товариства Багатокультурності Онтаріо, професор Магочий буде частинно звільнений від обов'язків керівника Катедри Українознавчих Студій. Він далі керуватиме програмою кандидатських та після-дипломових студій співпрацівників Катедри. Курси української історії в Торонтському університеті будуть викладати наукові співпрацівники Катедри та гостюючі професори.

## 25-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА

1990 року відзначаємо чвертьстолітній діяльність Українського Історичного Товариства (УІТ, 1965-1990). Зокрема треба підкреслити значення довголітнього видання «Українського Історика», єдиного журналу української національної історіографії, офіційного видання УІТ, який став форумом співпраці українських дослідників у діаспорі, а тепер також в Україні.

Крім журналу УІТ протягом свого 25-літнього існування видає такі серійні видання: «Історичні монографії», «Історичні студії», «Грушевськія», «Мемуаристка», «Українські вчені» й інші. В 1980 році УІТ видало перший *Історичний Атлас України* за редакцією д-ра Л. Винара, а в 1990 році з'явився за редакцією д-ра І. Каменецького перший англомовний збірник з обширним наслідженням і документацією советського злочину у Вінниці. Протягом довголітнього існування УІТ видало понад 70 видань українською і англійською мовами, які здобули загальне визнання в науковому світі. Також УІТ протягом того часу ініціювало або брало участь в численних наукових з'їздах і конференціях в Америці, Европі

пі і Канаді. Афіліація УІТ з Американською Історичною Асоціацією причинилися до нав'язання співпраці з різними історичними товариствами і науковими установами.

Об'єктивна реконструкція історичної метрики українського народу і його суспільно-політичних формаций в різних періодах його існування було і є найголовнішим завданням УІТ, яке репрезентує українську національну історіографію.

На теперішньому етапі діяльності перед УІТ стоять такі головні завдання:

- 1) Об'єднати істориків і дослідників допоміжних історичних наук в діаспорі і Україні, які продовжуватимуть кращі традиції української наукової національної історіографії.
- 2) Причинитися до дальшої розбудови «Українського Історика», як офіціозу УІТ і наукової історіографії та наукового українознавства.
- 3) Причинитися до повної регабілітації знищених і репресованих українських істориків в радянській Україні і подбати про видання їхніх праць і монографічних досліджень про їхню діяльність та творчість.
- 4) Розбудовувати грушевськознавство і причинитися до видання його епістолярної і іншої творчості, а також досліджень про життя, діяльність і творчість найвидатнішого українського історика.
- 5) Змагати до того, щоб Академія Наук у Києві, а зокрема Інститут історії АН, перестали бути партійними установами, а стали науковими і незалежними від будь-яких партійно-ідеологічних диктатів.
- 6) Піддержати діяльність усіх українських наукових установ в Україні і діаспорі, які розбудовують українознавчі дисципліни і відкідають принцип партійності історичної науки.
- 7) Причинитися до скликання першого наукового конгресу українських істориків в якому брали б участь дослідники з України і діаспори.
- 8) Причинитися до видання монографічних досліджень окремих історичних періодів та видання нової академічної історії України (збірна праця) і нового нарису української історіографії.
- 9) Звернути особливу увагу на підготову і видання бібліографії історії України, опрацювати біо-бібліографічний словник українських істориків, а також застановитися над іншими важливими довідковими виданнями (довідник до українознавчих архівних фондів на Заході, огляд українознавчих бібліотечних колекцій і інші важливі проекти).
- 10) Причинитися до видання історичних нарисів української спільноти в діаспорі (збірна праця), а також допомогти в опрацюванню монографічних досліджень українських громад в окремих країнах поселення.
- 11) Звернути спеціальну увагу на впровадження предметів історії України в програму університетів.
- 12) Сприяти розвиткові української національної культури в діаспорі і Україні, змагати до конструктивної співпраці між науковими установами, які займаються дослідженням історії України.

Ці надзвичайно відповідальні завдання вимагають наполегливої праці українських дослідників і допомоги українського суспільства.

Для всіх українців і їхніх родин  
у скорботний час місце Вічного покою.



ST. VOLODYMYR  
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР  
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвінтари Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвінтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

## ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

### ОЛЕКСАНДЕР ПІДСУХА

Ще так недавно відзначалось 70-ліття талановитого українського поета, драматурга, прозаїка і чесного громадського діяча Олександра Миколайовича Підсухи. А в другій половині жовтня прийшла з Києва сумна вістка, що він трагічно згинув в автомобільному випадку.

О. Підсуха народився 16 жовтня 1918 року в с. Нижиловичі Макарівського району Київської області. Всю війну провів добровольцем на фронтах. Після війни викладав в інститутах, декілька років був головним редактором ж. «Дніпро», опісля головою Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном. Прихильно ставився до культурних діячів української діаспори ще задовго до «перебудови».

О. Підсуха автор понад 15 збірок поезій, збірок прози — «Віч на віч», «З відстані літ», «Пізнання істини», збірки п'ес «Жарти жартами», «Кому кують зозулі», «Переступи межу» і ін.

Світла пам'ять про Олександра Підсуху залишиться назавжди в душах усіх тих, що знали і поважали його.



## МАЛКОМ МАГРІДЖ

14 листопада помер в Англії на 87 році життя один з найвидатніших західних журналістів і радіокоментаторів Малcolm Магерідж. Завдяки його сміливим і об'єктивним репортажам з СРСР, світ ще в 1933 році довідався про жахливий голодомор в Україні, хоч не хотів у цей час про це чути. Спостерігаючи таку негідну поставу провідників Заходу, Магерідж вважав західну цивілізацію за приречену. Все ж таки, під час другої світової війни відважно захищав свою Батьківщину й цю західну цивілізацію на найнебезпечнішу розвідувальному фронті. Після війни став віруючим християнином, описавши про своє навернення в книжці «Заново відкритий Ісус».

## ПАМ'ЯТИ О.ПРОТ. ДЕМ'ЯНА СВИРИДЕНКА

Прийміть маленьку пожертву 50.00 дол. на свіжу могилу дорогого о. Дем'яна Свириденка, який упокоївся 10-го жовтня 1990 р. в його пам'ять.

Хай Господь подає Вам сили у праці.

### **Засмучена родина Свириденко**

**Родині бл.п. о.прот. Дем'яна Свириденка складаємо наше глибоке співчуття з приводу болючої втрати, а співробітників, які близько Покійного знали просимо прислати статтю-некролог про Нього.**

**Редакція**

## ПАМ'ЯТИ РОМАНА ЛІБЕРА

Пересилаю чека на передплату, а також на пресовий фонд \$25.00 на незабутню пам'ять дорогоого чоловіка, Батька і Дідуся Романа Лібера, у 8-му річницю його смерти.

**Дружина Ліда Лібер з родиною**

## У ПАМ'ЯТЬ ІВАНА ГАЄВСЬКОГО

Пересилаю чека на передплату за 1991 рік, а \$30.00 на пресовий фонд у пам'ять моого дорогоого чоловіка в 5-ту річницю його смерти. «Нові Дні» — журнал, який він дуже поважав і любив.

Бажаю доброго здоров'я і терпеливости у вашій хоч не легкій, але надзвичайно корисній праці.

**Олександра Гаєвська, Елмгурст**

## У ПАМ'ЯТЬ

### АНДРІЯ І ПАЛАЖКИ СТЕПАНЧЕНКО ТА ІВАНА І МАРІЇ ЛІСИХ

Висловлюю вам сердечну подяку за тяжку видавничу працю, яку ви виконуєте впродовж багатьох років, видаючи журнал «Нові Дні». Журнал є моїм щирим гостем і завжди нагадує мені про вас трудівників.

Шлю 75.00 дол. на продовження (трьох) передплат, а сто дол. даю на пресовий фонд ж. «Н.Д.» у пам'ять наших батьків — Андрія і Палажки Степанченко та Івана і Марії Лісих.

**О. Лисик, Ошава**

## **ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“**

### **КАНАДА:**

Лисик Олена, Ошава (в пам'ять батьків Івана і Марії Лісих)	\$100.00
Валер Микола, Ст. Катеринс	50.00
Свириденко Родина (в пам'ять о.прот. Дем'яна Свириденка	50.00
Др. Надяк О.С., Монреаль	25.00
Др. Небелюк М.М., Торонто	25.00
Гузик Лідія, Ванкувер	25.00
Федосенко С., Торонто	25.00
Вовкодав Ф., Торонто	10.00
Марич В., Едмонтон	10.00
Кузьменко Ніна, Лондон	10.00
Нацюк Софія, Кіченер	10.00
Козак М., Бурлінгтон	10.00
Пернаровська Марія, Саскатун	10.00
Цюра Є., Віндзор	6.00
Домазар Лідія, Торонто	5.00
Колькін Марія, Гамільтон	5.00
Хотинецька Г., Міссісага	5.00

### **C.Ш.А.:**

Колдун Микола, Парма Гайтс	\$50.00
Гаєвська Олександра, Елмгурст (у пам'ять чоловіка Івана)	30.00
Andre Віктор, Бетел Парк	27.00
Стадніченко Лев, Абінгтон	25.00
Красовський Микола, Маямі Біч	7.00
Білонок Віра, Трой	7.00
Менжера Любі, Міннеаполіс	7.00
Риба М., Сіракюзи	7.00

## **ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ ДЛЯ НЕСПРОМОЖНИХ:**

Фундація Ценко Добро Творити

4

**Усім жертвовавцям за їхню допомогу сердечно дякуємо. Без їхніх пожертв і без платних оголошень „Нові Дні“ вже не могли б виходити.**

**Редакція і Адміністрація.**

## **УВАГА! ВИЩА ПЕРЕДПЛАТА «НОВИХ ДНІВ»**

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ЩО З УВАГИ НА ПІДВІЩЕНІ КОШТИ ВИДАВАННЯ І РОЗСИЛКИ ЖУРНАЛУ РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА НА «НОВІ ДНІ» ВІД НОВОГО РОКУ ВИНОСИТИМЕ: в КАНАДІ 27.00 кан. дол.; в США та в ІНШИХ КРАЇНАХ — 25.00 ам. дол.; в Австралії — 30.00 австрал. дол. або 25.00 ам. дол.

**АДМІНІСТРАЦІЯ «Н.Д.»**

POSTAGE PAID AT TORONTO  
Second Class Mail Registration  
Number 1668  
if not delivered please return to:  
NOWI DNI  
P.O. Box 400, STA „D“  
TORONTO, ONT.  
CANADA M6P 3J9

# intours

## FESTIVE WINTER IN RUSSIA AND UKRAINE 16 Day Tour departing from Toronto Dec. 14, 21 or 28

You will be visiting MOSCOW, SUZDAL, KIEV and LENINGRAD.  
PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded Russian and Ukrainian Cuisine in Coop Restaurants. Old Traditional Russian Cuisine in Suzdal. Gala Dinner in Leningrad on Departure. Troika Rides. Two Theatre visits. All Transfers and Baggage handling and more!

## WINTER ADVENTURE IN THE COSSACK LAND 23 Day Tour departing from Toronto Dec. 21, 28

You will be visiting MOSCOW, STAVROPOL, PIATYGORSK, KRASNODAR, ROSTOV/DON, KIEV, ZAPORIZHYA, LENINGRAD.  
PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. One sightseeing tour in each city on the itinerary. Three Theatre visits including the Concert by the Cossack Song and Dance Ensemble. All Transfers upon Arrivals and Departures and more!

## SIBERIAN WINTER FESTIVAL 17 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, IRKUTSK, BRATSK, KHABAROVSK, LENINGRAD.  
PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded New Year's dinner in a Cooperative restaurant. Siberian Cuisine in Irkutsk, Brask and Khabarovsk. Gala Dinner in Leningrad on Depature. Troika Rides. One Theatre visit and more!

## WINTER VACATION IN RUSSIA AND MYSTIC CENTRAL ASIA 16 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, SAMARKAND, BUKHARA, TASHKENT, LENINGRAD.  
PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. Upgraded New Year's Dinner. Cooperative Restaurant. Uzbek cuisine. Gala Dinner in Leningrad on Departure. One sightseeing excursion in each city on tour. Troika Rides. One Theatre visit and more!

## WINTER IN THE CAUCASUS AND THE BLACK SEA 16 Day Tour departing from Toronto Dec. 21

You will be visiting MOSCOW, BATUMI, TBILISI, YALTA, LENINGRAD.  
PRICE OF PACKAGE INCLUDES Air fare from Toronto to Moscow. All domestic transportation within the USSR. First Class Hotels/Twin. All meals within the USSR. New Year's dinner in Coop Restaurant. Georgian Cuisine. Special dinner in Tbilisi. Gala Dinner in Leningrad on Departure. One sightseeing tour in each city and more!

For concrete reservation contact your travel agent. For more details and prices on these itineraries and others in our 1991 brochures contact:

INTOURS CORPORATION  
1013 Bloor St. W.  
Toronto, Ontario M6H 1M1  
Tel. (416) 537-2165



**Intours**  
Corporation

Telex 06-06-218557  
Watts 1-800-268-1785  
Telefax (416) 537-1627  
Reservac SAM 911575

Note: Be sure to get our 1991 brochure with new itineraries to Ukraine.  
Watch for direct flights from Toronto to Lviv — Kiev — Toronto.